คุณหานุสรณ์

คุณานุสรณ์

ในงานพิธีบำเพ็ญกุศลพระราชทานดินบรรจุศพ

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล (เจี่ยง วณฺณสรมหาเถระ)

อดีตเจ้าอาวาส วัดเจริญสุขารามวรวิหาร เจ้าคณะอำเภอบางคนที

และ รองเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม

ณ เมรุวัดเจริญสุขารามวรวิหาร

ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ในวัน เสาร์–อาทิตย์–จันทร์–อังคาร ที่ 6–7–8–9 มีนาคม 2519

ตรงกับวันขึ้น 6–7–8–9 ค่ำ เดือน 4 ปีมะโรง

คำนำ

จังหวัดสมุทรสงคราม มี 3 อำเภอ มีพระอารามหลวง 3 วัด ครบทุกอำเภอ วัดอัมพวันเจติยาราม อำเภออัมพวา เป็นพระอารามหลวงมีมานาน เป็นวัดเนื่องด้วยพระบรมราชจักรีวงศ์ วัดเพชรสมุทร ฯ อำเภอเมือง เป็นวัดที่มีองค์หลวงพ่อบ้านแหลม พระพุทธรูปที่มีประชาชนเคารพนับถือมาก เป็นพระอารามหลวงในสมัยที่ พระมหาสิทธิการ (ทองอินฺทสุวณฺโณ) อดีตเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นเจ้าอาวาสวัดเจริญสุขารามวรวิหาร อำเภอบางคนที เป็นวัดที่มีหลวงพ่อโต พระพุทธรูปที่มีประชาชนเคารพนับถือองค์หนึ่งเป็นพระอารามหลวงในสมัยที่ พระเทพสังวรวิมล (เจียง วณฺณสโร) อดีตเจ้าคณะอำเภอบางคนที อดีตรองเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นเจ้าอาวาส

วัดที่จะได้รับเกียรติเป็นพระอารามหลวง ต้องเป็นวัดที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ มีปูชนียวัตถุปูชนียสถาน มีการพัฒนาวัดดี วัดเจริญสุขาราม ฯ ในสมัยพระเทพสังวรวิมล เป็นเจ้าอาวาส มีการพัฒนาวัดดีมาก ทั้งในด้านวัตถุ ทั้งในด้านบุคคล ศิษย์ของวัดเจริญสุขาราม ฯ ที่นำเกียรติมาให้แก่วัดที่ยังปรากฏอยู่ เช่น นายจรูญ ผาสุกวนิช (ป.ธ. 7 ธ.บ.) อดีตผู้อำนวยการองค์การสะพานปลา กรุงเทพ ฯ นายประชา สวัสดิ์มงคล (ป.ธ. 6 ธ.บ.) ปลัดจังหวัดสมุทรสงคราม

พระเทพสังวรวิมล เคยปรารภกับข้าพเจ้าว่า ถาวรต่าง ๆ ในวัดเจริญสุขาราม เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ โรงเรียนปริยัติธรรม กุฏีสงฆ์ ฯลฯ ก็ได้สร้างเสร็จแล้ว ตั้งใจจะสร้างพระวิหารและพระเจดีย์อีก 2 อย่าง เพราะเห็นว่าในภาคเหนือ (พายัพ) มีวิหารและเจดีย์ด้วย แต่จะสร้างได้สำเร็จหรือไม่สำเร็จ ก็ยังไม่ทราบ ข้าพเจ้าจึงเรียนท่านว่าต้องสำเร็จแน่ เพราะท่านสร้างถาวรวัตถุที่สำคัญ สำเร็จมาแล้วทุกอย่าง ท่านพูดเช่นนี้กับข้าพเจ้าไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง ข้าพเจ้าก็ยืนยันกับท่านว่า ต้องสร้างสำเร็จ ต่อมาเมื่อทราบว่าท่านมรณภาพ แต่พระวิหารและพระเจดีย์ที่ท่านสร้างยังไม่สำเร็จ ข้าพเจ้าจึงนึกได้ว่า การ

ที่ท่านพูดว่าจะสร้างพระวิหารและพระเจดีย์สำเร็จหรือไม่ ก็ไม่ทราบนั้น ท่านหาได้หมายถึงเรื่องการเงินไม่ ท่านหมายถึงชีวิตของท่านจะอยู่จนถึงสร้างสำเร็จหรือไม่ ๆ เหมือนหนึ่งท่านจะรู้ว่า อายุของท่านน่าจะอยู่ไปไม่ทันสร้างสำเร็จ และก็เป็นความจริง ๆ

บัดนี้ คณะวัดเจริญสุขาราม ซึ่งมีพระครูประจิต สุตาญาณ เจ้าอาวาส เป็นประธาน ได้ร่วมมือกันสร้างพระวิหารและพระเจดีย์ใกล้สำเร็จเรียบร้อยแล้ว และจะได้บำเพ็ญกุศลบรรจุศพท่านไว้ที่พระเจดีย์ ซึ่งเป็นงานใหญ่มีงานถึง 4 วัน เพื่อให้สมกับคุณความดีของท่าน ๆ

ถ้าพระเทพสังวรวิมล ทราบด้วยญาณวิถีทางใดทางหนึ่งว่า บัดนี้พระวิหารและพระเจดีย์ ที่ท่านตั้งใจสร้าง ทางวัดเจริญสุขาราม ได้ร่วมกันสร้างจนสำเร็จแล้ว และได้บำเพ็ญกุศลบรรจุศพท่านเป็นงานใหญ่ เมื่อท่านทราบเช่นนี้ ท่านจะต้องมีความปีติยินดีมาก และจะต้องขอบคุณคณะวัดเจริญสุขาราม และผู้มีส่วนร่วมในการก่อสร้าง และมีส่วนในการบำเพ็ญกุศลถวายท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอผลบุญที่ทุกท่าน ได้ร่วมบำเพ็ญถวายในครั้งนี้ จงสำเร็จ แก่พระเทพสังวรวิมล (เจียง วณฺณสโร) สมตามกุศลเจตนาของผู้ร่วมใจกันบำเพ็ญทุกประการ.

พระธรรมวโรดม

ประธานจัดงาน ฝ่ายสงฆ์

วัดประทุมคงคา กรุงเทพมหานคร

17 ธันวาคม 2518

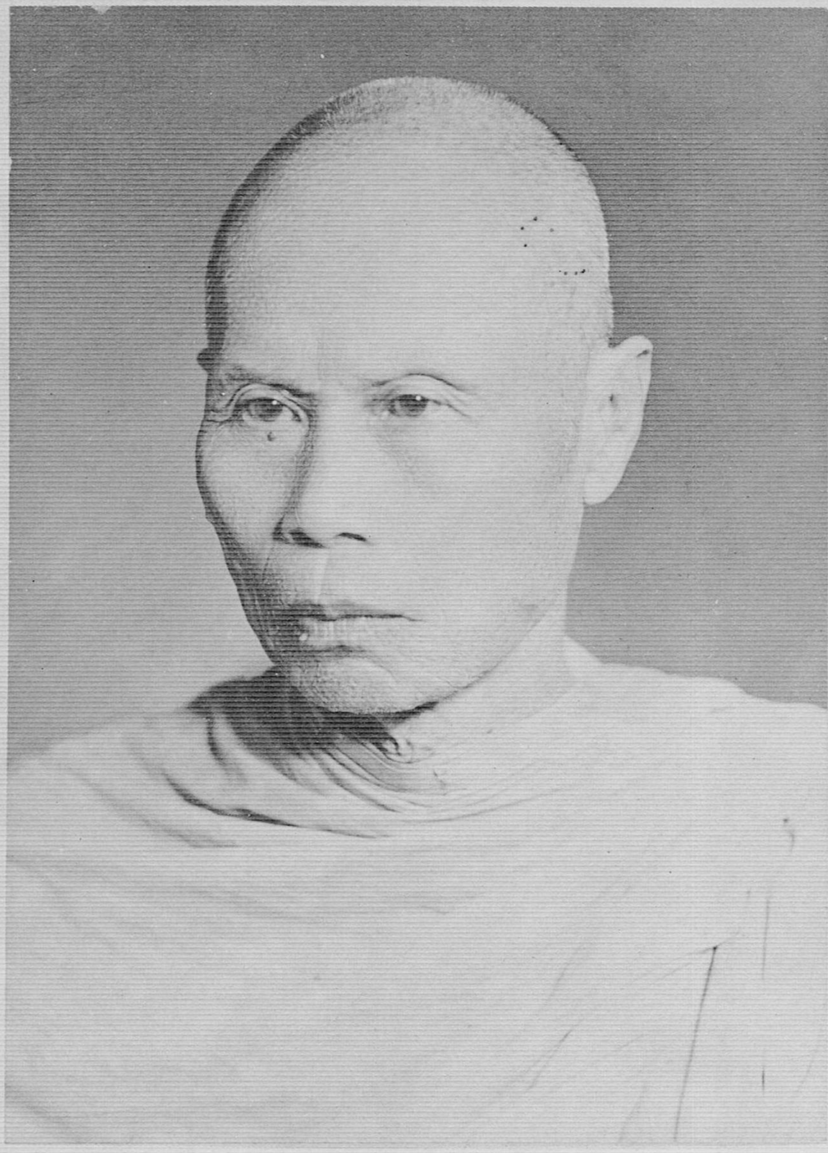
แด่พระเดชพระคุณท่าน "พระเทพสังวรวิมล"

ข้าพเจ้ารู้สึกมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้รับเกียรติเป็นประธานฝ่ายฆราวาส ในงานพิธีบำเพ็ญกุศลบรรจุศพ พระเดชพระคุณท่านพระเทพสังวรวิมล ในครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ทราบว่าพระเดชพระคุณท่าน ได้สร้างสรรความเจริญให้แก่ท้องถิ่นเป็นอันมาก จนเหลือที่จะนำมากล่าวไว้ในที่นี้ได้ พระเดชพระคุณท่านเป็นที่เคารพนับถือของปวงชนทั่วไป เพราะคุณงามความดีของพระเดชพระคุณท่านที่ได้สร้างและสะสมไว้เป็นเวลาอันยาวนาน เกียรติคุณของพระเดชพระคุณท่านจึงเลื่องลือไปทั่วสารทิศ จนหาที่เปรียบมิได้ ทั้งในทางโลกและทางธรรม ดังที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ "คุณานุสรณ" เล่มนี้แล้ว สำหรับวัดเจริญสุขารามวรวิหารนี้ก็ตั้งอยู่ในตำบลบางนกแขวก อันเป็นตำบลที่เกิดของตระกูลของข้าพเจ้า และพระเดชพระคุณท่านก็รู้จักกับบิดาของข้าพเจ้าเป็นอย่างดี

ในโอกาสที่บรรดาศิษยานุศิษย์ และท่านที่เคารพนับถือในพระเดชพระคุณท่าน ได้จัดงานพิธีบำเพ็ญกุศลบรรจุศพ ให้แก่พระเดชพระคุณท่านในครั้งสุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขออำนาจปุญราศีและคุณงามความดีที่พระเดชพระคุณท่านได้สร้างสมมาแล้ว จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านจงไปสู่สุขคติในสัมปรายิกภพนั้น เทอญ.

พล.ต. ชาติชาย ชุณหะวัณ

ซอยราชครู พหลโยธิน

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล (เจี่ยง วณฺณสรมหาเถระ)

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล (เจี่ยง)

ตราตั้งเจ้าอาวาส

ที่ ๓/๒๕๐๐

วันที่ ๓๑ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ แห่งสังฆาณัติระเบียบพระคณาธิการ พุทธศักราช ๒๔๘๖ ให้ พระเมธีสมุทรเขตต์ ฉายา วณฺณสิริ เป็นเจ้าอาวาสวัด เจริญสุขาราม วรวิหาร ตำบล บางนกแขวก อำเภอ บางคนที จังหวัด สมุทรสงคราม มีหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ที่อยู่ในวัดดังกล่าวแล้วข้างต้น จงอยู่ในโอวาทของ พระเมธีสมุทรเขตต์ [illegible] พระธรรมวินัย สังฆาณัติ กติกาสงฆ์ [illegible] ข้อบังคับและระเบียบทุกประการ.

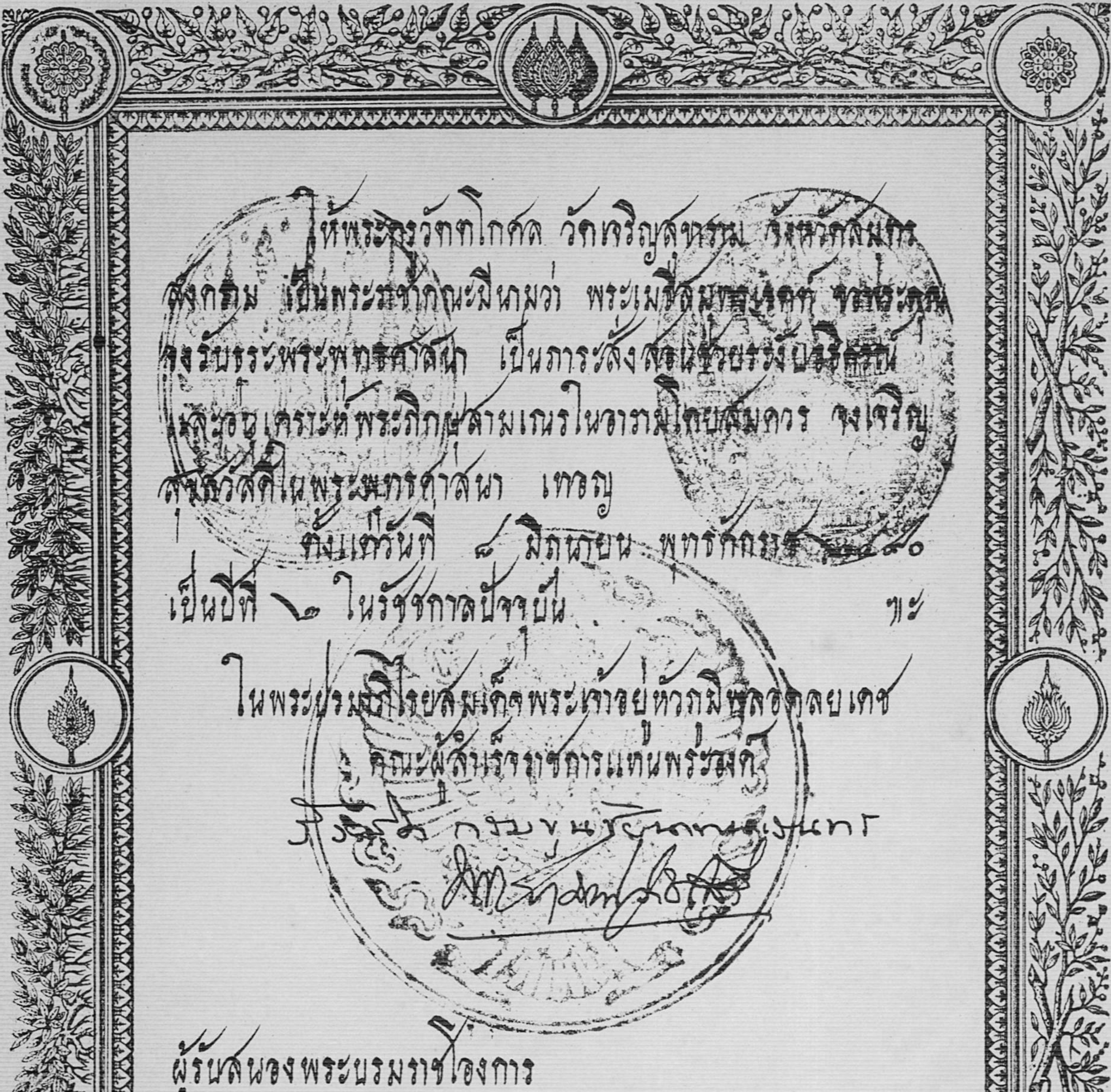
ผู้รับสนองพระบัญชา

สมเด็จพระวันรัต

สังฆนายก

สำเนาใบแต่งตั้ง ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง

เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2500

ให้พระครูวัตตโกศล วัดเจริญสุขาราม จังหวัดสมุทร
สงคราม เป็นพระราชาคณะมีนามว่า พระเมธีสมุทรเขตต์ ขอจงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอนพุทธบริษัท
และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรในอารามโดยสมควร จงเจริญ
สุขสวัสดิ์ในพระพุทธศาสนา เทอญ

ตั้งแต่วันที่ ๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๙๐
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน ฯะ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเรือตรี ถ. ธำรงนาวาสวัสดิ์

นายกรัฐมนตรี

สัญญาบัตร สมัยดำรงสมณศักดิ์ ที่ "พระเมธีสมุทรเขตต์"

เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2490

ให้พระเมธีสมุทรเขตต์ เป็นพระราชสมุทร[illegible] ศรีปริยัติ
วิโรจน์ธุร [illegible]สิกขกิจสุนทร ยติคณิสสร [illegible]าสี
พระ[illegible]ชั้นราช สถิตณวัดเจริญสุขารามวร[illegible]วง
จังหวัดสมุทรสงคราม มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรม[illegible]ร
ปลัด[illegible] ๑ พระครูสังฆรักษ์ ๑ พระครูสมุห์ [illegible] ๑
ขอพระคุณจงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับ
อธิกรณ์ และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรในพระอารามโดยสมควร จง
เจริญสุขสวัสดิ์ ใน[illegible]

ตั้งแต่ [illegible] ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๐๒
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จ[illegible]

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

สัญญาบัตร สมัยดำรงสมณศักดิ์ ชั้นราช ที่ "พระราชสมุทรเมธี"
เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2502

ให้พระราชสมุทรเมธี เป็นพระเทพสังวรวิมล [illegible]หาร

[illegible] มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คา[illegible] พระราชาคณะ

ชั้นเทพ สถิต ณ วัดเจริญสุขาราม วรวิหาร พระอา[illegible] จังหวัด

สมุทรสงคราม มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๕ รูป คือ พระครูปลัด ๑

พระครูวินยธร ๑ พระครูสังฆรักษ์ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

ขอพระคุณจงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์

และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรในพระอารามโดยสมควร จงเจริญสุขสวัสดิ์

ในพระพุทธศาสนาเทอญ

ตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๐๖

เป็นปีที่ ๑๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ถ. กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

สัญญาบัตร สมัยดำรงสมณศักดิ์ ชั้นเทพที่ "พระเทพสังวรวิมล"

เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2506

คำปรารภ
ของ
ผู้จัดทำหนังสือ "คุณานุสรณ์"

พระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมล (เจียง วณฺณสรมหาเถระ) อดีตเจ้าอาวาสวัดเจริญสุขารามวรวิหาร อดีตเจ้าคณะอำเภอบางคนที และรองเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม ได้มรณภาพลง เมื่อวันที่ 29 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2514 เวลา 20.15 นาฬิกา

ครั้นเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2513 ท่านพระครูประจิตสุตญาณ เจ้าอาวาสวัดเจริญ ฯ องค์ปัจจุบัน ได้ประชุมพระภิกษุสงฆ์ในวัด ร่วมกับคณะกรรมการและศิษย์ยานุศิษย์ วัดเจริญสุขารามวรวิหาร เพื่อปรึกษาหารือกันถึงเรื่องการจัดงานพิธีบำเพ็ญกุศลบรรจุศพ พระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมล ตามกำหนดการในวันที่ 6–7–8–9 เดือนมีนาคม 2519

ที่ประชุมได้มีมติมอบหมายธุระหน้าที่ให้ข้าพเจ้า กับ นายคำนวน บุญเพชรแก้ว อาจารย์ใหญ่โรงเรียน บางคนที "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย" นายสุรัตน์ กาญจนวงศ์ ครูใหญ่โรงเรียนวัดจันทคาม และ นายสำรวย หิ่บทอง นายประตูน้ำบางนกแขวก ร่วมกันเป็นคณะกรรมการจัดทำหนังสือ "**คุณานุสรณ์**" ที่ระลึกแจกในวันงานบำเพ็ญกุศลบรรจุศพ พระคุณท่าน ฯ ในครั้งนี้ด้วย ข้าพเจ้ารู้สึกหนักใจมากอยู่เหมือนกัน ในเรื่องงานอย่างนี้ เพราะไม่ได้เตรียมตัวเตรียมใจไว้ล่วงหน้าก่อนว่า จะต้องมารับหน้าที่อย่างนี้ และก็รู้ตัวของตัวเองดีอยู่ว่า ไม่สันทัดในงานเช่นนี้ อีกอย่างกาลเวลาที่จะจัดทำนั้นก็มีอยู่น้อย เกรงว่าจะจัดทำได้ไม่เรียบร้อยดีเท่าที่ควร เพราะเรื่องการเขียนเรียบเรียงประวัติชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อื่นเขาย่อมไม่เหมือนกับของเรา แม้แต่ชีวิตความเป็นอยู่ของเรา บางสิ่งบางอย่างกาลเวลาล่วงเลยไปแล้วนาน ๆ เรายังจำกันไม่ใคร่ได้อยู่แล้ว นับประสาอะไรของคนอื่นเขา แต่เมื่อท่านให้เกียรติโยนกลองมาให้อย่างนี้ ก็ต้องรับไว้ตีกันต่อไป ส่วนจะตีได้ดังจังหวะจะโคนดีแค่

ไหน ผิด–ถูกอย่างไรนั้น คิดว่ามันเป็นอีกเรื่องหนึ่ง และก็หวังว่าคงได้รับการอภัยจากท่านผู้รู้ผู้สามารถทั้งหลายไว้ ณ โอกาสนี้ด้วยเป็นอย่างดี ๆ เพราะว่าถ้าขืนไม่ยอมตีแล้ว ก็เกรงว่าความ "อกตัญญู" จะเข้ามาแทนที่ และขณะเดียวกัน ความ "กตัญญูกตัเวที" ก็จะตีจากไป ๆ

ทั้งนี้และทั้งนั้น ก็เพื่อร่วมพลังจิตกัน น้อมอุทิศส่วนบุญกุศลบุพพเปตพลีถวายบูชาคุณของพระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมล ท่านที่เคยเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร ที่พึ่งพาอาศัยให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่เราท่านทั้งหลายตลอดอายุขัย ของพระคุณท่าน มาแล้วด้วย.

พระครูปลัดแฉล้ม พักดิษฐ์กุล. ป.
วัดเจริญสุขารามวรวิหาร
ผู้รวบรวมและเรียบเรียง
6–9 มีนาคม 2519

คุณานุสรณ์

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล เป็นผู้มีชื่อเสียงปรากฏโดยที่ได้สร้างวัดและปฏิบัติศาสนกิจยังให้เกิดศรัทธาปสาทะในหมู่ประชาชนทั้งในที่ใกล้เคียง และในที่ห่างไกล ท่านปรากฏว่าเป็นผู้ที่มีความตั้งใจมั่นคง และได้ทำจริง ประกอบด้วยความกล้าและความอดทน ในเบื้องต้นเคยได้ทราบว่ามีบุคคลมิใช่น้อยสงสัยว่าท่านคงไม่อาจจะสร้าง วัดปฏิบัติศาสนกิจให้พุทธศาสนาดำรงมั่นคง และเผยแพร่ออกไปได้ แต่ท่านก็ได้กระทำสำเร็จ และได้ผูกมิตรไมตรีจิตให้เกิดขึ้นแก่บุคคลทั่วไปทั้งที่นับถือและมิได้นับถือพุทธศาสนา ฉะนั้นจึงนับได้ว่าท่านได้เป็นพระเถระ คือผู้มั่นคงทั้งพระวินัยและทางธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นที่พึงเคารพบูชายกย่องเป็นพิเศษ โดยที่ได้รู้จักคุ้นเคยกับท่านตลอดมาเวลาช้านาน ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เจริญพรรษายุกาลมากกว่า ท่านได้แสดงความเมตตาและไมตรีจิตสม่ำเสมอตลอดมา ๆ

คุณสมบัติของท่าน รวมเข้าโดยปริยายหนึ่งว่า ท่านเป็นผู้ประกอบด้วยขณสมบัติ ดังจะอัญเชิญพระพุทธภาษิตในธรรมบทมาแสดงบทหนึ่งว่า "นครชายแดนที่คุ้มครองรักษาแล้วทั้งภายในทั้งภายนอกฉันใด ท่านทั้งหลายจงคุ้มครองรักษาตน ฉันนั้น ขณะอย่าได้ล่วงท่านทั้งหลายไปเสีย เพราะว่าคนที่ล่วงเลยขณะไปเสียแล้ว จะพากันเบียดเสียดในนิรยะ (ที่ไร้ความสุขความเจริญ) เป็นทุกข์ระทม" ด้วยว่า บัดนี้ เราทั้งหลายทุกคนยังไม่สาย คือยังมีขณะอันได้โอกาสเวลาที่จะปฏิบัติคุ้มครองรักษาตนให้สวัสดี ทั้งภายในทั้งภายนอก ภายในได้แก่จิตใจ พึงคุ้มครองรักษาอย่าให้เชื่อหรือนับถือบูชาบุคคลผิด อย่าให้แล่นไปทางผิด อย่าให้เห็นผิด อย่าให้จิตพิการวิปริต รวมความว่าอย่าให้ลุอำนาจแห่งความโลภ ความโกรธ ความหลง ซึ่งเป็นกิเลสอันจะนำไปสู่ความวิปริตผิดไปดังนั้น ภายนอกได้แก่กรรม ความการงานที่ทำทางกายวาจาและใจพึงรักษาคุ้มครองอย่าให้ทำพูดคิดในทางทุจริตผิดไปต่าง ๆ อีกอย่างหนึ่ง ภายใน ได้แก่ตนเอง พึงรักษาคุ้มครองตนเองให้ดีดังกล่าว ภายนอกได้แก่ผู้อื่นส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกับตน เช่นในฐานะที่ร่วมครอบครัว ร่วมตระกูล ร่วมถิ่น เป็นต้น ๆ

กล่าวโดยสรุปโดยย่อ ก็ในฐานะที่ร่วมในไตรรงค์ คือ ร่วมชาติ ร่วมศาสนา ร่วมพระมหากษัตริย์ ก็พึงร่วมกันคุ้มครองรักษาด้วยดีเช่นเดียวกัน อันที่จริงภายนอกดังกล่าว ก็เท่ากับภายในนั่นแหละ เพราะเหมือนอย่างอุปมาในพระพุทธภาษิตนั้นว่า เหมือนอย่างคุ้มครองรักษานครชายแดนทั้งภายในทั้งภายนอก เพราะถ้านครแตก คนในนครจะอยู่เป็นสุขได้อย่างไร จึงได้ตรัสสอนต่อไปให้ไม่ประมาทโดยที่อย่าล่วงขณะไปเสีย คือในขณะที่ยังมีโอกาสเวลาก็รีบขวนขวายทำการคุ้มครองรักษาตนด้วยดีทั้งภายในภายนอกแม้ดังที่กล่าวมา อันขณะนั้นมีอธิบายเป็นกลาง ๆ ว่า ขณะมี 4 คือ 1. ขณะเวลาที่มีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น หรือพระพุทธศาสนายังดำรงอยู่ ฯ 2. ขณะเวลาที่ตนเกิดขึ้นในประเทศถิ่นที่สมควร ฯ 3. ขณะเวลาที่ได้สัมมาทิฏฐิ (ความเห็นชอบถูกต้อง) 4. ขณะเวลาที่อายตนะหก หรือร่างกายไม่พิกลพิการ อีกอย่างหนึ่ง ขณะโอกาสที่หาได้ยาก 4 คือ 1. ขณะโอกาสที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ฯ 2. ขณะโอกาสที่ดำรงชีวิตมาได้ ฯ 3. ขณะโอกาสที่ได้สัทธรรม 4. ขณะโอกาสที่พระพุทธ คือ พระผู้รู้ หรือท่านผู้รู้ทั้งหลายเกิดขึ้น บัดนี้ ทุกคนก็มีขณะเวลา หรือขณะโอกาสดังกล่าวมา และกล่าวโดยเฉพาะมีขณะ คือ มีชาติประกอบอิสระเสรี มีศาสนาที่นับถือ และมีพระมหากษัตริย์ เป็นองค์ประมุข ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้ดำรงสืบต่อมาเป็นพัน ๆ ปี นับว่ามีขณะสมบัติ (ความถึงพร้อมด้วยขณะ) จึงสมควรที่จะปฏิบัติคุ้มครองรักษาให้ดี อย่าให้ขณะเวลาโอกาสล่วงเลยไปเสีย คืออย่าให้เสียขณะไป อันหมายถึงพิบัติทำลายเพราะจะพากันไปเบียดเสียดในนิรยะ คือ ที่ หรือภาวะอันไร้ความสุขความเจริญดังที่เรียกง่าย ๆ ว่า ตกนรก ต้องเป็นทุกข์ต้องเป็นทุกข์โศกระทม ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสเตือนไว้ทั้งนี้โดยร่วมกันคุ้มครองรักษาจิตและกรรมของตนให้ดี มีความเชื่อนับถือบูชาบุคคล หรือสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ดำเนินไปถูกที่ถูกทาง ทำความเห็นให้ถูกให้ชอบ อบรมจิตให้สมบูรณ์อย่าให้บกพร่องด้วยตัณหา หรือความเห็นแก่ตัว แต่ให้รู้อิ่มรู้พอ ให้รู้จักสงบใจ

และบัดนี้ ทุกคนเกิดมาเป็นมนุษย์อยู่แล้ว ดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันแล้ว อาจฟังสัทธรรมได้ เพราะพระพุทธเจ้า หรือท่านผู้รู้ทั้งหลายที่จะให้คำแนะนำที่ถูกต้องก็มีอยู่แล้ว คือ ขณะทุก ๆ อย่างมีอยู่พร้อม เพียงแต่ขอให้นำตนเข้าหาขณะโอกาส ก็จะชื่อว่าได้คุ้มครองรักษาตน ไม่ล่วงขณะเวลาโอกาส ซึ่งจะเป็นเหตุให้ประสบความบันเทิง รื่นเริงมีความสุขความเจริญสวัสดีอย่างแน่นอน.

ในโอกาสที่คณะวัดเจริญสุขารามวรวิหาร พร้อมทั้งศิษยานุศิษย์ ผู้เคารพนับถือทั้งปวง จัดงานบำเพ็ญกุศลบรรจุศพของท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล จึงขอแสดงความรู้สึกระลึกถึง และแสดงความเคารพในท่าน ฯ แม้ท่าน ฯ จะล่วงไปแล้ว แต่สิ่งที่ท่านได้ประกอบกระทำไว้พร้อมทั้งเกียรติคุณ ทั้งปวงยังดำรงอยู่ อำนวยให้เกิดประโยชน์สุข เป็นขณะสมบัติ แก่คนทั้งปวงสืบต่อไปอีกช้านาน.

สมเด็จพระญาณสังวร

วัดบวรนิเวศวิหาร

6–9 มีนาคม 2519

วัดราชบพิธ กรุงเทพมหานคร

วันที่ 2 มกราคม 2519

เรียน ท่านพระครูประจิตสุตญาณ

ตามที่ได้แจ้งว่า คณะกรรมการวัดเจริญฯ ศิษยานุศิษย์ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ได้ร่วมกันจัดงานพิธีบำเพ็ญกุศลบรรจุศพ ของเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล อดีตเจ้าอาวาสวัดเจริญสุขารามฯ และเจ้าคณะอำเภอบางคนที รองเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม เริ่มแต่วันที่ 6 มีนาคม ถึงวันที่ 9 มีนาคม 2519 และในการนี้ จักได้จัดพิมพ์หนังสือเป็นอนุสรณ์ ถึงท่านเจ้าคุณฯ และขอให้ผมได้มีส่วนแสดงความระลึก ในฐานะที่ผมเคยมีความคุ้นเคยสนิทสนมชอบพอเคารพนับถือกับท่านมานานแล้วนั้น ผมยินดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล เป็นพระมหาเถระที่มีจริยธรรมน่าเลื่อมใส เป็นที่เคารพของศิษยานุศิษย์และศาสนิกชนทั้งบรรพชิตทั้งคฤหัสถ์มิใช่เฉพาะในหมู่ชาวบ้านชาววัดที่ใกล้เคียง อำเภอ จังหวัดเดียวกันแต่กัลยาณเกียรติ กัลยาณคุณ ของท่าน ยังขจรขจายไปทั้งอำเภอ จังหวัดอื่น ๆ ที่ห่างไกล เวลาช้านานเพราะท่านเป็นพระมหาเถระผู้เฒ่า รัตตัญญูภาพ มีพรรษายุกาลมากในคณะสังฆมณฑล ประพฤติพรหมจรรย์ยั่งยืนไม่กลับคืนถอยหลัง ท่านบริบูรณ์ด้วยพรหมวิหารธรรมครบทั้ง 4 ประการไม่บกพร่อง คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ท่านเป็นพระที่เอาธุระของหมู่คณะและศาสนาเป็นอย่างดีตั้งแต่หนุ่มถึงเป็นผู้เฒ่า ผู้ใหญ่ ในคณะสงฆ์ เพราะจริยธรรมและสมัตถนะของท่าน จึงได้รับความยกย่องจากทางคณะสงฆ์และทางราชการในตำแหน่งหน้าที่การงานของพระสังฆาธิการ มี "สมณศักดิ์" เจริญมาโดยลำดับ ๆ ถึงเป็นพระราชาคณะชั้น "เทพ" เป็นเจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม ท่านขวนขวายสร้างสรรความเจริญทั้งในด้านวัตถุก่อสร้างสถานต่าง ๆ ทางการศึกษาธรรม–บาลี โรงเรียนภาษาไทย ทั้งฝ่าย ระดับชั้นประถม ระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียน "พุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดเจริญสุขารามวรวิหาร" สร้างสถานพยาบาล สถานีอนามัย ชั้น 1. ขึ้นในที่ดินของวัดเจริญฯ นับว่าเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่นวัดหนึ่งในจังหวัดสมุทรสงคราม และเป็นเนติ พระตัวอย่างของพระสังฆาธิการต่อ ๆ ไปได้เป็นอย่างดี ท่านไม่เคยมีความประพฤติมัวหมองเสียหาย ทั้งใน

หน้าที่การงานการปกครองลูกคณะ และในด้านความการปฏิบัติเฉพาะตน ตรงกันข้าม ท่านกลับได้รับความยกย่องสรรเสริญจากคณะสงฆ์และทางราชการว่าเป็นผู้ปฏิบัติเคร่งครัดต่อพระธรรมวินัยและขนบธรรมเนียมแบบแผนที่ดีของคณะสงฆ์เป็นอย่างดี ท่านมีความอุตสาหะวิริยะภาพมากในหน้าที่การงานนั้น ๆ ไม่ทอดทิ้งหรือท้อถอย เป็นผู้มีความอดทนบากบั่น ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยยากลำบากตรากตรำ ท่านผ่าฟันต่อสู้กับอุปสรรคอันตรายทุกอย่างมุ่งเอาชนะการงานนั้น ๆ จนเป็นผลสำเร็จลุล่วงได้ในที่สุดด้วยดีตลอดมา ฯ สมควรเป็น "เนติ" แบบอย่างของปัจฉิมานตาชน สมควรที่คณะศิษยานุศิษย์ ทั้งบรรพชิตทั้งคฤหัสถ์ จะภาคภูมิใจในพระอุปัชฌายาจารย์แห่งตน ๆ ถ้าหากมีพระเถรานุเถระ เอาภาระธุระของหมู่คณะและพระศาสนา เช่นท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมลนี้มาก ๆ ก็จักเป็นการช่วยกันทำความเจริญของหมู่คณะและพระบวรพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้าได้มากกว่าในปัจจุบันนี้ และก็จักเจริญยิ่งสืบต่อไปอีกชั่วกาลนาน ฯ

อนึ่ง พระเทพสังวรวิมล ท่านเป็นผู้มีวิชาอันเป็นพลังจิตภายในสูง และ เข้มแข็งมาก สามารถปลุกเสกของได้ขลัง ทั้งสามารถติดต่อขอเชิญเทพยวิญญาณมาเข้าทรงได้ และมียารักษาโรคภัยไข้เจ็บให้หายเป็นตัวอย่างมามากรายมากคน ทั้งมีวิชาคาถาอาคมต่อสู้ประสานกระดูก เช่นบุคคลที่ขาหักแขนหักในบางรายไปรักษาจากโรงพยาบาลแล้วไม่หาย เมื่อมาให้ท่านช่วยสงเคราะห์รักษาให้ ท่านก็ใช้พุทธมนต์คาถาอาคม ประกอบการรักษาให้ ก็หายไปเป็นจำนวนมิใช่น้อยราย ทันตาเห็นอย่างน่าอัศจรรย์ทำให้มีผู้เลื่อมใสศัทธาเคารพนับถือตลอดที่เป็นชาวคริสต์ ในบางคนก็ได้พึ่งพาอาศัยท่านให้ช่วยปัดเป่าโรคภัยไข้เจ็บนั้น ให้หายไปมากรายด้วยกันดังปรากฏรู้กันอยู่แล้ว ฯ ล ฯ

โดยฐานะที่รู้จักชอบพอสนิทสนมคุ้นเคย เคารพนับถือ ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมลมานานจึงขอสดุฏี เกียรติคุณ กัลยาณธรรม ของท่าน ไว้ ณ โอกาสนี้ แม้ท่านจะมรณะภาพจากไปนานแล้ว ก็มีผู้ระลึกถึงและเคารพนับถือไม่รู้วายจนถึงทุกวันนี้ รวมทั้งกระผมด้วยคนหนึ่ง ๆ

ด้วยความระลึกถึงอย่างจริงใจ.

พระพุทธพจน์วราภรณ์

(6-9 มีนาคม 2519)

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล ในทัศนะของข้าพเจ้า

ท่านพระครูประจิตสุตญาณ เจ้าอาวาสวัดเจริญสุขารามวรวิหาร ได้มีลิขิตไปถึงข้าพเจ้าแจ้งว่า ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล อดีตเจ้าอาวาสวัดเจริญสุขาราม ฯ เจ้าคณะอำเภอบางคนทีและรองเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม ได้มรณภาพ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2514 และทางวัดจะจัดงานพิธีบำเพ็ญกุศลบรรจุศพพระคุณท่าน ในวันที่ 6–9 มีนาคม 2519 ท่านพระครูประจิตสุตญาณทราบว่าข้าพเจ้า เป็นผู้ที่รู้จักชอบพอคุ้นเคยกับท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล จึงขอให้ข้าพเจ้าเขียนเรื่อง "ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล ในทัศนะของข้าพเจ้า" เพื่อจะได้รวบรวมจัดพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือที่ระลึก ซึ่งจะได้พิมพ์แจกเนื่องในงานพิธีบำเพ็ญกุศลบรรจุศพพระคุณท่าน ดังกล่าวข้างต้น ฯ

ข้าพเจ้าจำได้ว่า ข้าพเจ้าได้พบท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล เป็นครั้งแรกเมื่อปี 2487 ในระยะนั้น เป็นเวลาระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2. และข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองโรงเรียนราษฎร์ ได้ไปตรวจเยี่ยมวัดและโรงเรียนราษฎร์ของคณะมิซซังโรมันคาทอลิคนิกายซาเซียนที่บางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม แล้วเลยไปนมัสการท่านเจ้าคุณ ที่วัดเจริญสุขาราม ในตอนนั้น ท่านเจ้าคุณดูเหมือนจะดำรงสมณศักดิ์ ชั้นพระครู เมื่อพบกันครั้งแรกและภายหลังที่ได้สนทนากันบ้างเล็กน้อย ข้าพเจ้าก็รู้สึกเลื่อมใสในการปฏิบัติงานของท่านเจ้าคุณเป็นอันมาก เพราะท่านเป็นที่พึ่งทางใจและเป็นที่เคารพนับถืออย่างสูงของชาวพุทธทั้งหลาย โดยเฉพาะที่อำเภอบางคนที ซึ่งมีผู้นิยมนับถือศาสนาโรมันคาทอลิค เป็นจำนวนไม่น้อย ข้าพเจ้ามองเห็นว่า ท่านเจ้าคุณได้พยายามสร้างเสริมความดีให้แก่วัดเจริญสุขาราม ด้วยประการต่าง ๆ เช่นในด้านการให้บริการแก่ประชาชน และในด้านการปรับปรุงอาคารสถานที่ของวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน นอกจากนั้น ในด้านการศึกษา วัดเจริญสุขาราม ก็มีโรงเรียนประชาบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนฝึกหัดครูอยู่ในบริเวณวัด และอยู่ในความเอาใจใส่ ทั้งได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้วยประการต่าง ๆ จากท่านเจ้าคุณอย่างใกล้ชิด กิจการของวัดเจริญสุขาราม และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัดจึงดำเนินไปด้วยดี และได้รับการยกย่องจากประชาชนโดยทั่วไป ฯ

ต่อมา เมื่อข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษา (2495–2504) และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2504–2511) ถ้าข้าพเจ้ามีราชการที่จังหวัดสมุทรสงคราม หรือที่วัดเจริญสุขาราม มีงานใหญ่ ท่านเจ้าคุณก็มักจะบอกให้ข้าพเจ้าทราบ ข้าพเจ้าจึงได้มีโอกาสไปนมัสการท่านเจ้าคุณที่วัดอีกหลายครั้ง และเมื่อท่านเจ้าคุณ ฯ เข้ามากรุงเทพ ฯ ท่านก็เคยแวะไปเยี่ยมข้าพเจ้าที่กระทรวงศึกษาธิการ

ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าพบกับท่านเจ้าคุณ ฯ รู้สึกว่าท่านมีใจร่าเริงยิ้มแย้มแจ่มใส และตั้งใจบำเพ็ญกรณียกิจเพื่อพระพุทธศาสนาและประชาชนด้วยศรัทธาอันแรงกล้าอยู่เสมอ โดยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงไม่รู้สึกแปลกใจ และมีความยินดีเป็นอันมาก เมื่อได้ทราบว่าท่านเจ้าคุณได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ ชั้นสามัญ ชั้นราช และชั้นเทพ โดยลำดับ ส่วนวัดเจริญสุขาราม ก็ได้รับการยกย่องขึ้นเป็น "วัดหลวง" มีชื่อเต็มว่า "วัดเจริญสุขารามวรวิหาร"

ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อได้ทราบข่าวว่าท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมลได้ถึงแก่มรณภาพ เพราะท่านเจ้าคุณเป็นพระภิกษุที่ได้บำเพ็ญกรณียกิจเพื่อประชาชน พระพุทธศาสนาและชาติบ้านเมือง ด้วยความเข้มแข็งตลอดมา แม้ชีวิตของท่านจะสิ้นสุดไปตามธรรมดาของสังขารแต่คุณงามความดีของท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล จะฝังอยู่ในดวงใจของผู้ที่ได้มีโอกาสรู้จักท่านหรือได้เห็นการปฏิบัติงานของท่านโดยมิรู้ลืม

ขออำนาจบุญราศีและคุณงามความดีที่ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล ได้สร้างสมมาแล้วจงเป็นปัจจัยดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ ฯ

อภัย จันทวิมล
สมาชิกวุฒิสภา
6 – 9 มีนาคม 2519

ปูชนียบุคคล

โลกนิติคำโคลง ของ กรมพระยาเดชาดิศร ที่เคยใช้เป็นหนังสือแบบเรียนเมื่อ 20 ปี ที่แล้วมานี้ มีอยู่โคลงหนึ่งดังนี้

โคควายวายชีพได้ เขาหนัง
เป็นสิ่งเป็นอันยัง อยู่ไซร้
คนเด็กดับสูญสัง- ขารร่าง
เป็นชื่อเป็นเสียงได้ แต่ร้ายกับดี

กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ของ สมเด็จกรมพระยาปรนุชิตชิโนรส ก็ได้ทรงนิพนธ์ไว้มีความหมายตรงกัน ดังนี้

พฤษภกาสร อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตย์ทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา

พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล นับว่าเกิดมาไม่เสียทีที่ได้เกิดมาชาติหนึ่ง เพราะท่านเกิดมาสร้างสมบุญบารมี วัดเจริญสุขาราม ฯ ทั้งวัดที่ท่านอยู่ในปัจจุบันนี้ นับว่าเป็นสัญญลักษณ์แห่งคุณงามความดีของท่านทั้งสิ้น ท่านสร้างวัด สร้างโบสถ์ สร้างโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ตลอดจนโรงเรียนราษฎร์ สถานีอนามัย ชื่อเสียงคุณงามความดีของท่าน เป็นที่ยอมรับนับถือในหมู่ประชาชนไม่ว่าไทยหรือจีน แม้แต่ในหมู่ผู้นับถือศาสนาอื่น ก็ต้องยอมรับว่า ท่านเป็นนักบุญที่เกิดมาบำเพ็ญบุญบารมี เป็นที่พึ่งแก่มหาชนจำนวนมาก ชื่อเสียงของท่านเป็นที่รู้จักในหมู่ข้าราชการผู้น้อยผู้ใหญ่ และในหมู่พระสังฆาธิการทั่วประเทศ

เพราะฉะนั้น การที่ทางวัด ได้สร้างวิหารอันวิจิตรตระการไว้ในวัดเจริญสุขารามวรวิหารเป็นที่ประดิษฐานศพของท่านพระเทพสังวรวิมล จึงเป็นการสมควร เพราะท่านเป็นปูชนียบุคคล ควรแก่การเคารพสักการะของคนทุกชั้น เป็นเยี่ยงอย่างเหล่าชนทุกหมู่ทุกเหล่า เมื่อได้มากราบไหว้ศพของท่าน ก็จะเป็นอนุสติเตือนใจให้กระทำแต่คุณงามความดี เป็นศิริมงคล แก่ผู้ที่มาเคารพกราบไหว้สืบไปชั่วกาลนาน.

ชาญ กาญจนาคพันธ์
ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม

ระลึกถึง ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล เกิดมาเพื่อบำเพ็ญพรตพรหมจรรย์ และบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะโดยแท้ ตลอดเวลาแห่งชีวิตสมณะของท่าน สร้างสรรถาวรวัตถุ ในวัดเจริญสุขารามวรวิหาร จนหมดสิ้น แม้เมื่อวันมรณภาพ ก็ไม่มีอะไรเหลือเพียงเพื่อการบำเพ็ญกุศลศพให้สมเกียรติ แต่ด้วยบุญบารมีที่ได้บำเพ็ญมา ศิษยานุศิษย์แล้วผู้ที่เคารพนับถือจึงได้บำเพ็ญกุศลศพให้สมกับสมณศักดิ์ของท่านทุกประการ ฯ

ข้าพเจ้าในฐานะแห่งญาติและศิษย์ผู้หนึ่งของท่านได้ทราบและเห็น รู้ถึงจริยาวัตร์ของท่านตลอดมา ทราบว่าท่านไม่เคยได้ประกาศนียบัตรรับรองวิทยฐานะทางการศึกษาเล่าเรียนแต่อย่างใด แต่โดยเหตุที่ท่านมีสมองอันทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันเวลา ไม่เคยหยุดนิ่ง จึงได้สร้างสรรทั้งถาวรวัตถุขึ้นในวัด และสร้าง ร.ร. ฝึกหัดครู (เลิกไปแล้ว) ร.ร. ประชาบาล ร.ร. นักธรรมและบาลี รวมทั้งก่อตั้งมูลนิธิการกุศลขึ้นในวัดนี้ ในยุคสมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ด้วยการผ่าพ้นอุปสรรคนานาประการ ผลงานของท่านจึงเป็นเสมือนหนึ่งประกาศนียบัตรรับรองคุณวุฒิของท่าน ฯ จนได้รับสมณศักดิ์ ตามลำดับจนถึงพระราชาคณะชั้น "เทพ"

ณ บัดนี้ ท่านเจ้าคุณเทพสังวรวิมล ได้ลาจากโลกนี้ไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับมาอีกแต่คุณงามความดีของท่านฯ ยังจะคงฝังอยู่ในความทรงจำ และศพของท่านฯ ก็จะประดิษฐ์ไว้ ณ เจดีย์แห่งวัดนี้ เพื่อเป็นที่เคารพสักการะของศิษยานุศิษย์ และผู้ที่มีความเคารพนับถือด้วยความกตัญญูกตเวทีตราบนานเท่านาน.

ประชา สวัสดิมงคล

ปลัดจังหวัดสมุทรสงคราม

อาลยานุสรณ์ ของ คณะศิษย์วัดเจริญ

สลดแดโดยทั่วหน้า ในนาม
ศิษย์เทพสังวรวิมลยาม– เยือกเศร้า
เห็นน่าต่างหน้าตาม เตือนจิต กันนา
ต่างเจตต์สังเวชเร้า เรี่ยวล้ำ อาลัย ฯ

ศกสองพันห้าร้อย สิบสี่
มีนาคมที่ยี่– สิบเก้า
จันทร์วารดิถี สุกกะปักข์
ผัคคุณมาสสามค่ำเช้า ขณะนั้น ปีกุน ฯ

สองทุ่มกับสิบห้า นาที
โรงพยาบาลราชบุรี แหล่งม้วย
ด้วยโรคลมรุมบี ฑาอาตม์
ความชรามาด้วย สุดยั้ง ยืนชนม์ ฯ

นับชนมายุได้ แปดแปด ปีเฮย
ก่อนมรณะมิออดแอด ป่วยไข้
กำลังใจดังแสงแดด สาดส่อง
สุดอเตกิจฉาช่วย จึงม้วยมรณา ฯ

ศีลาจารวัตร์พร้อม มากมี
สันนิบาตสามัคคี ทั่วหน้า
เวทย์มนต์อักขรวิธี เจนจับ
เกียรติศัพท์ลือก้องฟ้า แผ่นพื้น เมืองไทย ฯ

ท่านพร่ำสอนกล่าวถ้อย วาที
โอวาทานุศาสนี ค่ำเช้า

ปวงศิษย์ต่างยินดี จำจด
พระคุณท่านล่มแล้ว ศิษย์รับ–จากใคร ฯ
งานพระศาสนา ท่านได้ ทำดี
ราชาคณะ อ.บางคนที เด่นจ้า
เทพสังวรวิมล มี – ชั้นเทพ
เจ้าคณะ อ.ทั่วหล้า ห่อนได้ เทพสนอง ฯ
(ต่างจังหวัด)

เมื่ออยู่ท่านเร่งสร้าง บารมี
สังเคราะห์ประชาชี ทั่วหน้า
สาระทุกข์ทับทวี ท่านช่วย–เปลื้องนา
มิได้คิดเองข้า ขุ่นข้อง หมองใจ ฯ
สิกขกิจท่านเอื้อ เอาภาร
สร้าง ร.ร. ประชาบาล สูงหล้า
ส่งศิษย์เรียนอาจารย์ พุทธศาสน์
เพื่อวัดเจริญฯเมื่อหน้า ไป่ด้อย อับแสง ฯ
ฝึกหัดครูท่านสร้าง หลายปี
ผลิตครู ว. ครู ป. มี มากล้น
มัธยม ร.ร. เมธี ก็ท่าน
พระคุณท่านท่วมท้น สุดถ้อย พรรณนา ฯ
อนามัยหนึ่งสร้าง บำรุง
พากเพียรและชักจูง ช่วยสร้าง
ใหญ่โตสุดพยุง รัฐรีบ รับเฮย
อนามัยชั้นหนึ่งอ้าง อวดโอ้ ตำบล ฯ
ไม่เฉพาะแต่ก่อตั้ง โรงเรียน
โบสถ์วิหารการเปรียญ ท่านสร้าง

กุฏิหอระฆัง–ทางเวียน–　　เมรุมาสน์
ทุกอย่างที่เอ่ยอ้าง　　เสร็จด้วย บุญญา ฯ

　　พระคุณท่านมากล้น　　สุดพรรณนา
ดุจบิดรมารดา　　ศิษย์น้อย
สุดที่จะสรรหา　　พจน์พากย์
สุดที่จักสรรถ้อย　　ทั่วถ้วน กระบวนความ ฯ

　　ในนามคณะศิษย์ผู้　　ภักดี
ขอนอบน้อมอัญชุลี　　แทบเท้า
ด้วยความกตเวที　　เต็มเปี่ยม
ผลบุญพระคุณท่าน　　สู่ห้วง สรวงสวรรค์ ฯ

คณะศิษย์วัดเจริญ ฯ

ภาพชุดงานพิธี พุทธาภิเสกหล่อพระพุทธรูปนาคปรก
และ หล่อพระรูปท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล

เมื่อวันที่ 26–27 พฤษภาคม 2510

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล
จุดเทียนบูชาพระรัตนตรัย

สมเด็จพระสังฆราช
(จวน อุฏฐายีมหาเถระ)
ทรงเจิมแผ่นทอง–นาค–เงิน
ที่จะหล่อพระพุทธรูป
และ พระรูปท่านเจ้าคุณ ฯ

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล   จุดเทียนมงคล
พุทธาภิเสก

สมเด็จพระสังฆราช และพระราชาคณะ บริกรรมปลุกเสก
แผ่นทองและวัตถุที่เป็นมงคล

สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสนมหาเถระ) วัดราชบพิธ
เมื่อทรงดำรงสมณศักดิ์ ที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
ทรงจับตะขอเกี่ยวเบ้า เททอง ปฐมฤกษ์

สมเด็จพระสังฆราช ทรงเจิม พระรูปท่านเจ้าคุณฯ
ที่หล่อแล้ว ในพิธีพุทธาภิเษก ครั้งที่ 2

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล   บริจาค มอบ เครื่องนวดด้วยไฟฟ้า ราคา 14,500 บาท
ให้แก่โรงพยาบาล ราชบุรี   หลังจากหายอาพาธแล้ว ครั้งที่ 2

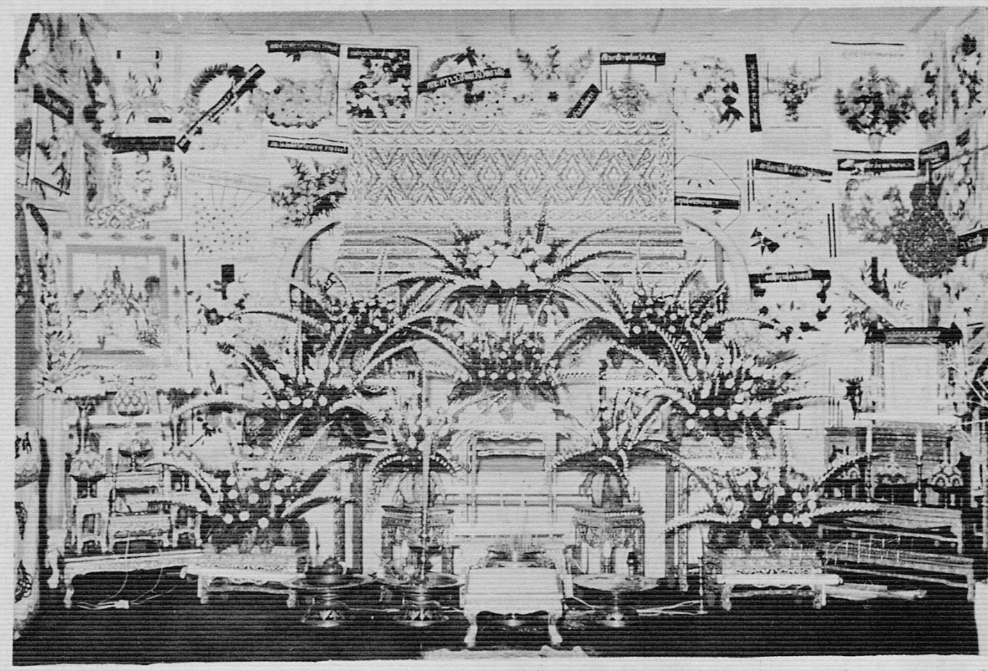
ภาพชุด แต่วันมรณภาพ ของท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล

ท่านสังฆราช รัตน์ วัดบางนกแขวก แห่งคริสต์ศาสนจักร
สรงน้ำศพ ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2514

นายจรูญ ผาสุกวนิช ผู้แทนคณะศิษย์วัดเจริญ ฯ
รับน้ำพระราชทานสรงศพ ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล
เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2514

ที่ประดิษฐาน หีบศพ ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล
เพื่อบำเพ็ญกุศล ปกติ
ณ ห้องโถง ตึก "แสงกระแสร์ธรรม"

องค์ดาไลลามะ พระประมุขแห่งประเทศธิเบต
เสด็จเยี่ยมวัดพัฒนาตัวอย่าง แล้ว คารวะศพ
ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล

ฯ พณ ฯ จอมพล ผิน ชุณหะวัณ
เยี่ยมคารวะศพ ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล

ประวัติสังเขป

ของ

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล (เจียง วณฺณสรมหาเถระ)

อดีตเจ้าอาวาส วัดเจริญสุขารามวรวิหาร เจ้าคณะอำเภอบางคนที

และรองเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม

ตำบล บางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ชาตะ เมื่อวันเสาร์ ที่ 26 เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช 24[illegible]2๖

ตรงกับวัน แรม 5 ค่ำ เดือน 6 ปี มะแม จุลศักราช 1425

เวลา 05.15 นาฬิกา

มรณะภาพ เมื่อวันที่ 29 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2514

ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 5 ปี กุน

เวลา 20.15 นาฬิกา

ณ โรงพยาบาล จังหวัดราชบุรี

สิริรวม ชนมายุ 87 ปี 10 เดือน 3 วัน

สิริรวม วัสสายุกาล 67 พรรษา

" ชาติภูมิ "

พระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล (เจียง วณฺณสรมหาเถระ) นามเดิม เจียง นามสกุล ลิ้มฮะสุน เกิดเมื่อวันเสาร์ ที่ 26 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2426 ตรงกับวัน แรม 5 ค่ำ เดือน 6 ปี มะแม จุลศักราช 1245 เวลา 05.15 นาฬิกา ณ บ้าน หมู่ที่ 8 ตำบล ตาหลวง อำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

นาม โยมบิดา นายเก นาม โยมมารดา นางกลิบ ลิ้มฮะสุน พระเดชพระคุณฯ มีน้องสาวร่วมบิดามารดาเดียวกันกับพระคุณท่านฯ 1 คน คือนาง พวง คงทองเจริญ (ถึงแก่กรรมแล้ว)

เมื่ออายุกาลเจริญวัย ความเป็นเด็กก็ก้าวไปสู่ความเป็นหนุ่มต่อความเป็นคนใหญ่ตามกาลเวลา แต่เพราะการศึกษาเล่าเรียนอักษรในสมัยของเด็กในยุคนั้น ปรากฏว่า พระเดชพระคุณท่านฯ ได้ศึกษาหาความรู้ได้จากครูบาอาจารย์ เรียกได้ว่า "พออ่านออกเขียนได้" แต่โดยที่พระคุณท่านฯ เป็นลูกชาวสวนที่มีฐานะความเป็นอยู่ดีกินดี พอสมควร ดังนั้น การช่วยเหลือ บิดามารดาประกอบอาชีพการงานของพระคุณท่านฯ ในสมัยนั้น ก็คือการทำสวน และเดินเรือค้า ด้วยการนำสินค้าของสวนไปค้าขายไปแลกข้าวในต่างจังหวัดต่างหัวเมือง เลี้ยงชีพเป็นหลักสำคัญประจำกันตลอดมา ฯ แต่เนื่องจากพระเดชพระคุณท่านฯ เป็นลูกชายคนเดียวของบิดามารดา ผู้นับถือพระพุทธศาสนา เป็นสรณะที่พึ่ง ชะรอยที่พระคุณท่านฯ มีอุปนิสัยน้อมไปในทางบรรพชาอุปสมบท และมั่นอยู่ในกตัญญูกตเวทิตาธรรมเป็นบารมี ครั้นเมื่ออายุลุล่วงถึงเกณฑ์ พอบวชได้ บิดามารดาของพระคุณท่านฯ จึงได้จัดการให้เข้าบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระบวรพุทธศาสนาสืบต่อมา ฯ

"สมณประวัติ"

พระเดชพระคุณ พระเทพสังวรวิมล เมื่อได้เข้ามาบรรพชาอุปสมบท ในพระบวรพุทธศาสนา ณ พัทธสีมา (อุโบสถ) วัดเจริญสุขาราม ตำบล บางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม (สมัยนั้นเรียกกันว่า แขวงอะไรไม่ทราบได้ ผู้เรียบเรียงต้องขออภัยท่านผู้รู้ไว้ในที่นี้ด้วย)

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 11 เดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2426 ตรงกับวันแรม 2 ค่ำ เดือน 7 ปีเถาะ เสร็จญัตติจตุตถกรรม เมื่อเวลา 16.00 นาฬิกา โดยมี

ท่านพระครูปรีชาวิหารกิจ (ช่วง) วัดโชติทายการาม เป็นพระอุปัชฌาย์

พระอธิการอาจ (หลวงพ่อตามืด) วัดเจริญสุขาราม ฯ เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พระธรรมวิรัตสุนทร (หลวงพ่อเชย) วัดโชติทายการาม เป็นพระอนุสาวนาจารย์

– เมื่อพระเดชพระคุณท่าน ฯ ได้อุปสมบทแล้ว ในสมัยนั้น การศึกษาแสวงหาความรู้ในด้านพระปริยัติธรรม นับได้ว่ายังไม่แพร่หลายขยายออกไปยังหัวเมืองชนบทมากนัก เหตุด้วยหาครูอาจารย์ท่านที่มีความรอบรู้ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่จะมาทำการอบรมแนะนำสั่งสอนกันได้

ยากมาก แต่ด้วยเหตุที่พระเดชพระคุณท่าน ฯ เป็นผู้มีนิสัยบารมีที่สั่งสมมา พระคุณท่าน ฯ จึงเป็นผู้ใคร่ต่อการศึกษา มีวิริยะ อุตสาหะ ความขยันหมั่นเพียร ตั้งใจค้นคว้าแสวงหาความรู้ได้จากสำนักครูอาจารย์บ้าง ค้นคว้าหาความรู้ได้จากตำรับตำราด้วยตนเองบ้าง จนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมวินัย อันเป็นคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างดีพอสมควร สามารถนำความรู้ไปใช้ในการช่วยอบรมแนะนำสั่งสอนพระภิกษุสามเณรภายในวัดและที่อยู่ในความปกครองของพระคุณท่าน ฯ เป็นอย่างดี ฯ พระคุณท่าน ฯ เคยพูดกับผู้เรียบเรียงเสมอว่า "คุณให้ได้อย่างเรา ก็เอาเถอะทั้ง ๆ ที่เรา ไม่มี ป. ไม่มี ม. เหมือนคนอื่นเขา แต่เราก็พอมีความรู้ความสามารถ รักษาตัวรอดได้"

เมื่อพระคุณท่าน ฯ อุปสมบท มีพรรษากาลผ่านพ้นไปได้ 8 พรรษา พระอธิการอาจ เจ้าอาวาส วัดเจริญสุขาราม ได้ถึงแก่กาลมรณะภาพลง ทางคณะสงฆ์ จึงได้พิจารณาแต่งตั้งให้พระคุณท่าน ฯ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส สืบต่อจากพระอธิการอาจ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ฯ พระคุณท่าน ฯ จึงต้องรับธุระหน้าที่ภารกิจของพระศาสนา ทั้งในด้านงานก่อสร้างบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะ งานการปกครองดูแลอบรมความประพฤติปฏิบัติ ตลอดถึงการให้ความรู้การศึกษาฝ่ายพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรภายในวัด และงานปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอ ในฐานะดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการชั้นเจ้าคณะอำเภอบางคนทีต่อมา โดยที่พระคุณท่าน ฯ ได้ปฏิบัติกิจของพระศาสนาและปกครองสงฆ์ในเขตท้องที่ ให้มีความประพฤติปฏิบัติเป็นระเบียบเรียบร้อยดี ฯ ทั้งนี้ เพราะพระเดชพระคุณท่าน ฯ มีอุปนิสัยรักความเป็นระเบียบเคร่งครัดอยู่ในพระธรรมวินัย จนเป็นที่เคารพยกย่องนับถือ ของพระเถรานุเถระทั้งฝ่ายธรรมยุติและมหานิกาย ร่วมอุโบสถสังฆกรรมกันได้ โดยไม่มีนิกายใดรังเกียจพระคุณท่าน ฯ ข้อนี้ ผู้เรียบเรียง ได้รับฟังจากปากคำของพระคุณท่าน ฯ เองว่า เคยได้รับพระกรุณา จากองค์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า "สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส" ทรงประทานอนุญาตให้เข้าร่วมทำอุโบสถสังฆกรรม กับพระองค์ท่าน ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหารด้วยครั้งหนึ่ง ฯ

ในด้านการสนับสนุนให้การศึกษาอบรม แก่พระภิกษุสามเณรและเยาวชนของชาติ พระเดชพระคุณท่าน ฯ ต้องรับภาระกิจทั้งฝ่ายพุทธจักรและอาณาจักร ในฐานะเป็นผู้อุปการะ

งานในด้านการศึกษา พระเดชพระคุณ สนับสนุนให้กาลศึกษาอบรม แก่พระภิกษุสามเณร และเยาวชนของชาติ ให้ความอุปถัมภ์บำรุงการศึกษา ตลอดมาเป็นอย่างดี ๆ ถึงแม้ว่าพระคุณท่าน ฯ จะมีหน้าที่คอยดูแลปกครองคณะสงฆ์ ทั้งภายในวัดและเขตการปก–ครองของพระคุณท่าน ฯ จะต้องได้รับความลำบากตรากตรำในด้านงานการก่อสร้างเสนาสนะที่อาศัยของสงฆ์ ตลอดถึงการก่อสร้างอาคารสถานให้การศึกษาแก่เยาวชนมามากยากที่จะหาเวลาว่างได้ก็จริง แต่พระคุณท่าน ฯ ก็มิได้ท้อถอยต่อภารกิจนั้น ๆ เลย ทั้งนี้ ก็ด้วยกุศลเจตนาอย่างแรงกล้า เพื่อต้องการให้เยาวชนในท้องถิ่นนี้ และบริเวณใกล้ไกล ได้รับการศึกษาอบรมไว้เป็นพลเมืองดี เป็นกำลังช่วยประเทศชาติบ้านเมืองและพระบวรพุทธศาสนา ให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าเท่าทันกับนานาประเทศ เป็นประการสำคัญ พระคุณท่าน ฯ ยอมเสียสละทุกอย่างทั้งกำลังกาย กำลังใจกำลังสติปัญญา และกำลังทรัพย์สินส่วนตัวของพระคุณท่าน ฯ อุทิศเป็นกุศลวิทยาทานบารมี โดยมิได้คิดหวังผลตอบแทนในชาติปัจจุบันนี้ ดังจะเห็นได้จากภารธุระหน้าที่ของพระคุณท่าน ฯ ที่ได้ปฏิบัติมา พอประมวลได้ตามหลักฐานทั้งในส่วนราชการและในทางคณะสงฆ์ ดังนี้

"ในทางศาสนา"

1. เป็นผู้อำนวยการศึกษาฝ่ายพระปริยัติธรรมประจำสำนักเรียน ของวัดเจริญสุขารามวรวิหาร โดยจัดการเปิดสอนแผนกนักธรรมขึ้นที่วัดเจริญ ฯ นี้ เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2463 เป็นต้นมา ฯ

2. เป็นผู้อำนวยการศึกษาแผนกบาลี ประจำสำนักเรียนวัดเจริญสุขารามวรวิหาร โดยจัดการเปิดสอนแผนกบาลี ขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2472 เป็นต้นมา ฯ

3. เป็นประธานคณะกรรมการควบคุมการสอบประโยคธรรมสนามหลวง ประจำปี ณ สนามสอบ ที่วัดเจริญสุขารามวรวิหาร อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2472 เป็นต้นมา จนถึงปี พ.ศ. 2514

4. เป็นประธานคณะกรรมการสอบประโยคบาลีสนามหลวง ของคณะจังหวัดสมุทรสงคราม ณ สนามสอบ วัดเจริญสุขารามวรวิหาร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2485 จนถึงปี พ.ศ. 2492 ต่อมาทางคณะสงฆ์ จึงได้ย้ายไปเปิดสนามสอบ ณ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร สมุทรสงคราม

"ในทางฝ่ายอาณาจักร"

การส่งเสริมการศึกษาทางฝ่ายอาณาจักร ปรากฏว่าพระเดชพระคุณ ได้ให้ความร่วมมือสนับสนุนทางรัฐบาลเป็นอย่างดีทุกวิถีทางที่พระคุณท่าน ฯ จะช่วยได้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม คือยอมเสียสละทรัพย์จับจ่ายใช้สอยไปในด้านสร้างอาคารเรียนบ้าง และในทางประชาสัมพันธ์การติดต่อและการปฏิสันถานต้อนรับเจ้าหน้าที่ทางราชการบ้าง ฯ ล ฯ

ดังนั้น ทางรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ เห็นความสำคัญและความสามารถและการเสียสละของพระคุณท่าน ฯ มาก จึงได้ถวายมอบหมายฝากความอุปถัมภ์อุปการะงานการศึกษา สำหรับที่วัดเจริญสุขารามวรวิหาร นี้ ไว้ในความอุปถัมภ์บำรุง ตลอดถึงการดำเนินงานการก่อสร้างอาคารเรียนเกือบจะทุกอย่างแด่พระเดชพระคุณท่าน ฯ ดังมีหลักฐานปรากฏในหนังสือของทางราชการ ดังนี้

1. เป็นประธานคณะกรรมการศึกษา ผู้อุปการะโรงเรียน วัดเจริญสุขาราม "วัฒนานุวรรตน์" แผนกระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2471

2. เป็นประธานผู้อำนวยการศึกษา จัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ของวัดขึ้น โดยให้ชื่อว่าโรงเรียน "สุขวัฒนา" เปิดสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2480 จนถึงปี พ.ศ. 2496 ต่อมาได้มอบโอนกิจการของโรงเรียนราษฎร์ ให้แก่ทางราชการกระทรวงศึกษาธิการรับช่วงไปดำเนินงานสอนต่อในนามโรงเรียนบางคนที "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย" เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2497 ถึงปัจจุบันนี้แล้ว ฯ

3. เป็นกรรมการศึกษาผู้อุปการะโรงเรียนมัธยมวิสามัญศึกษา โรงเรียน บางคนที "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย" เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2497

4. เป็นกรรมการศึกษาผู้อุปการะโรงเรียน มัธยมศึกษา ระดับชั้นประถมตอนต้นและตอนปลาย โรงเรียนวัดเจริญสุขาราม "วัฒนานุวรรตน์" เมื่อวันที่ 17 พฤษาคม พ.ศ. 2499

5. เป็นผู้อุปการะโรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่ วัดเจริญสุธารามวรวิหาร เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2501

6. เป็นผู้อำนวยการและอุปถัมภ์โรงเรียน "พุทธศาสนา วันอาทิตย์" วัดเจริญสุขารามวรวิหาร เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2513

- งานในด้านสาธารณูปการ คือการก่อสร้างบูรณะปฏิสังขรณ์ -

ผลงานในด้านการก่อสร้างเสนาสนะสงฆ์ พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ ตลอดถึงตัวอาคารสถานถาวรวัตถุ ฯลฯ นับว่าพระเดชพระคุณท่าน ฯ มีความรู้ความสามารถในทางการช่างเป็นอย่างดี ทั้ง ๆ ที่ในวิชาการอย่างนี้ พระเดชพระคุณท่าน ฯ ก็ไม่ได้ไปเคยศึกษาเล่าเรียนมาจากที่ใด แต่ด้วยอุปนิสัยของพระคุณท่าน ฯ รักอยู่ในทางนี้ พระคุณท่าน ฯ เคยพูดเสมอว่า เรื่องนี้ "ช่างตบตาหลอกลวงเราได้ยาก" ข้อนี้ผู้เรียบเรียงรับรองว่าเป็นความจริง เพราะพระคุณท่าน ฯ มีความรู้ความสามารถ ออกแบบแปลนแผนผังตลอดถึงควบคุมการสร้างด้วยตนเองได้ดี ดังจะเห็นได้จากปูชนียถาวรวัตถุอาคารสถานต่าง ๆ ที่พระเดชพระคุณท่าน ฯ ได้ทำการก่อสร้างมาแล้วที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันดังนี้.-

1. สร้างหอระฆัง กับหอกลองขึ้น 1 หอ สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบ 2 ชั้น ทั้งชั้นบน และชั้นล่าง ก่อเป็นถัง สำหรับเก็บน้ำไว้ดื่ม-ใช้ภายในวัดและบุคคลภายนอกทั่วไปด้วย ๆ

เริ่มลงมือทำการก่อสร้าง เมื่อปี พ.ศ. 2478 สร้างเสร็จเรียบร้อยใช้การได้ดีในปีเดียวกัน สิ้นงบประมาณการใช้จ่ายไปในสมัยนั้น เป็นจำนวนเงินประมาณ 8,000 บาทเศษ (แปดพันบาทเศษ)

2. สร้างศาลาการเปรียญใหญ่ไว้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนกิจ ของพุทธศาสนิกชนทั่วไป 1 หลัง โดยขนาดกว้าง 9.00 เมตร ยาว 25.00 เมตร

พื้นไม้ใช้ประโยชน์ได้ทั้ง 2 ชั้น เสาตอนล่าง หล่อด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก เสาต่อชั้นบนเป็นไม้ หลังคามุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ ฯ เริ่มวางฤกษ์ ทำการก่อสร้าง เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2483 สร้างเสร็จเรียบร้อย และทำการฉลอง เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2486

สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างไปเป็นจำนวนเงิน 17,320.50 บาท (หนึ่งหมื่นเจ็ดพันสามร้อยยี่สิบบาทห้าสิบสตางค์)

3. สร้างศาลาท่าน้ำหน้าวัด รวม 4 หลัง เริ่มดำเนินการสร้าง เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2479 สร้างเสร็จเรียบร้อย เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2479 สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างไปรวมทั้ง 4 หลัง เป็นจำนวนเงิน 4,500 บาทเศษ (สี่พันห้าร้อยบาทเศษ)

4. สร้างสะพานข้ามคลองเขตในและเขตติดต่อเข้าวัด 2 สะพาน คือ สะพาน "จิตต์จำนงค์" กับ สะพาน "เจริญสามัคคี" เริ่มดำเนินการก่อสร้าง เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2478 สร้างเสร็จใช้เป็นทางสัญจรผ่านไป-มาได้ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2481

สิ้นค่าใช้จ่ายในการสร้าง ทั้ง 2 สะพาน เป็นจำนวนเงิน 8,000 บาท (แปดพันบาท) ปัจจุบันสะพานจิตต์จำนง ได้รื้อไปแล้ว เพราะทางวัดจัดถมคูคลอง ยังคงอยู่แต่สะพาน "เจริญสามัคคี" ข้างโรงเรียนวัดเจริญสุขาราม ฯ "วัฒนานุวรรตน์"

5. สร้างเขื่อนคอนกรีตชายน้ำหน้าวัดและฟุตบาททางเดินเท้า ท่าเทียบเรือ ด้านหน้าวัดยาวตลอดเขตวัด 180 เมตร สิ้นค่าใช้จ่ายไปเป็นจำนวนเงินรวม 270,000 บาท (สองแสนเจ็ดหมื่นบาท) ครั้นเมื่อ พ.ศ. 2510 ได้จัดการสร้างต่อไปอีกตลอดแนวลำคลองเลี้ยวเข้าด้านในตลอดเขตวัด ยาว 160 เมตร

สิ้นค่าใช้จ่ายในตอนนี้ เป็นจำนวนเงิน 160,000 บาท (หนึ่งแสนหกหมื่นบาท)

6. สร้างหอพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรมและบาลี ขึ้น 1 หลัง ซึ่งเดิมตั้งอยู่ทางด้านหลังพระวิหารเก่า ได้รื้อถอนไปแล้ว โดยสร้างเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ทรงปั้นหยามีมุขกลางยื่นออกมา หลังคามุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ ให้ชื่ออาคารหลังนี้ว่า โรงเรียน "สุขวัฒนา" ใช้เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2468 ภายหลังต่อมา ได้จัดการรื้อถอนไปปลูกสร้างเป็นตัวอาคารสถานศึกษาเปิดเป็นโรงเรียนราษฎร์ของวัดขึ้น สอนระดับมัธยมวิสามัญศึกษา ครั้นต่อมาได้จัดการสร้างตัวอาคารเรียนขึ้นมาใหม่แทนหลังเก่าที่รื้อถอนไป ตัวอาคารสร้างเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ทรงปั้นหยามีมุขข้าง ดังภาพขนาดกว้าง 8.00 เมตร ยาว 12.00 เมตร หลังคามุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ ฯ

เริ่มดำเนินการก่อสร้างวางฤกษ์ เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2489 ตัวอาคารชั้นบนใช้เป็นสถานที่สอนพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรมและบาลี ส่วนชั้นล่าง จัดทำเป็นห้องสมุดประชาชน ประจำอำเภอบางคนที เมื่อปี พ.ศ. 2506 ครั้นเมื่อเลิกใช้เป็นห้องสมุดประชาชนและทางวัดก็ใช้อาคารใหม่เป็นสถานที่เปิดสอนพระปริยัติธรรมแล้ว จึงได้จัดการ "ผาติกรรม" ให้แก่วัดเวฬุวนาราม (วัดแช่ไห) อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี นำไปสร้างเป็นกุฏิสงฆ์ต่อไป ฯ

7. สร้างพระอุโบสถขึ้นใหม่แทนหลังเก่าที่ถูกภัยจากสงครามโลกครั้ง 2 ศิลปทรงไทยเหยียบมุข 3 ชั้น ขนาดกว้าง 15.00 เมตร ยาว 27.00 เมตร ส่วนสูงจากพื้นฐานถึงช่อฟ้าหางหงส์ 30.00 เมตร สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่อด้วยอิฐหรือปูน เพดานหล่อด้วยคอนกรีต หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีทอง

เริ่มวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2490 เวลา 17.15 นาฬิกา

ประกอบพิธีอัญเชิญองค์พระประธาน (หลวงพ่อโต) จากพระอุโบสถหลังเก่าขึ้นประดิษฐานบนแท่นพระประธาน (ชุกชี) ที่สร้างขึ้นใหม่ เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2490 เวลา 10.25 นาฬิกา

ประกอบพิธีสังฆกรรมผูกพัทธสีมา เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2495 เวลา 05.45 นาฬิกา

ประกอบพิธียกช่อฟ้าใบระกา เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2496 เวลา 10.15 นาฬิกา สร้างเสร็จเรียบร้อย เมื่อปี พ.ศ. 2497 รวมเวลาทำการก่อสร้างตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อยเป็นเวลา 7 ปีเศษ ๆ

สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่นี้ เป็นจำนวนเงิน 1,500,000 บาทเศษ (หนึ่งล้านห้าแสนบาทเศษ)

8. สร้างศาลาการเปรียญกลางหมู่กุฏิสงฆ์ (แทนหอฉัน) 1 หลัง กว้าง 9.00- เมตร ยาว 15.00 เมตร หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีทอง

เริ่มสร้าง เมื่อปี พ.ศ. 2496 สร้างเสร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. 2497 สิ้นค่าใช้จ่ายในการสร้างไปเป็นจำนวนเงิน 60,000 บาทเศษ (หกหมื่นบาทเศษ)

9. สร้างกุฏิสงฆ์ ตามแบบแปลนแผนผังใหม่ สร้างเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ทรงปั้นหยา หลังคามุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ ขนาด 5 ห้อง รวม 4 หลัง แต่ละหลังกว้าง 6.50 เมตร ยาว 15.00 เมตร สิ้นค่าใช้จ่ายในการสร้างหลังละ 35,000 บาทเศษ (สามหมื่นห้าพันบาทเศษ) และ

สร้างเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ชนิด 3 ห้อง จำนวน 5 หลัง ขนาดแต่ละหลัง กว้าง 6.50 เมตร ยาว 9.00 เมตร สิ้นค่าใช้จ่ายในการสร้างหลังละ 25,000 บาทเศษ (สองหมื่นห้าพันบาทเศษ)

เริ่มดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2498 เป็นต้นมา จนสำเร็จเรียบร้อย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 265,009 บาทเศษ)

10. สร้างหอพระพุทธปฏิมากร เป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ทรงปั้นหยา (หลังศาลา-กลางหมู่กุฏิสงฆ์ 1 หลัง ขนาด 3 ห้อง กว้าง 6.50 เมตร ยาว 9.00 เมตร

สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างไปเป็นจำนวนเงิน 35,000 บาทเศษ (สามหมื่นห้าพันบาทเศษ)

11. สร้างกุฏิเจ้าอาวาส เป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ทรงปั้นหยา มีมุขออกหน้า หลังคามุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ ต่อมาเมื่อมีการวางแผนผังการสร้างกุฏิใหม่ จึงได้ทำการรื้อถอนไปแล้ว ฯ

12. สร้างกุฏิเจ้าอาวาส, กุฏิรองเจ้าอาวาส และกุฏิอาคันตุกะ ไว้ทางด้านหน้ากุฏิสงฆ์รวม 3 หลัง

กุฏิเจ้าอาวาสที่สร้างขึ้นใหม่ ตัวอาคารเป็นเรือนตึก 2 ชั้น ทรงไทยประยุกต์ มีมุขกลางยื่นออกทางด้านหน้า หลังคามุงด้วยกระเบื้องวิบูลย์ศรี ขนาด 3 ห้องสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่ออิฐ กว้าง 6.50 เมตร ยาว 9.00 เมตร

เริ่มวางศิลาฤกษ์ก่อสร้าง เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2500 เวลา 10.00 นาฬิกา สร้างเสร็จเรียบร้อยประกอบพิธีฉลองกุฏิ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2502 สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างไปเป็นจำนวนเงิน 160,000 บาท เศษ (หนึ่งแสนหกหมื่นบาทเศษ)

13. สร้างกุฏิสำหรับไว้ต้อนรับภิกษุอาคันตุกะ (ทางด้านขวาของกุฏิเจ้าอาวาสขึ้น 1 หลัง สร้างเป็นเรือนตึก 2 ชั้น กว้าง 6.50 เมตร ยาว 9.00 เมตร เริ่มลงมือก่อสร้างเมื่อปี 2502 เสร็จเรียบร้อยดีเมื่อปี พ.ศ. 2507

สิ้นค่าใช้จ่ายในจารก่อสร้างไป เป็นจำนวนเงิน 120,000 บาทเศษ (หนึ่งแสนสองหมื่นบาทเศษ)

14. เป็นผู้อำนวยการก่อสร้างกุฏิรองเจ้าอาวาสขึ้น 1 หลัง ทางด้านซ้ายของกุฏิเจ้าอาวาส โดยมอบให้ท่านพระครูประจิตสุตญาณ รองเจ้าอาวาสในสมัยนั้น (เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน) เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง สร้างเป็นเรือนตึก 2 ชั้น ตัวอาคารแบบทรงไทยประยุกต์

เริ่มก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2503 เสร็จเรียบร้อยดีในปีต่อมา ฯ

สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างไปเป็นจำนวนเงิน 150,000 บาทเศษ (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทเศษ)

15. สร้างฌาปนสถานเมรุเผาศพและเตาอบ 1 หลัง กับสร้างศาลาบำเพ็ญกุศลบริเวณรอบเมรุ 6 หลัง รวมทั้งตึก "ทนุผล" ต่อจากศาลาเมรุ อีก 1 หลัง ทั้งหมดสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กทุกหลัง เริ่มลงมือก่อสร้างแต่ปี พ.ศ. 2498 เป็นต้นมา ฯ จนเสร็จเรียบร้อยดี

สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างไปเป็นจำนวนเงินรวม 350,000 บาทเศษ (สามแสนห้าหมื่นบาทเศษ) โดยมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์ช่วย เป็นค่าก่อสร้างดังปรากฏชื่อผู้บริจาค ณ อาคารนั้นๆ แล้ว ฯ

16. สร้างห้องสรงน้ำ สำหรับพระภิกษุสามเณรประจำวัด 1 หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่ออิฐเสริมปูน สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2509 เสร็จเรียบร้อยในปีเดียวกัน

สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างไปเป็นจำนวนเงิน 50,000 (ห้าหมื่นบาท)

17. สร้างเว็จกุฏิ เป็นที่ส่วนรวมสำหรับพระภิกษุสามเณร ประจำวัด 20 ห้อง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กก่ออิฐถือปูน

สิ้นค่าใช้จ่ายไปเป็นจำนวนเงิน 25,000 บาทเศษ (สองหมื่นห้าพันบาทเศษ)

18. สร้างโรงครัวประกอบอาหาร 2 หลังติดต่อกัน เป็นเรือนไม้ หลังคามุงด้วยสังกะสี 1 หลัง และมุงด้วยกระเบื้อง 1 หลัง สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างเป็นจำนวนเงิน 35,000 บาท (สามหมื่นห้าพันบาทเศษ)

19. สร้างตึกแถวคอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐถือปูน เป็นอาคารร้านค้า 2 ชั้นในบริเวณที่ดินของวัดเจริญ ฯ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับที่ของกรมชลประทาน ประตูน้ำบางนก แขวก สำหรับให้เอกชนเช่าทำการค้าขาย เพื่อเก็บผลประโยชน์บำรุงวัด รวม 17 คูหา สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างเป็นจำนวนเงิน 480,000 บาท (สี่แสนแปดหมื่นบาท)

20. สร้างสถานที่สำหรับเก็บศพ (กุดัง) สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กถือปูน 1 หลังสิ้นค่าใช้จ่ายไปเป็นจำนวน 15,000 บาทเศษ (หนึ่งหมื่นห้าพันบาทเศษ)

นอกจากที่กล่าวมานี้ พระเดชพระคุณท่าน ยังทำการก่อสร้างและปรับปรุงอาคารสถานที่ของเดิมและเพิ่มเติมต่ออีกมากหลายแห่งด้วยกัน ซึ่งนับว่า เป็นภารกิจของคุณท่าน ฯ

ที่ได้กระทำมาแต่ต้นด้วยตนเองบ้าง มอบหมายให้ผู้อื่นช่วยจัดทำไปบ้าง ดังปรากฏตัวอาคารและสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณวัดเจริญสุขารามวรวิหารนี้แล้ว สุดที่จะนำมากล่าวไว้ในที่นี้ให้ครบถ้วนได้ นับว่าพระเดชพระคุณท่าน เป็นพระนักพัฒนาตัวอย่างแก่พระสังฆาธิการทั้งหลายได้เป็นอย่างดี จนได้รับเกียรติยกย่องจากคณะรัฐบาลมอบถวายพัด พัฒนาวัดให้แด่พระคุณท่านดังปรากฏแล้ว ๆ ยิ่งกว่านั้น พระคุณท่านยังมีความดำริด้านความคิดอ่านที่ทันต่อเหตุการณ์และกาลสมัย เช่นสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้าไว้ใช้ภายในวัดและบริเวณหมู่บ้านที่อยู่ใกล้วัด สร้างเครื่องสูบน้ำเก็บไว้ใช้ในคราวที่วัดมีงานและชาวบ้าน เป็นต้น ๆ พระเดชพระคุณได้ถือกำเนิดเกิดมาเพื่อพัฒนาช่วยงานของชาติและพระบวรพุทธศาสนา ให้เจริญก้าวหน้าเกินค่าในชั่วชีวิต ของพระคุณท่านมากที่สุดที่จะนำมาเรียบเรียงไว้ ณ ที่นี้ให้ครบถ้วนได้ ๆ

ผลงานในด้านสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา

ตามที่ผู้เรียบเรียง ได้รับทราบมาจากปากคำของพระเดชพระคุณท่านบ้าง และจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ของทางราชการบ้าง ปรากฏว่า ณ ที่วัดเจริญสุขารามวรวิหารได้จัดการตั้งโรงเรียน เปิดสอนวิชาภาษาไทยขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2449 ในสมัยที่พระอธิการอาจ เป็นเจ้าอาวาสเป็นผู้อุปการะสนับสนุน พระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมลเป็นผู้ช่วยเหลือโดยใช้ศาลาการเปรียญของวัด (หลังเก่าซึ่งรื้อถอนไปแล้ว) เป็นสถานที่อาศัยศึกษาเล่าเรียนกันในฐานะที่เป็นโรงเรียนของวัดจัดทำขึ้น แล้วหาว่าจ้างครูที่พอมีความรู้มาทำการสอนกันตามความสามารถเท่าที่จะสอนกันได้ในสมัยนั้น

ครั้นกาลต่อมา เมื่อรัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา ทางวัดจึงได้จัดให้มีการศึกษาระดับชั้นประถมขึ้นแล้วจึงได้มอบโอนกิจการของโรงเรียนวัด ให้รัฐรับไปจัดดำเนินการสอนต่อไปเมื่อปี พ.ศ. 2464 เป็นต้นมา ๆ

การจัดตั้งโรงเรียนเปิดสอนวิชาภาษาไทยขึ้นในวัดสมัยนั้น นับได้ว่าพระคุณท่าน ๆ เป็นผู้ที่มีสายตาเห็นการณ์ไกล คือเห็นความสำคัญของการศึกษาของเยาวชนและความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติบ้านเมือง ว่าจะเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้ ก็เพราะคนในชาติมีการศึกษาดีดังนั้น พระคุณท่าน ๆ จึงได้ดำเนินวางรากฐานการศึกษาของชาติ เริ่มด้วยการก่อสร้างอาคารสถานและตั้งเป็นสถาบันการศึกษาประจำวัดขึ้นในบริเวณวัดเจริญสุขาราม ๆ รับภาระ

เป็นผู้อุปการะสนับสนุนช่วยส่งเสริมเริ่มด้วยการจัดให้มีการสอนตั้งแต่ชั้นระดับประถม จนถึงระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งเปิดโรงเรียน "พุทธศาสนา วันอาทิตย์" ของวัดขึ้นอีกเพื่อช่วยอบรมธรรมจริยาและศีลธรรมอันดีงาม ให้แก่เยาวชนไว้เป็นมูลฐานความประพฤติดีปฏิบัติชอบในเบื้องต้น ให้เป็นพลเมืองดีอีกด้วย ฯ ปรากฏว่าเยาวชนที่ได้อาศัยบารมีของพระคุณท่าน ฯ ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถานที่นี้ ปัจจุบันรวมถึงหนึ่งพันคนเศษ

ผลงานการก่อสร้างอาคารสถานที่อาศัยในการศึกษาเล่าเรียน

ตัวอาคารที่อาศัยให้การศึกษานับว่าเป็นปัจจัยสำคัญมาก เนื่องจากรัฐบาลได้ขยายระดับการศึกษาภาคบังคับขึ้นตามชั้นของเยาวชนพลเมือง พระเดชพระคุณพิจารณาเห็นว่าตัวอาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้วไม่เพียงพอแก่จำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุกปี พระคุณท่าน ฯ จึงได้สละทุนทรัพย์ อันเป็นส่วนของท่าน ฯ จำนวนหนึ่ง ซึ่งพระคุณท่าน ร่วมกับท่านที่มีจิตศรัทธาบริจาคให้ จัดการซื้อที่ดินซึ่งมีอาณาบริเวณเขตติดต่อกับที่วัด ประมาณ 8 ไร่เศษ ในราคา 7,500 บาท (เจ็ดพันห้าร้อยบาท) ซึ่งเป็นราคาซื้อขายกันในสมัยนั้น เพื่อจัดการปลูกสร้างตัวอาคารเรียนต่อไป ดังนี้

1. สร้างอาคารเรียน โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตร จังหวัดสมุทรสงคราม (ครู ปบ. ครู ว. และครู ป.) ขึ้นเป็นครั้งแรก 1 หลัง ตัวอาคารเป็นตึก 2 ชั้น มีมุขกลางและมุขข้างทั้ง 2 ด้าน สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กผนังก่ออิฐถือปูน หลังคามุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ภายในตัวอาคารกว้างรวมทั้งออกมุข 9.00 เมตร ยาว 20.50 เมตร โดยเงินทุนทรัพย์ของ น.ส. แสง กับ น.ส. แสร์ แซ่อึ้ง เป็นผู้อุทิศเงินบริจาคให้ ร่วมด้วยทายกทายิกาอีกตามสมควร รวมเป็นเงินค่าก่อสร้างในสมัยนั้น 12,241.56 บาท (หนึ่งหมื่นสองพันสองร้อยสี่สิบบาทห้าสิบหกสตางค์)

เริ่มก่อสร้างวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2477 สร้างเสร็จเรียบร้อยและประกอบพิธีฉลองเปิดใช้เป็นสถานที่เรียนได้ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2478

ทางราชการจึงได้ประกาศใช้นามอาคารหลังนี้ว่า "ตึกแสงกระแสร์ธรรม"

ทั้งนี้ ด้วยกุศลเจตนาครั้งแรก ต้องการใช้ตัวอาคารเป็นสถานที่ให้การศึกษาฝ่ายพระปริยัติธรรมเมื่อพระเดชพระคุณท่านฯ ได้ทราบว่าทางราชการ มีความประสงค์จะเปิดสอนอบรมวิชาครูประกาศนียบัตร จังหวัดสมุทรสงคราม ขึ้น ณ วัดเจริญสุขาราม ฯ เพื่อผลิตครูอาจารย์ที่จะออกไปทำการสอนเยาวชนของชาติ และเพื่อความเจริญก้าวหน้าของสถาบันการศึกษา เมื่อทางราชการมาติดต่อขอใช้ตัวอาคาร พระเดชพระคุณท่าน ฯ จึงได้มอบตัวอาคารหลังที่สร้างขึ้นใหม่นี้ ให้แก่ทางราชการ เพื่อใช้เป็นสถานที่เปิดสอนวิชาครู ตามเจตนาของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา จนถึงปี พ.ศ. 2498 ทางกระทรวงศึกษาธิการประกาศยุบเลิกโรงเรียนประเภทนี้ แล้วมอบโอนตัวอาคารให้แก่กรมวิสามัญใช้เป็นสถานที่เรียน ของโรงเรียน บางคนที "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย"

ครั้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2506 ทางราชการกรมอนามัย กระทรวงสาธารณะสุขขอใช้ตัวอาคารเปิดสถานีอนามัยชั้น 1 ขึ้นระยะหนึ่ง โดยใช้ชื่อว่าสถานีอนามัย "แกล้วและนางยิ้ม แกล้วกลางศึก" ทั้งนี้โดยนางยิ้ม แกล้วกลางศึก มอบเงินให้พระคุณท่านจัดการซ่อมแปลงปรับปรุงตัวอาคารใหม่ เป็นเงินจำนวน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาท) ต่อมาได้ย้ายสถานที่ทำการสถานีอนามัยไปอยู่ ณ สถานที่ก่อสร้างขึ้นใหม่ ในที่ดินของวัดเจริญ ฯ ทางวัดจึงใช้ตัวอาคารตึกหลังนี้เป็นที่เปิดสอนโรงเรียน "พุทธศาสนา วันอาทิตย์" วัดเจริญสุขารามวรวิหาร จนตราบเท่าปัจจุบันนี้ ฯ

2. สร้างอาคารเรียนประเภทชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประชาบาลวัดเจริญสุขาราม ฯ "วัฒนานุวรรตน์" ตัวอาคารสร้างเป็นเรือนไม้ 2 ข้าง ตัวอาคารขนาดกว้าง 9.00 เมตร ยาว 26.00 เมตรแบ่งเป็น 8 ห้องเรียน ฯ เริ่มวางศิลาฤกษ์การก่อสร้าง เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2478 สร้างเสร็จเรียบร้อยใช้เป็นสถานที่เรียนได้ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2479

สิ้นค่าใช้จ่ายในกาวก่อสร้างไปเป็นจำนวนเงิน 10,780.75 บาท (หนึ่งหมื่นเจ็ดร้อยแปดสิบบาทเจ็ดสิบห้าสตางค์)

3. สร้างหอพักนักเรียน ผึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด 1 หลัง ตัวอาคารเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ออกมุขด้านหน้า 2 ข้าง แบบตัวอักษร "อี" อังกฤษ หลังคามุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์

เริ่มก่อสร้าง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2486 สร้างเสร็จเรียบร้อย ใช้เป็นที่พักนอนของนักเรียนได้ เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2487 สิ้นค่าใช้จ่ายรวมทั้งเงินของพระคุณท่านและของรัฐบาลช่วยเป็นจำนวนเงิน 13,508 บาทเศษ (หนึ่งหมื่นสามพันห้าร้อยแปดบาทเศษ) ภายหลังต่อมาได้จัดการรื้อตอนเพื่อสร้างอาคารเรียนขึ้นใหม่แล้ว ฯ

4. สร้างอาคารเรียน โรงเรียน "สุขวัฒนา" ประเภทโรงเรียนราษฎร์ของวัดเจริญ ฯ เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมปีที่ 6 ตัวอาคารเรียนเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ทรงปั้นหยามีมุขหน้าด้านเดียว หลังคามุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ ขนาดกว้าง 8.50 เมตร ยาว 25.00 เมตร แบ่งเป็น 3 ห้องเรียน ฯ

เริ่มดำเนินการก่อสร้าง เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2487 สร้างเสร็จเรียบร้อยใช้เป็นสถานที่อาศัยเรียนได้ เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2487 สิ้นใช้จ่ายในการก่อสร้าง เป็นจำนวนเงิน 16,340.75 บาท (หนึ่งหมื่นหกพันสามร้อยสี่สิบบาทเจ็ดสิบห้าสตางค์)

ปัจจุบัน ได้มอบตัวอาคารและกิจการของโรงเรียนราษฎร์ วัดเจริญ ฯ ที่ดำเนินการเปิดสอนมาแต่ต้น ให้แก่กรมวิสามัญ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียน บางคนที "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย" เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 1497 แล้ว ฯ

5. เป็นผู้อำนวยการสร้างตึกอาคารเรียน โรงเรียน บางคนที "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย" ตามแบบแปลน ของกระทรวงศึกษาธิการ ตัวอาคารเป็นเรือนตึก 2 ชั้น มีมุขกลางทั้งด้านหน้าและด้านหลังแบบ 16 ห้องเรียน ส่วนกว้างของตัวอาคาร ขนาดกว้าง 8.50 ยาว 78.00 เมตร มีห้องพักครู, ห้องโชว์ศิลปะกรรมของนักเรียน, ห้องประชาสัมพันธ์และรับแขก, ห้องสมุด พร้อมทั้งห้องน้ำและห้อมส้วม รวมเป็น 21 ห้อง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กก่ออิฐถือปูน หลังคามุงด้วยกระเบื้องวิบูลย์ศรี สีเขียว ฯ

เริ่มวางศิลาฤกษ์ก่อสร้างตัวอาคาร เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2492 เวลา 09.15 นาฬิกา การก่อสร้างได้ชงักลงไประยะหนึ่ง ด้วยเหตุขัดข้องทางการเงิน ต่อมา ทางรัฐบาลได้จัดงบประมาณช่วย จึงได้ดำเนินการก่อสร้างเสริมเติมต่อ จนสำเร็จเรียบร้อย ประกอบพิธีเปิดอาคารใช้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนได้ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2502

การก่อสร้างตัวอาคารเรียนหลังนี้ เจตนาเดิมของพระเดชพระคุณท่าน ฯ ต้องการสร้างให้เป็นอาคารเรียน โรงเรียนราษฎร์ของวัดเจริญ ฯ "สุขวัฒนา" ในสมัยนั้น ต่อเมื่อได้มอบโอนกิจการโรงเรียนให้รัฐบาลรับไปจัดการต่อ จึงได้มอบตัวอาคารเรียนให้ไปด้วย ฯ

ถึงแม้ว่า หลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการ รับมอบโอนกิจการและตัวอาคารไปเป็นของรัฐบาลก็จริงแต่พระเดชพระคุณ ก็ยังต้องรับภาระธุระเป็นผู้อุปการะควบคุมดูแลการก่อสร้างเสริมเติมต่ออาคาร แทนรัฐบาลอย่างใกล้ชิดตลอดมา ฯ

จำนวนเงินค่าก่อสร้างตัวอาคารเรียนหลังนี้ เริ่มแรก พระเดชพระคุณท่าน ฯ ได้เสียสละทรัพย์อันเป็นส่วนตัวของพระคุณท่าน ฯ บ้าง รับจากท่านผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคช่วยเหลือบ้าง และรวมกับที่ทางรัฐบาลจัดสรรค์งบประมาณเพิ่มเติมให้บ้าง รวมค่าก่อสร้างตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อยใช้เป็นที่อาศัยเรียนได้ดีเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 1,480,008 บาทเศษ (หนึ่งล้านสี่แสนแปดหมื่นบาทเศษ)

ทางรัฐบาล จึงได้ขนานอาคารเรียนหลังนี้ว่า โรงเรียน บางคนที "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย" เพื่อเป็นมงคลนาสมณศักดิ์ของพระเดชพระคุณ ที่ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชคณะชั้นสามัญตอนนั้นว่า "พรงเมธีสมุทรเขตต์" และโดยความอุปการะช่วยเหลือของ ฯพณฯ จอมพล ผิน ชุณหวัน ในเรื่องการติดต่อของบประมาณช่วยเหลือจากรัฐบาล เพื่อเป็นเกียรติของท่านทั้งสอง ที่ร่วมแรงร่วมใจกัน จึงได้ขออนุญาต ใช้นามสกุลของ ฯพณฯ มาประยุกต์รวมกับคำว่า "เมธี" ให้เป็นชื่ออาคารเรียนหลังนี้ว่า "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย" ดังปรากฏแล้ว ฯ

6. สร้างโรงฝึกงานให้นักเรียนมัธยมศึกษา 1 หลัง ตัวอาคาร ขนาดกว้าง 10.00 เมตร ยาว 28.00 เมตร สร้างเป็นเรือนไม้ หลังคามุงด้วยสังกะสี

เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2500 เสร็จเรียบร้อยใช้การได้ในปีเดียวกัน ฯ

สิ้นค่าใช้จ่ายด้วยทุนทรัพย์ของพระคุณท่าน ฯ รวมกับของทางราชการ เป็นจำนวนเงิน 30,000 บาท (สามหมื่นบาทเศษ)

7. สร้างอาคารเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดเจริญสุขาราม ฯ "วัฒนุวรรตน์" หลังที่ 2 ตัวอาคารเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น แบบ 004 มีมุขด้านเดียว

หลังคามุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ แบบวิบูลย์ศรี สร้างขึ้นตามแบบแปลนของกรมสามัญ กระทรวงศึกษาธิการ ตัวอาคารขนาดกว้าง 8.55 เมตร ยาว 33.00 เมตร

เริ่มก่อสร้างเมื่อปีงบประมาณ 2502 เป็นต้นมา การก่อสร้างสำเร็จเรียบร้อยและเปิดใช้เป็นอาคารเรียนได้ เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2505 และได้ประกอบพิธีเปิดอาคารเรียนเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2506

สิ้นงบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งทางวัดจัดหาจากท่านผู้มีจิตศรัทธา กับที่ทางรัฐบาลจัดงบประมาณช่วยด้วย เป็นจำนวนเงิน 240,000 บาทเศษ (สองแสนสี่หมื่นบาทเศษ)

8. เป็นผู้อำนวยการก่อสร้างหอประชุมของโรงเรียน บางคนที "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย" 1 หลัง แบบตึกดินพื้นเทคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคามุงด้วยกระเบื้องวิบูลย์ศรีสีเขียว ฯ

ขนาดกว้าง 12.00 เมตร ยาว 28.00 เมตร เริ่มก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2503 สร้างเสร็จเรียบร้อย เมื่อปี พ.ศ. 2504

สิ้นงบประมาณการเงินจ่ายเป็นจำนวนเงินที่ทางรัฐบาลมอบให้เป็นเงิน 150,000 บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาท)

9. สร้างอาคารประกอบการเรียน ให้โรงเรียนวัดเจริญสุขารามวรวิหาร "วัฒนานุวรรตน์" แบบเรือนไม้ชั้นเดียว หลังคามุงด้วยสังกะสี ไม่มีฝากั้น ขนาดกว้าง 8.00 เมตร ยาว 15.00 เมตร เริ่มสร้างเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน 2505 สร้างเสร็จเรียบร้อย เมื่อปลายเดือนธันวาคม 2505 ในปีเดียวกัน สิ้นค่าใช้จ่ายไปเป็นจำนวนเงิน 25,000 บาทเศษ (สองหมื่นห้าพันบาทเศษ)

10. สร้างบ้านพักครู ในบริเวณที่ดินของวัด ให้ครูอาจารย์ที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกลไม่สะดวกต่อการไปมา ทำการสอนได้ดี จำนวน 12 หลัง โดยใช้วัสดุการก่อสร้างทั้งของเก่าและของใหม่รวมกัน คิดเป็นราคาค่าก่อสร้างในสมัยนั้นหลังละ 8,000 บาท รวมเป็นเงิน 96.000 บาท (เก้าหมื่นหกพันบาท) ต่อมาได้ทำการรื้อถอนไปบ้าง เพื่อใช้ที่ทำการก่อสร้างอาคารเรียน โรงเรียนวัดเจริญสุขารามวรวิหาร

11. ปูชนียวัตถุสถาน อันเป็นศิลปกรรมและปฏิมากรรมชิ้นสุดท้าย ที่พระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมล ได้จัดการก่อสร้างไว้แต่ปี พ.ศ. 2512 ชิ้นนั้น ก็คือพระวิหาร "จตุรมุข กับพระเจดีย์" แต่การสร้างของพระคุณท่าน ฯ ยังไม่ทันสำเร็จเสร็จสิ้นดี พระคุณท่าน ก็มาถึงแก่กาลมรณะไปเสียก่อน ฯ

นับว่าเป็นปูชนียวัตถุถาวร ที่มีศิลปกรรมอันวิจิตรการสวยงาม อันเป็นสัญญลักษณ์ที่เชิดหน้าชูตาของพระบวรพุทธศาสนามาก หากจะหาชมได้ในประเทศไทย ก็จะมีไม่มากนัก ฯ

พระเดชพระคุณท่าน ฯ ได้เริ่มก่อสร้างวางฤกษ์ตอกเสาเข็ม เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2512 เวลา 07.00 นาฬิกา

พระวิหารหลังนี้ วัดโดยส่วนร่วมในและชานรอบนอกออกไป กว้าง–ยาว ดังนี้

ร่วมใน กว้าง 6.00 เมตร ชานรอบนอกด้านละ 28.00 เมตร รวมกว้าง 10.00 ยาวร่วมใน 15.00 เมตร ชานนอกออกไปทั้งด้านหน้าและด้านหลังข้างละ 2.50 เมตร รวม 20.00 เมตร สูงจากพื้นล่างถึงหลังคา 16.00 เมตร จากหลังคาถึงยอดบุษบก 15.00 เมตร รวมจากพื้นล่างถึงยอดบุษบก 31.00 เมตร

ทรงแบบออกมุขทั้ง 4 ด้าน เรียกว่า "จตุรมุข" หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีทอง ส่วนกลางหลังคาก่อเป็น "บุษบก" แบบหน้าไม้เหลี่ยม 12 ลงลักปิดทองร่องชาดปิดกระจกสี ฯ

ก่อสร้างพระเจดีย์ใหญ่ไว้ทางด้านหลังพระวิหารอีก 1 องค์ ฐานกว้าง 10–10 เมตร สูงจากพื้นดินถึงเสียดยอดพระเจดีย์ 25,00 เมตร ใต้ฐานล่างขององค์พระเจดีย์ สร้างเป็นอนุสาวรีย์ที่บรรจุศพของพระเทพสังวรวิมล

หลังจากที่พระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมล มรณะภาพแล้วต่อมา ท่านพระครูประจิต สุตญาณ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน ได้ดำเนินการสร้างเสริมต่อเติมมาตามลำดับ ได้ประกอบพิธียกยอด "บุษบก" เมื่อวันศุกร์ที่ 5 เดือนพฤษภาคม 2515 เวลา 15.00 นาฬิกา แห่ง "ภูมิปาโล" ฤกษ์

ประกอบพิธียกยอดพระเจดีย์ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 9 เดือนตุลาคม 2518 เวลา 10.15 นาฬิกา แห่ง "ราชาฤกษ์"

ประกอบพิธีบรรจุพระพิมพ์นางพญา เนื้อดินเผา ที่พระเดชพระคุณท่านสร้างไว้เมื่อท่านยังมีพระชนมายุ ณ ยอดพระเจดีย์ จำนวน 840,000 องค์ เมื่อวันอังคารที่ 18 เดือนพฤศจิกายน 2518 ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เพ็ญเดือน 12 เวลา 10.09 นาฬิกา

เสนาสนะสงฆ์ และปูชนียวัตถุสถานตลอดถึงอาคารเรียน อันเป็นผลงานของพระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมล ได้ทำการก่อสร้างไว้ดังปรากฏอยู่แล้ว ณ บัดนี้นั้น ได้สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ดี เป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาติและพระบวรพุทธศาสนา ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นด้วยพลังแห่งจิตอันประกอบไปด้วยกุศลศรัทธา มีปณิธานอย่างแรงกล้ายอมเสียสละความสุขส่วนตัวของพระคุณท่าน ฯ เอาใจฝักใฝ่ให้ความอุปถัมภ์บำรุง อุปการะสนับสนุน ช่วยส่งเสริมการศึกษาทั้งของชาติและทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดีตลอดมา ทั้งได้ทุ่มเทกำลังสติปัญญาความสามารถ ยอมเสียสละทั้งทางกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์อันเป็นส่วนของพระคุณท่าน ฯ ในการที่จะช่วยส่งเสริมทำนุบำรุงการศึกษาของเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี เพื่อเป็นพลังแห่งความสามัคคีส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยกันสร้างสรรค์พัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า ยากที่จะหาพระเถระรูปใดในยุคสมัยของพระคุณท่าน นี้เสมอเหมือนได้ นับว่าพระเดชพระคุณท่าน ฯ เป็นพระเถระพระนักพัฒนาวัด และการศึกษาของชาติ-ศาสนา ที่ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ และเป็นแบบตัวอย่างพระสังฆาธิการทั่ว ๆ ไปได้รูปหนึ่ง ฯ

ด้านการช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุข

ในด้านการช่วยสงเคราะห์บำบัดทุกข์บำรุงสุข ทางรักษาพยาบาล พระเดชพระคุณท่าน ฯ มีปฏิปทาน้อมไปในความเมตตากรุณาปราณี สงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความทุกข์เดือดร้อนจากสรรพทุกข์โศกโรคภัย ความป่วยไข้เบียดเบียน เป็นอย่างดีตลอดมา พระคุณท่าน ฯ ใช้ความรู้ความสามารถของพระคุณท่าน ฯ ที่ศึกษาเล่าเรียนมา ทางยาแพทย์แผนโบราณบ้าง ใช้ทางพุทธมนต์คาถาอาคมเสกเป่าช่วยบ้าง ปรากฏว่าผู้ที่มาหาพระคุณท่าน ฯ

ก็ได้รับความเมตตาช่วยบรรเทาบัดเป่าให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บไปเป็นจำนวนมาก หากไม่สุดวิสัย จนเป็นที่นิยมยกย่องเคารพนับถือของศาสนิกชนทั้งในและนอกพุทธศาสนา ดังปรากฏแล้ว

กิตติศัพท์เกียรติคุณงามความดีของพระเดชพระคุณท่านนี้ได้ทราบไปถึง นางยิ้ม แกล้วกลางศึก กรุงเทพมหานคร มีความเชื่อความเลื่อมใสในกุศลเจตนาดี ของพระคุณท่าน ฯ จึงได้แจ้งความจำนงอุทิศเงินจำนวน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) เมื่อปี พ.ศ. 2515 เพื่อมอบให้ท่าน ฯ จัดการตั้งสถานีอนามัยประจำขึ้นในบริเวณวัด เพื่อเป็นการช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุข รักษาพยาบาลโรคภัยไข้เจ็บให้แก่ประชาชน ผู้ตกทุกข์ได้ยากต่อไป ฯ พระเดชพระ-คุณท่านพิจารณาเห็นว่า หากจะนำเงินจำนวนเพียงเท่านี้ ไปก่อสร้างตั้งเป็นสถานีอนามัยขึ้นใหม่ก็ยังจะไม่เป็นการเพียงพอ และก็จะไม่เห็นผลทันตาของเจ้าของเงินที่ตั้งจิตอุทิศมา พระเดชพระคุณท่านจึงจัดการซ่อมแซมดัดแปลงแก้ไขตัวอาคาร "ตึกแสงกระแสร์ธรรม" ใช้เป็นสถานที่ทำการพยาบาลรักษาไปชั่วระยะหนึ่งก่อน ครั้นการต่อมา กิจการของสถานีอนามัยได้ดำเนินก้าวหน้า มีผู้มาขอรับการรักษาพยาบาลมากขึ้นตามลำดับ ยังความปลื้มปีติยินดีให้แก่นางยิ้มแกล้วกลางศึก มากจึงได้แจ้งความจำนงบริจาคเงินอีกจำนวนหนึ่ง ให้สร้างอาคารสถานีอนามัยขึ้นใหม่พร้อมทั้งบ้านพักของนายแพทย์และพยาบาลด้วย ฯ เมื่อพระเดชพระคุณทราบกุศลเจตนาของนางยิ้ม ดังนั้น ท่านจึงได้จัดทำหนังสือแจ้งไปขอความเห็นปรึกษาหารือ กับนายประสิทธิ์ อุไรรัตน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม และนายเกษม กบิลกาญจน์ อนามัยจังหวัด ฯ ทั้ง 2 ท่านเห็นชอบ จึงได้รายงานต่อไปยังกรมอนามัยทราบตามระเบียบ ฯ ท่านอธิบดีกรมอนามัย ได้มาตรวจสถานที่ตั้งด้วยตนเองแล้ว และทราบกุศลเจตนาดีของบริจาคเงินให้ดังกล่าวแล้ว จึงอนุมัติให้ตั้งสร้างตัวอาคารสถานีอนามัย ชั้น 1. ขึ้น ในที่ดินของวัดเจริญ ฯ ซึ่งมีเนื้อที่จำนวน 8 ไร่ ดังปรากฏอยู่ ณ บัดนี้ ฯ

ปฏิปทา ของพระเทพสังวรวิมล นอกจากพระคุณท่านจะเป็นผู้ที่เคร่งครัดมั่นอยู่ในพระธรรมวินัยจนเป็นที่เคารพยกย่องสรรเสริญของพระเถระผู้ใหญ่และผู้น้อย ที่เป็นลูกคณะโดยทั่วไป รับภาระธุระปฏิบัติศาสนกิจและช่วยเหลือทางรัฐบาลในด้านอุปถัมภ์บำรุงอุปการะช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ ตามความรู้ความ

สามารถและกำลังสติปัญญาด้วยดีแล้ว พระเดชพระคุณท่าน ฯ ยังเป็นผู้ที่มีสายตามองเห็นการณ์ไกล ต้องการที่จะให้เจ้าอาวาสวัดเจริญสุขารามวรวิหารองค์ต่อ ๆ ไป ช่วยรักษาปูชนียวัตถุสถานสิ่งปลูกสร้างถาวรวัตถุ อันเป็นศิลปกรรมและปฏิมากรรมที่ท่านทำไว้ ให้อยู่ยงคงสภาพสืบต่อไปได้นาน ๆ ดังนั้น พระคุณท่าน ฯ จึงได้จัดตั้งเป็นทุนมูลนิธิ ฯ ประจำวัดขึ้น ณ ที่วัดเจริญสุขารามวรวิหาร โดยอุทิศเงินส่วนตัวของพระคุณท่านตั้งเป็นทุนเริ่มต้นถึง สามหมื่นบาทเศษ และให้ชื่อมูลนิธินี้ว่า "ราชสมุทรเมธีมูลนิธิ" วัดเจริญสุขาราม ฯ ดังอนุสนธิ์หนังสือของทางราชการกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 27 ตุลาคม 2503 เพื่อหาดอกผลเตรียมไว้ใช้ในการบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะ และปูชนียวัตถุสถานตลอดถึงอาคารที่อยู่อาศัยภายในวัด ทั้งช่วยส่งเสริมการดำเนินงานในด้านการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในวัด และเยาวชนที่เรียนดี มีความประพฤติชอบ ในอนาคตต่อไปอีกส่วนหนึ่งด้วย ฯ

ปัจจุบันนี้ ปรากฏว่า "ราชสมุทรเมธีมูลนิธิ" มีเงินทุนและทรัพย์สินเป็นที่ดินสวนถึง 78 ไร่เศษ คิดเป็นราคาเงินรวมกันถึง 500,000 บาทเศษ (ห้าแสนบาทเศษ) แล้ว

พระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมล นับแต่อายุกาลที่พระคุณท่าน ฯ ได้สละจากเพศฆราวาสผู้ครองเรือนแล้ว อุทิศชีวิตน้อมเข้ามาถือเพศบรรพชาอุปสมบทในพระบวรพุทธศาสนาวิถีทางชีวิตผ่านมาโดยลำดับได้ 8 พรรษา อันเนื่องมาจาก "ปุพฺเพกตปุญฺญตา และอตฺตสมฺมาปณิธิ" ของพระคุณท่านที่ได้สั่งสมอบรมมาแต่อดีตชาติ ประกอบกับการประพฤติปฏิบัติ ตั้งตนไว้ชอบในปัจจุบัน ทางคณะสงฆ์จึงได้แต่งตั้งพระคุณท่าน ฯ ให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการชั้นเจ้าอาวาส, เจ้าคณะอำเภอ ตลอดมาถึง 67 พรรษาปี พระคุณท่าน ฯ ได้รับธุระปกครองคณะสงฆ์ให้มีความเป็นอยู่โดยความเป็นระเบียบเรียบร้อยจัดการพัฒนาวัดเจริญสุขารามวรวิหาร ให้เจริญก้าวหน้าจากฐานะเป็นวัดราษฎร์ จนได้รับยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงจัดการก่อสร้างเสนาสนะปูชนียวัตถุสถาน อาคารให้การศึกษาทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรม ปรับปรุงสภาพของพระอารามนี้ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดูสวยงามทั้งด้านศิลปกรรมและวิจิตรกรรม เป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาติและพระบวรพุทธศาสนา ทั้งนี้ก็โดยที่พระเดชพระคุณท่าน ฯ เป็นผู้มีกุศลจิตปณิธานอันแรงกล้าด้วยศรัทธาอุทิศกายถวายชีวิตไว้ในพระพุทธศาสนา ยอมเสียสละทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญาและกำลังทรัพย์ เพื่อ

ช่วยเสริมสร้างกิจการพระศาสนาตลอดถึงการศึกษาของกุลบุตรกุลธิดา เพื่อให้เกิดผลสะท้อนสัมพันธ์ ถึงความสุข ความเจริญ ก้าวหน้า ของประชาชน พลเมือง ของชาติ สืบต่อไป ในอนาคตชวนให้กำหนดนำศึกษาในปฏิปทาและกิจกรรมอันเป็นผลงานของพระคุณท่าน ฯ ในหนหลังเพื่อยึดถือเป็นเนติ และ ทิฏฐานุคติ ตัวอย่างทางที่ดีแก่พระสังฆาธิการตลอดถึงบุคคลโดยทั่วไปได้เป็นอย่างดียิ่ง สมเป็นพระมหาเถระที่เป็นปูชนียบุคคล อันควรแก่การยกย่องสรรเสริญเคารพกราบไหว้ เชิดชูเกียรติคุณงามความดีของพระเดชพระคุณท่านไว้ตลอดกาลนาน ฯ

ดังนั้น ด้วยเกียรติคุณความดีและผลงานที่พระคุณท่านได้กระทำมาปรากฏแล้วทางคณะสงฆ์ และทางรัฐบาล จึงได้ร่วมกันพิจารณาพระคุณงามความดีของพระคุณท่าน พร้อมกับถวายเกียรติตำแหน่งหน้าที่เจ้าคณะพระสังฆาธิการ ฐานันดรศักดิ์ และสมณศักดิ์ แด่พระคุณท่านตามหลักฐานของทางราชการปรากฏแล้ว ดังต่อไปนี้ :–

1. เป็นเจ้าอาวาสวัดเจริญสุขาราม ฯ (วัดราษฎร์) เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2454
2. เป็นเจ้าคณะอำเภอบางคนที เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2469
3. เป็นพระครูปลัดฐานานุกรมของเจ้าคณะ
มณฑลราชบุรี เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2469
4. เป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2470
5. เป็นพระครูสัญญาบัตร ที่พระครูวัตตโกศล เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2470
6. เป็นรองเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2480
7. ได้รับพระราชทาน สมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ
ชั้นสามัญที่ "พระเมธีสมุทรเขตต์" เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2490
8. ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ชั้นตรี
"วัดเจริญสุขารามวรวิหาร" เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2500
9. ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นราช
ที่ "พระราชสมุทรเมธี" เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2502
10. ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นเทพ
ที่ "พระเทพสังวรวิมล" เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2506

นับตั้งแต่ปีที่ พระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมล ได้รับตำแหน่งตั้งจากทางคณะสงฆ์ให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส, เจ้าคณะพระสังฆาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2454 เป็นต้นโดยลำดับมา จนถึงปี พ.ศ. 2514 อันเป็นปี "อวสานกาล" สุดท้ายแห่งวิถีทางชีวิตที่อยู่ในสมณะเพศพรหมจรรย์ของพระคุณท่าน ฯ ถึงแม้ว่าจะต้องรับภาระกิจของพระศาสนา ในทางปกครองภายในวัดและในเขตการปกครอง จะเป็นการยุ่งยากมากน้อยเพียงไร ไหนจะในด้านการก่อสร้างเสนาสนะปูชนียวัตถุ อาคารสถานให้การศึกษาทั้งทางฝ่ายโลกและฝ่ายธรรมถึงจะลำบากตรากตรำยากที่จะหาเวลาว่างได้ ในบางกรณีจะต้องประกอบด้วยกุศลโลบายวิธีต่าง ๆ นานับประการพระคุณท่าน ฯ ก็ต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีตลอดมาทั้งนั้น ก็โดยที่พระคุณท่าน ฯ เป็นพระที่มีปฏิปทาเคร่งครัดมั่นอยู่ในพระธรรมวินัยเป็นหลักปฏิบัติ และกฎข้อบังคับของมหาเถระสมาคมที่ออกไว้เป็นใหญ่ในการปกครองหมู่คณะ ในบางครั้งแม้จะมีการกระทบกระทั่งกันบ้างในทางแสดงออกซึ่งความคิดเห็นแตกต่างกัน อันเป็นหลักธรรมดาของภิกษุที่ยังเป็นปุถุชนสามัญ แต่พระคุณท่าน ฯ ก็ใช้ขันติธรรมหลีกเลี่ยงให้ผ่านพ้นสัมฤทธิ์ผลลุล่วงไปโดยชอบด้วยพระธรรมวินัยเป็นอย่างดี ฯ ในทางธุรกิจการงานด้านการก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ พระคุณท่าน ฯ ก็ใช้วิริยะ ความอุกสาหะ พยายาม กระทำไปจนกว่าจะสำเร็จเรียบร้อยด้วยดีตลอดมา ฯ พระเดชพระคุณท่าน ฯ เคยกล่าวสอนเตือน "ผู้เรียบเรียง" เสมอมาว่า ถ้าจะเป็นสมภารละก็ "ทำเท่านั้นจึงสำเร็จ ไม่ทำเงินมันจะมาหาเราได้อย่างไร เรามีเท่าไรทำไป เงินมันมีมาเองแหละ" คำสอนของพระคุณท่าน ฯ นี้ ผู้เรียบเรียงเห็นว่าเป็นอุดมการและอุดมคติที่ดีมาก สำหรับพระที่จะรับเป็นเจ้าคณะพระสังฆาธิการหรือหน้าที่สมภาร เป็นอย่างดี ฯ

ชีวิตความเป็นอยู่ของสรรพสัตว์ เป็นไปตามสภาวะธรรมดาของสังขาร ดังที่องค์-พรสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "ทุกอย่างมีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความแปรปรวนไปในท่ามกลาง และมีการแตกสลายดับไปในที่สุด" เพราะชีวิตของมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายเมื่อมีเกิด ก็ต้องมีแก่เจ็บตาย เป็นธรรมดาของสังขารที่เป็นสรีระยนต์ของคน ก็เหมือนกับเครื่องกลไก ถ้าใช้งานมากเท่าไร ส่วนประกอบก็ยิ่งเสื่อมโทรมสึกหลอไปเร็วมากเท่านั้น ฯ

สรีระสังขารร่างกายชีวิตความเป็นอยู่ของพระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมล ก็เป็นไปเช่นนั้นเหมือนกัน ดังนั้น ครั้นเมื่อวันที่ 28 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2508 พระเดชพระคุณ-

ท่าน ฯ จึงได้มีการอาพาธทางสังขารร่างกายขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน คณะกรรมการวัดและศิษยานุศิษย์พิจารณาเห็นอาการของท่านเป็นหน้าวิตกมาก จึงได้พร้อมใจกันนำพระคุณท่านฯ ส่งยังโรงพยาบาลจังหวัดราชบุรี เพื่อให้แพทย์ช่วยทำการรักษาพยาบาลต่อไป แพทย์ตรวจดูอาการแล้ว บอกว่าพระคุณท่านเป็นโรคเกี่ยวกับไตพิการและโรคกะเพาะปัสสาวะไม่ทำงาน แพทย์ได้ทำการรักษาพยาบาลจนอาการของพระคุณท่าน ฯ ค่อย ๆ หายจากไป สุขภาพร่างกายเป็นปกติดีขึ้นตามลำดับ ฯ ระหว่างที่พักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลนั้น พระคุณท่านได้ปรารภกับคณะกรรมการวัดและศิษย์ไปเยี่ยมดูอาการของท่านอยู่เสมอว่า "สังขารร่างกายของท่านก็แก่มากแล้วเสื่อมโทรมลงไปทุกวัน โรคภัยก็เบียดเบียนย่ำยีอยู่เสมอไป ทราบว่าชีวิตจะอยู่ไปได้อีกไม่นานเท่าไหร่หรอก ท่านตั้งใจว่า เมื่อหายจากอาพาธคราวนี้เป็นปกติดีกลับไปวัดมีชีวิตอยู่ต่อไปอีก ก็จะจัดการสร้างหล่อพระพุทธรูปปางนาคปรกขนาดใหญ่เท่าตัวท่าน ฯ เป็นพระประจำวันเกิดถวายเป็นพุทธบูชาสัก 1 องค์ เพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลให้แก่เจ้ากรรมนายเวรและสรรพสัตว์ทั้งหลายด้วย ฯ

จะเนื่องด้วยแรงปณิธานความปรารถนา และสัตยาธิษฐานของพระเดชพระคุณท่านอย่างไร หรือประกอบกับแพทย์ได้ถวายการรักษาพยาบาลจนเต็มความสามารถนั่นเอง จึงปรากฏว่าโรคาพาธของพระคุณท่าน ฯ ก็ค่อย ๆ หาย สุขภาพร่างกายก็กลับเป็นปกติดีขึ้นตามลำดับ ศิษยานุศิษย์ จึงได้รับพระคุณท่านกลับวัดได้ นับว่าเป็นนิมิตรมงคลอันดียิ่งของศิษย์และท่านที่เคารพนับถือต่อไป ฯ

ดังนั้น เพื่อให้สมตามกุศลเจตนาปณิธานความปรารถนาของพระคุณท่าน ฯ คณะกรรมการวัดและศิษย์ที่เคารพนับถือ เห็นว่าในเดือนพฤษภาคม 2510 พระคุณท่าน ฯ จะมีชนมายุเวียนมาบรรจบครบ 7 รอบ (84 ปี) นับว่าเป็นอุดมมงคลดี จึงได้ร่วมใจกันจัดงานพิธีฉลองชนมายุของท่าน ฯ พร้อมกับจัดการหล่อพระพุทธรูปปางนาคปรกขนาดหน้าตักกว้าง 23 นิ้ว 1 องค์กับหล่อรูปของพระคุณท่าน ขนาดหน้าตักกว้างเท่ากันอีก 1 รูป เพื่อประดิษฐานไว้เป็นที่เคารพสักการะบูชา ประจำวัดเจริญสุขารามวรวิหาร และในโอกาสวันงานเดียวกันนี้ก็ได้จัดการหล่อรูปขนาดกลางและอย่างเล็ก ไว้สำหรับศิษย์และท่านที่เคารพนับถือนำไป

บูชากับรูปเหรียญ รวมทั้งวัตถุอันเป็นมงคลอีกมากอย่างด้วยกัน เพื่อจะได้นำติดตัวไปได้ในที่ทุกสถานในการจัดงานครั้งนี้ จัดเป็นพิธีพุทธาภิเศก โดย อาราธนาสมเด็จพระราชาคณะและพระคณาจารย์ ผู้ทรงคุณเวทย์วิทยาคม มานั่งปรกปลุกเสก ในครั้งนี้ด้วยหลายท่านด้วยกันดังหมายกำหนดการพิธีไว้ดังนี้

วันศุกร์ที่ 26 พฤษภาคม 2510 เวลา 13.00 น. บำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทาน แล้วโหรเริ่มประกอบพิธี พระสงฆ์สวดนพเคราะห์ ฉลองชนมายุท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล

เวลา 17.30 น. โหรประกอบพิธีบวงสรวงอัญเชิญเทพารักษ์

เวลา 18.33 น. ได้ประถมฤกษ์ จุดเทียนชัย โหรลั่นฆ้องชัย สมเด็จพระราชาคณะทรงสมณศักดิ์เริ่มเจริญพระพุทธมนต์ โหรทูลอัญเชิญองค์สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) วัดมกุฏกษัตริยาราม หันพระพักตรสู่เบื้องมงคลทิศอาคเนย์ แล้วทรงจุดเทียนชัยและเทียนพุทธาภิเศก ฯ

เมื่อสมเด็จพระราชาคณะเจริญพระพุทธมนต์แล้ว องค์สมเด็จพระสังฆราช ทรงเป็นประธานนั่งปรกบริกรรมปลุกเสกของที่เป็นมวลสาร เป็นประถม 15 นาที จากนั้น พระคณาจารย์ผู้เรืองพระเวทย์วิทยา 9 รูป นั่งบริกรรมต่อไป พระสงฆ์ 12 รูป 3 ชุด ผลัดเปลี่ยนกันนั่งสวดพุทธาภิเศกตลอดรุ่งจนถึงฤกษ์เวลาเททองหล่อพระพุทธรูป และพระรูปของท่านเจ้าคุณ ฯ

วันเสาร์ที่ 27 พฤษภาคม 2510 เวลา 07.34 น. ได้ประถมฤกษ์เททอง โหรลั่นฆ้องชัย สมเด็จพระราชาคณะทรงสมณศักดิ์ และพระอาจารย์ผู้นั่งปรก พระสงฆ์ที่สวดพุทธาภิเศก สวดชัยมงคลคาถาสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (สมเด็จพระสังฆราช) องค์ปัจจุบัน วัดราชบพิธ ทรงเป็นประธาน ผันพระพักตรสู่เบื้องมงคล อุดรทิศ ทรงจับขอจับด้ายสายสิญจน์ เข้าเกี่ยวเบ้าทอง ปี่พาทย์แตรสังข์บัณเฑาะ ประโคม จนกว่าจะเสร็จพิธีเททอง ฯ

เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์จำนวน 108 รูป–ถวายน้ำสรง-ถวายเครื่องสักการะ แด่ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมลแล้วเป็นเสร็จพิธี.

หลังจากงานพิธีฉลองชนมายุครบรอบ 84 ปี และพิธีหล่อพระพุทธรูปและพระรูปของท่านเจ้าคุณ ฯ ผ่านพ้นไป ในระยะแรก ๆ ปรากฏว่าสุขภาพสังขารร่างกายของพระเดชพระคุณ เป็นปกติสุขดีตลอดมา แต่เนื่องด้วยพระคุณท่าน ฯ เป็นผู้ที่มีนิสัยเอาใจจดจ่ออยู่กับงานการก่อสร้าง ท่านจึงอยู่ว่างไม่ใคร่ได้ เมื่อได้ทำการก่อสร้างอะไรไว้ ก็อดที่จะเป็นห่วงต้องคอยเอาใจฝักฝ่ายควบคุมดูแลนายช่างอยู่เสมอ ฯ

ดังนั้น เมื่อเดือนกรกฎาคม 2511 (วันที่เท่าไร ผู้เรียบเรียงจำไม่ได้) แต่เป็นเวลาค่ำพระคุณท่าน ฯ ได้เดินไปตรวจดูผลงานการก่อสร้างพระวิหารด้านหลัง ไม่ทราบว่าเป็นด้วยเหตุใด ปรากฏว่าร่างกายและเท้าขวาของพระคุณท่าน อ่อนพับลงกับพื้นสนามหญ้า มีอาการมืดหน้าแล้วก็ลุกขึ้นเดินกลับกุฏิด้วยตนเองไม่ได้ ผู้เห็นเหตุการณ์ ได้ประคองท่านกลับยังกุฏิ ฯ ทราบจากพระคุณท่านว่า ท่านเป็นโรคลม "อัมพาต" อย่างอ่อน แต่การอาพาธของพระคุณท่านในครั้งนี้ ไม่ต้องถึงกับนำส่งยังโรงพยาบาล เพราะพระคุณท่าน ฯ ต้มยาแผนโบราณฉันเองบ้าง และนายแพทย์อนามัย ๑. มาทำการฉีดยาและถวายยาไว้ให้ฉันบ้าง และพระคุณท่านก็ช่วยตัวเองด้วยเวทย์มนต์คาถาอาคม ของพระคุณท่าน ฯ บ้าง จนอาการที่เป็นนั้นค่อยทุเลาเบาบางและหายเป็นปกติเดินได้ แต่ไม่ใคร่จะปกติดีมากนัก ฯ

ดังได้กล่าวแล้วว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่เอาใจฝักฝ่ายต่องานการก่อสร้าง นั่งอยู่เฉยไม่ใคร่ได้ ครั้นเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2512 เวลาใกล้ค่ำ อุบัติเหตุอันเป็นเคราะห์กรรม ก็บังเกิดกับพระคุณท่านอีกเป็นหนที่สอง คือ พระคุณท่าน ฯ ได้เดินไปดูผลงานที่ข้างศาลาการเปรียญ ขณะที่เดินไปนั้น ปรากฏว่าพื้นลานคอนกรีตลื่น จากน้ำฝนที่ตกลงมาเพิ่งจะหายไปใหม่ ๆ พระคุณท่าน ฯ ลื่นจนเสียหลักแล้วก็ล้มลง เป็นเหตุทำให้กระดูกตอนสะโพกข้างขวาเดาะ และพิการ ต้องนำส่งโรงพยาบาลราชบุรี อีกเป็นวาระที่สอง นายแพทย์ได้พยายามช่วยทำการรักษาอยู่ประมาณ 3 เดือนเศษ อาการจึงค่อยปกติดีขึ้น ศิษย์และคณะกรรมการวัด จึงได้รับพระคุณท่าน ฯ กลับยังวัดต่อไป ฯ ระยะนั้น พระคุณท่านยังเดินไปไหนด้วยตนเองไม่ได้ จะไปทางไหน ต้องนั่งรถเข็นไป ฯ ต่อมาก็ปรากฏว่าท่าน ฯ พอประคับประคองช่วยตัวเองในระยะใกล้ ๆ ได้บ้าง ฯ

"วันอวาสานกาลแห่งชีวิต"

ครั้นแล้ว มรณกาล แห่งวิถีทางชีวิต ของพระเดชพระคุณท่าน ฯ ก็ต้องปิดลงไปตามสภาพของสังขารของสรรพสัตว์ทั้งหลาย คือ เกิดขึ้นในเบื้องต้น แปรปรวนไปในท่ามกลาง และแตกสลายดับไปในอวาสานกาล สุดท้าย คือ

เมื่อวันที่ 29 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2514 เวลาเช้า พระเดชพระคุณท่าน ก็ยังมีอาการปกติดี ฉันภัตตาหารเช้าแล้ว ก็จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นปฏิปทากิจวัตรประจำวันของพระคุณท่านดังที่เคยปฏิบัติมาทั้งเวลาเช้าและกลางคืน ก่อนจำวัด เสร็จกิจวัตรแล้ว เวลา 09.00 นาฬิกาเศษ พระเดชพระคุณท่าน ฯ ก็เตรียมตัวจะไปร่วมงานที่วัดเกต-การามตามฎีกาอาราธนา เพื่อร่วมถวายการต้อนรับสมเด็จพระสังฆราชที่จะเสด็จมาในงานนี้ด้วย พระเดชพระคุณ ฯ เข้าห้อง สรงน้ำทำความสะอาดร่างกายก่อนไปเหตุการณ์ที่ไม่มีใครคาดฝัน ก็บังเกิดขึ้นแก่พระคุณท่าน ฯ คือ พระคุณท่าน ฯ เกิดเป็นลมขึ้นในปัจจุบันทันด่วน มีอาการมืดหน้าแล้วก็อาเจียนออกมามาก นิรันตร์ เลิศบรรลือชัย ศิษย์รับใช้ของพระคุณท่านเห็นอาการอย่างนั้น ก็รีบมาตามข้าพเจ้า (ผู้เรียบเรียง) ไป เพราะปกติแล้ว เมื่อพระเดชพระคุณ ฯ เกิดอาพาธหนักขึ้นครั้งใด ไม่ว่าจะเป็นเวลาดึกดื่นเที่ยงคืนแค่ไหน เด็กจะต้องมาเรียกข้าพเจ้า ไปถึงพระคุณท่านก่อนใคร ๆ แทบจะทุกครั้งไป ทั้งนี้ จะเป็นด้วยว่าผู้เรียบเรียงอยู่กุฏิใกล้หรือจะเป็นด้วยเจตนาของพระคุณท่าน ฯ อย่างไร ก็ไม่ทราบได้ ฯ

เมื่อผู้เรียบเรียงไปถึง ขณะที่พระคุณท่าน ยังมีอาการอาเจียนอยู่ในห้องน้ำนั้น เมื่อหยุดอาเจียนจึงรีบทำความสะอาดตามที่เปื้อนตัวของพระคุณท่าน ฯ แล้ว ก็รีบช่วยกันประคองประคุณท่าน ฯ ไปที่เตียงนอนประจำในห้องชั้นล่าง ทำการปฐมพยาบาลกันตามความรู้ความสามารถกันไปก่อนแล้ว จึงแจ้งให้พระผู้ใหญ่ในวัดทราบ ปรากฏว่าอาการของพระคุณท่าน ฯ เป็นที่น่าวิตกมาก เพราะเสียงที่พระคุณท่าน ฯ พูดออกมาว่า "ตามันฟางมองอะไรไม่ใคร่เห็นแล้ว" เสียงที่ออกมานั้นเบามาก ผู้เรียบเรียงเอาหลังมือไปรอที่จมูกและปากของพระคุณท่าน ปรากฏว่าลมหายใจที่ออกมานั้นร้อนมาก จึงได้เรียนท่านไปว่า พระเดช-พระคุณคงยังไม่เป็นอะไรมาก แต่พระคุณท่าน ฯ กลับพูดออกมาว่า "รู้ได้อย่างไร เรารู้ตัวเราดีว่า มันไม่แน่นอนแล้ว"

เมื่อพระผู้ใหญ่มาเห็นอาการอย่างนั้น ก็ให้คนไปตามนายแพทย์โสภณ แพทย์อนามัย ชั้น 1 มาฉีดยา แต่ปรากฏว่าตอนนั้นนายแพทย์ไม่อยู่ ไปตรวจไข้ที่อื่น เลยให้ไปตามนายแพทย์ พันโทขุนจำนงค์ บูรณะแพทย์ มาฉีดยาให้เฝ้าดูอาการอยู่อย่างใกล้ชิด จนกระทั่งบ่าย นายแพทย์โสภณ ถิระจิต มาตรวจอาการแล้วฉีดยาให้อีก เฝ้าดูอาการแล้วเห็นว่าไม่ดีขึ้น จึงแนะนำให้ส่งโรงพยาบาล ท่านพระครูประจิต สุตญาณ จึงใช้คนไปตามกรรมการวัดบางท่านที่อยู่ใกล้ ๆ มาปรึกษาหารือกัน ทั้งนี้ เมื่อพระเดชพระคุณเป็นอย่างไรไปแล้ว จะได้ไม่มีใครกล่าวโทษกันแลกันได้ ฯ จากนั้น ก็รีบนำพระคุณท่าน ฯ ส่งยังโรงพยาบาลจังหวัดราชบุรี เพื่อให้แพทย์ช่วยทำการรักษาพยาบาลต่อไป ฯ กาลเวลานาน ฯ ชั่วผ่านไป ๆ ทุกคนที่อยู่กันทางวัดต่างก็รอคอยรับฟังข่าวอาการของพระคุณท่านด้วยความกระวนกระวายใจ ฯ

ครั้นแล้ว เมื่อเวลา 21.00 น. เศษ จ.ส.อ. เชี่ยว แสสลับ ก็กลับมาแจ้งข่าวกับข้าพเจ้าผู้เรียบเรียง ที่กุฏิเป็นคนแรกอีกว่า "หลวงพ่อ พระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมลของพวกเราได้ถึงแก่กาลมรณะภาพจากพวกเราไปด้วยความสงบ ทิ้งความวิปโยคโศกเศร้าอาลัยอาวรณ์ไว้เบื้องหลังเสียแล้วโดยไม่กลับ

เมื่อวันจันทร์ ที่ 29 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2514 เวลา 20.15 นาฬิกา ณ โรงพยาบาล จังหวัดราชบุรี สิริชนมายุได้ 87 ปี 10 เดือน 3 วัน สิริรวมพรรษายุกาลได้ 67 พรรษา

สมณประวัติ ของพระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมลนี้ ผู้เรียบเรียง ได้พยายามค้นคว้าหาหลักฐานมาประกอบเรียบเรียงได้จากเอกสารหนังสือของทางราชการบ้าง ทางคณะสงฆ์บ้าง ที่ยังปรากฏเป็นหลักฐานของทางวัดที่เคยจัดทำไว้ก่อนแล้วบ้าง และได้รับฟังจากปากคำของพระเดชพระคุณท่านบ้าง จากบุคคลอื่นเล่าให้ฟังบ้าง ทั้งยึดถือเอาปูชนียวัตถุสถานอาคารถาวรสิ่งปลูกสร้างอันเป็นผลงานของพระเดชพระคุณท่าน ได้ทำไว้ ทั้งที่รื้อถอนไปและที่ยังปรากฏอยู่บ้าง แต่เนื่องด้วยกาลเวลาได้ล่วงเลยผ่านพ้นไปนานวันและนานปี แม้แต่ประมาณการค่าก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ บางอย่างก็ได้แต่ตัวเลขที่แน่นอน บางอย่างก็ไม่สามารถค้นคว้าหาหลักฐานได้จากที่ใด มาประกอบการเรียบเรียงให้สมบูรณ์และถูกต้องโดยตรงได้ จึงต้องประมาณการราคาค่าก่อสร้างไว้ตามกาลสมัยนั้น ๆ โดยสมควร ฯ

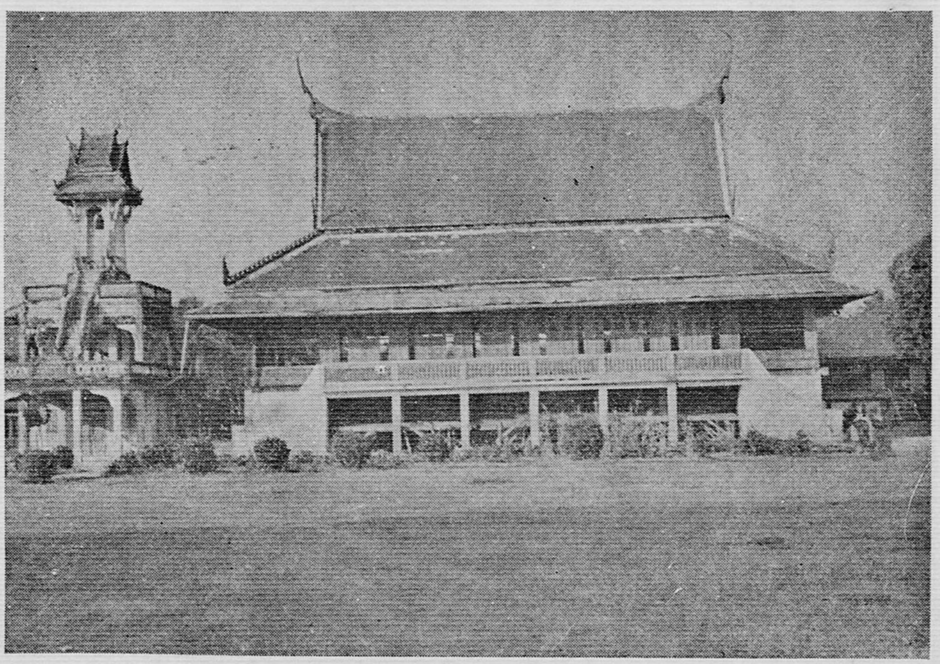
ฉะนั้น หากการรวบรวมและเรียบเรียง "สมณประวัติ ของพระเดชพระคุณท่าน เพื่อจัดพิมพ์เป็น "อนุสรณ์ บรรณาการ" เนื่องในงานบำเพ็ญกุศลบรรจุศพ ของพระเดชพระคุณพระเทพสังวรวิมล ในครั้งนี้ หากยังมีสิ่งอันใดที่ยังขาดตกบกพร่องคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงอยู่บ้าง กล่าวคือ ไม่สมบูรณ์ด้วยหลักฐานประการใดแล้ว ผู้รวบรวมและเรียบเรียง ขอน้อมรับความผิดพลาดคลาดเคลื่อนนั้น ๆ ไว้แต่ผู้เดียว พร้อมกับหวังว่า คงได้รับความเมตตา จากท่านที่ทราบเรื่องราวความเป็นมาทั้งในเพศฆราวาส และสมณประวัติของพระเดชพระคุณท่าน มาเป็นอย่างดีอภัยให้ กับขอได้โปรดช่วยชี้แก้ไขให้ถูกต้องตามความเป็นจริงด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง.

พระครูปลัดแฉล้ม พักดิษฐ์กุล ป.
ผู้รวบรวมและเรียบเรียง

วัดเจริญสุขารามวรวิหาร
6-7-8-9 มีนาคม 2519

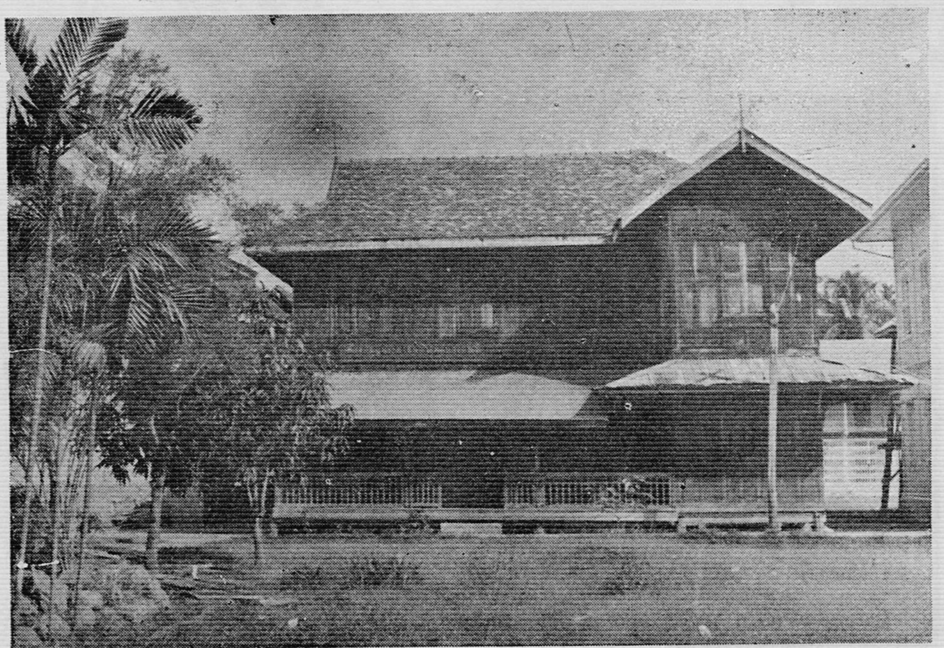
หอระฆังและหอกลอง รวมกันสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2478

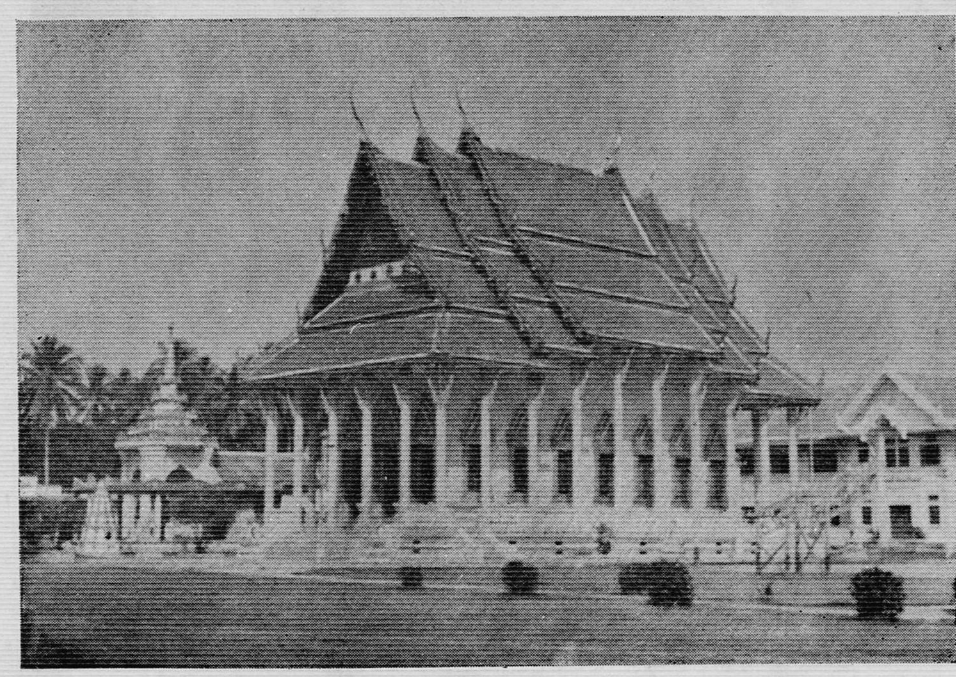
ศาลาการเปรียญ สร้างเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2483

ศาลาท่าน้ำและเขื่อนหน้าวัดเจริญสุธารามวรวิหาร

หอพระปริยัติธรรม สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2489 (ได้ผาติกรรมไปแล้ว)

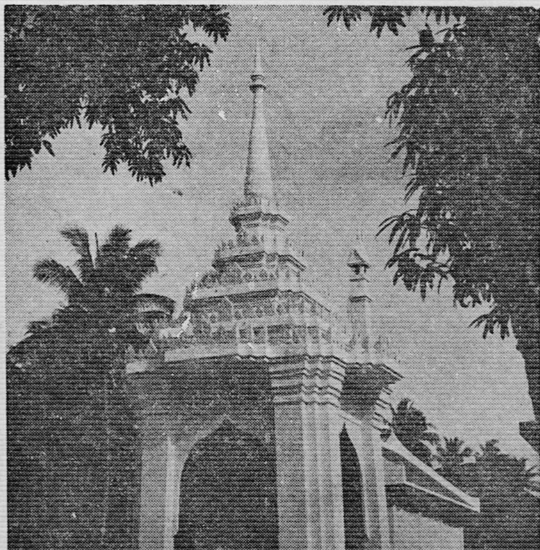
พระอุโบสถ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2490

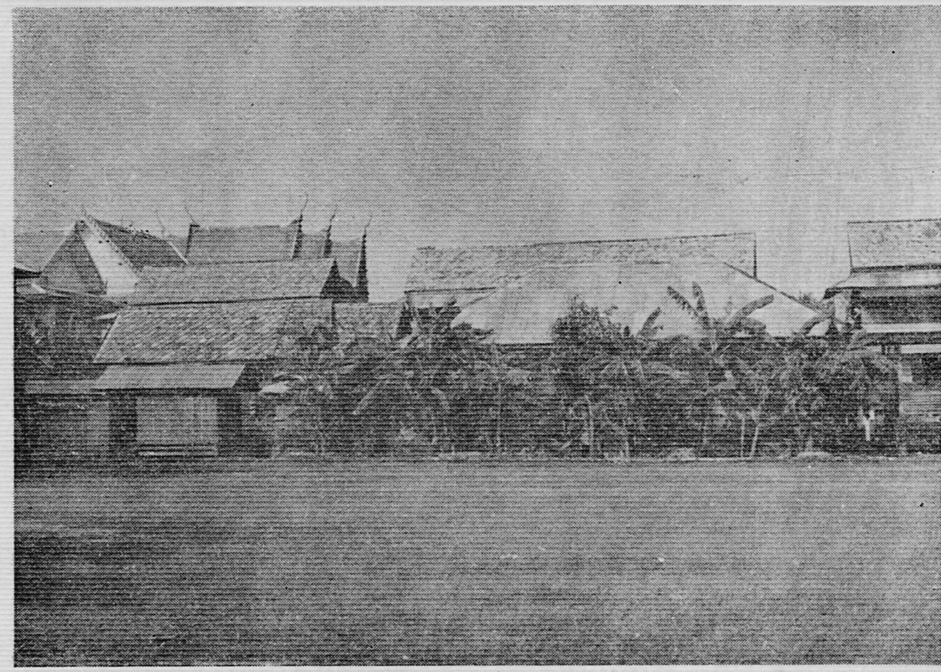
กุฏิสงฆ์เรือนไม้ 2 ชั้น สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2498

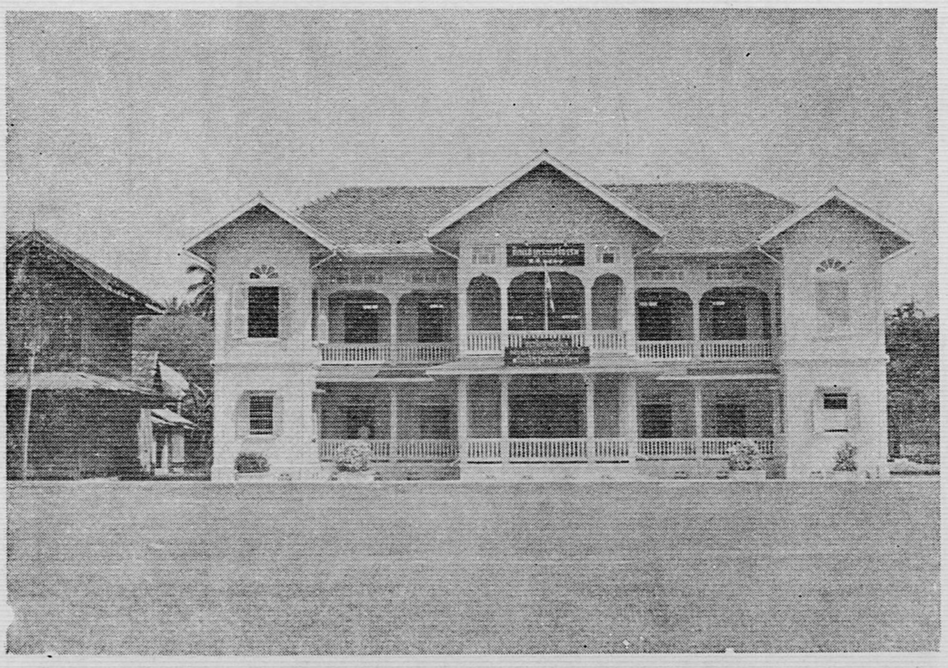
กลาง–กุฏิเจ้าอาวาส ซ้าย รองเจ้าอาวาส และกุฏิรับรองอาคันตุกะ ขวา
เริ่มก่อสร้างแต่ปี พ.ศ. 2500

ฌาปนสถานเมรุเผา และศาลาบำเพ็ญกุศล สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2498

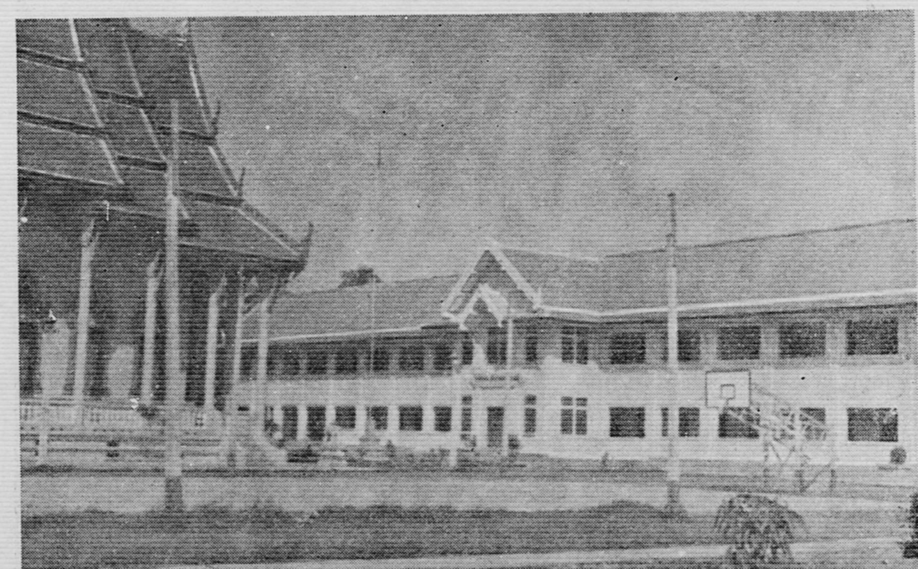
โรงครัวประกอบอาคาร 2 หลังติดต่อกัน สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2503

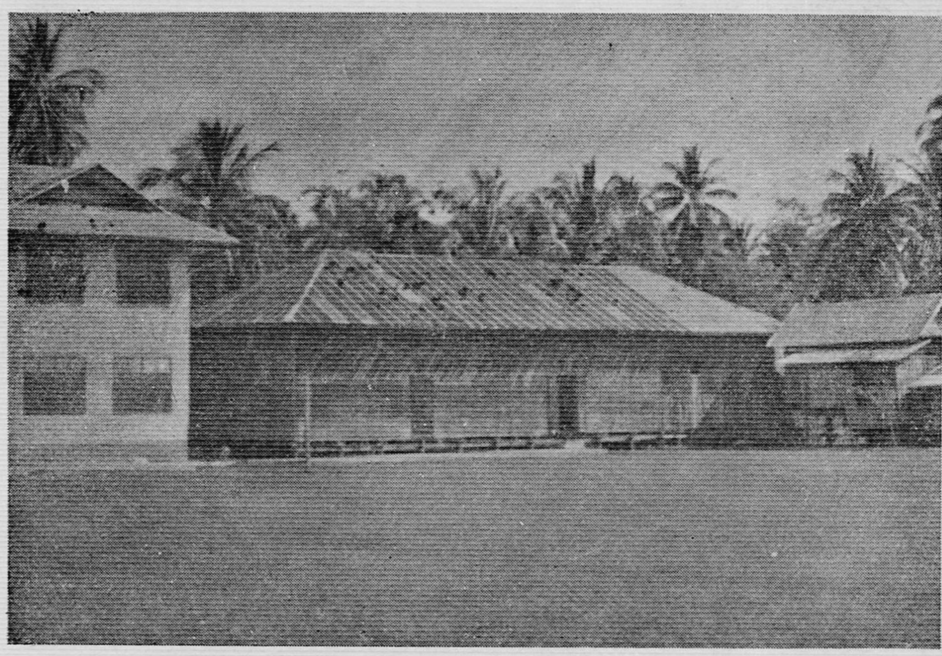
ตึกแสงกระแส์ธรรม สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2477

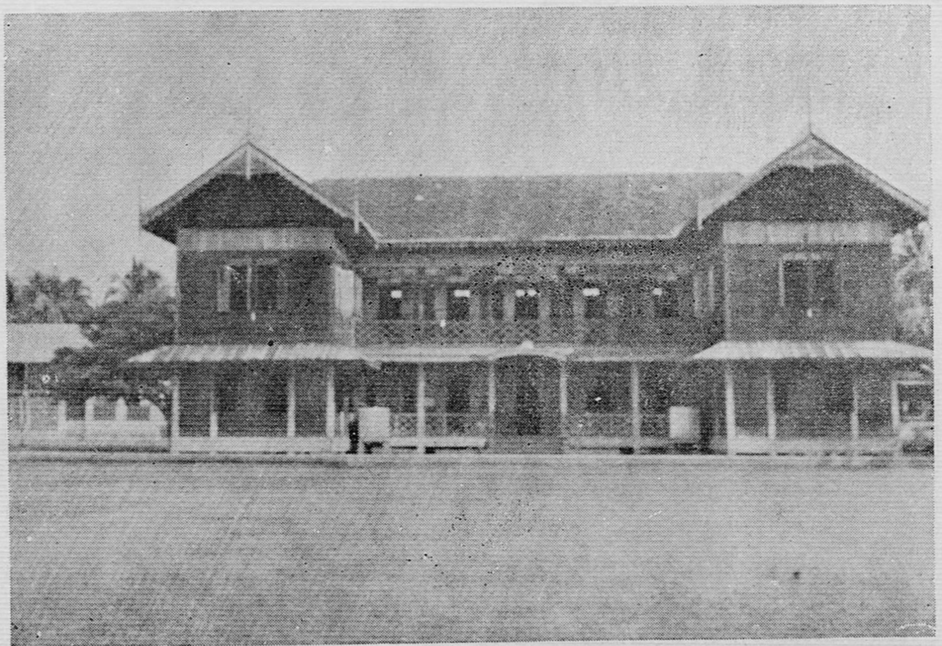
อาคารเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2478

ตึกโรงเรียนบางคนที "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย" เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2494

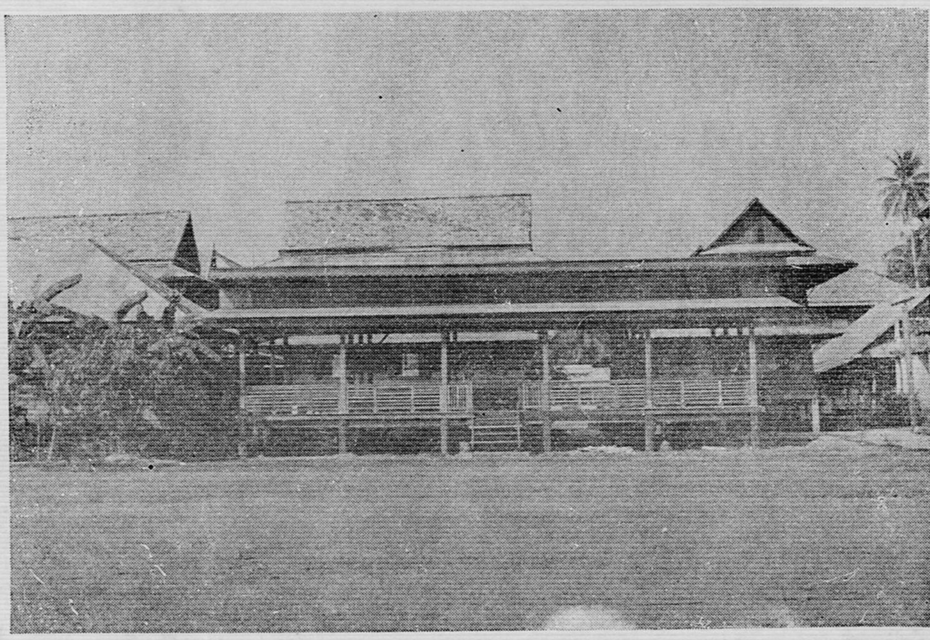
โรงฝึกงานของนักเรียนมัธยมสามัญศึกษา สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2500
ได้ทำการรื้อถอน เพื่อใช้ที่สร้างอาคารเรียนชั้นประถมตอนปลายแล้ว

อาคารเรียนโรงเรียนเจริญสุขาราม ฯ "วัฒนานุวรรตน์" สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2502

หอประชุมโรงเรียนบางคนที "เมธีชุณหะวันวิทยาลัย" สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2503

อาคารประกอบการศึกษา โรงเรียนวัดเจริญสุขาราม ฯ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2503

พระวิหารจตุรมุข สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2512

พระเจดีย์ที่บรรจุศพท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล

กำหนดการ

พิธีบำเพ็ญกุศล พระราชทานดินบรรจุศพ

ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล (เจี่ยง วณฺณสรมหาเถระ)

อดีตเจ้าอาวาสวัดเจริญสุขารามวรวิหาร เจ้าคณะอำเภอบางคนที

รองเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม

ณ เมรุวัดเจริญสุขารามวรวิหาร

ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ในวันที่ 6–7–8–9 มีนาคม 2519

กำหนดการ

วันเสาร์ ที่ 6 มีนาคม 2519 ตรงกับวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4

เวลา 06.00 น. เคลื่อนศพจากที่ตั้งปกติ ตามฤกษ์

เวลา 10.00 น. เชิญศพขึ้นประดิษฐานบนเมรุบำเพ็ญกุศล

เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหาร แด่พระสงฆ์

เวลา 13.00 น. พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ 10 รูป สวดพระพุทธมนต์ "ธัมมนิยามสูตร"

เวลา 14.00 น. มีพระธรรมเทศนา "ธัมมนิยามสูตร" 1 กัณฑ์

เวลา 20.00 น. พระพิธีธรรม 4 รูป สวดพระอภิธรรม

วันอาทิตย์ ที่ 7 มีนาคม 2519 ตรงกับวันขึ้น 7 ค่ำ เดือน 4

เวลา 07.00 น. ถวายภัตตาหารเช้า แด่พระสงฆ์

เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหารเพล แด่พระสงฆ์

เวลา 14.00 น. มีพระธรรมเทศนา "สติปัฏฐานปาฐะ" 1 กัณฑ์

พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ 10 รูป สวดรับเทศน์ "สติปัฏฐานปาฐา"

เวลา 20.00 น. พระพิธีธรรม 4 รูป สวดพระอภิธัมมัตถสังคหะ

วันจันทร์ ที่ 8 มีนาคม 2519 ตรงกับวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 4

เวลา 07.00 น. ถวายภัตตาหารเช้า แด่พระสงฆ์

เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหารเพล แด่พระสงฆ์ จำนวน 108 รูป

เวลา 13.00 น. มีพระธรรมเทศนานิสงฆ์ 1 กัณฑ์

พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ 10 รูป สวด "ศราธพรต" รับเทศน์

เวลา 15.00 น. พระสงฆ์ 88 รูป สวดมาติกาบังสุกุล

เวลา 16.00 น. ทอดผ้าไตรมหาบังสุกุล พระสงฆ์สมณศักดิ์ พิจารณาผ้าแล้ว

ประธานพิธี วางดอกไม้คารวะศพ

พระสงฆ์และประชาชน ขึ้นคารวะศพ ตามลำดับ

เวลา 18.00 น. พระสงฆ์ฝ่าย "อนัมนิกาย" เริ่มทำพิธีกงเต๊ก จนเสร็จพิธี ฯ

วันอังคาร ที่ 9 มีนาคม 2519 ตรงกับวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 4

เวลา 07.00 น. ตรง ได้ฤกษ์เชิญศพลงบรรจุภายใต้ฐานพระเจดีย์แล้ว เป็นเสร็จพิธี

เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหารเพล แด่พระสงฆ์ เป็นเสร็จงาน

กลางคืน มีมหรสพสมโภช ตามควร

จึงขอเรียนเชิญและเชิญศิษยานุศิษย์ และท่านที่เคารพนับถือ ในท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล ร่วมพิธีบำเพ็ญกุศลบรรจุศพ ถวายพระคุณท่าน ฯ ตามวันเวลาที่แจ้งมานี้ด้วย.

สมเด็จพระสังฆราช	*องค์อุปถัมภ์*
พระธรรมวโรดม	*เป็นประธาน ฝ่ายสงฆ์*
พระครูประจิตสุตญาณ	*รองประธาน ฝ่ายสงฆ์*
ฯพณฯ พลตรี ชาติชาย ชุณหะวัณ	*เป็นประธาน ฝ่ายฆราวาส*
นายชาญ กาญจนาคพันธ์	*รองประธาน ฝ่ายฆราวาส*
คณะกรรมการวัดเจริญ ฯ และศิษย์	*เป็นกรรมการจัดงาน*

อนิจจังของชีวิต

พระนิพนธ์

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถระ)

สมเด็จพระสังฆราช

วัดราชบพิธ

ความแตกดับสลายของสังขารทั้งหลาย สำหรับสังขารที่มีใจครอง เรียกว่า มัจจุ คือความตาย ได้แก่ทำความเป็นอยู่ให้ขาด ทำความสืบต่อให้กำเริบ ถือว่ามีอำนาจยิ่งใหญ่ จึงรวมเรียกว่ามัจจุราช ย่อมครอบงำสัตว์ทุกชนิดไว้ในอำนาจทั้งหมด ไม่เลือกยกเว้นสัตว์ชนิดไรไว้เลย ๆ

อันอำนาจแห่งมัจจุราชนั้น ท่านว่าเหมือนภูเขาหินแท่นทึบสูงจดท้องฟ้า กลิ้งบดสัตว์มาโดยรอบทั้ง 4 ทิศ ใครอยู่ใกล้ ก็ถูกบดตายไปก่อน ไม่มีการยกเว้นใคร ๆ ไว้เลย ทั้งไม่มีใครจะต่อต้านด้วยการสู้รบด้วยเวทย์มนต์ หรือด้วยทรัพย์ได้ เป็นอำนาจที่ยุติธรรมที่สุด ไม่เลือกว่าจะเป็นกษัตริย์ พราหมณ์ เศรษฐี เข็ญใจ หรือผู้มีอำนาจวาสนาบารมีเพียงไร ก็ไม่พ้นอำนาจของมัจจุราชไปได้ เมื่อกล่าวตามหลักธรรม มัจจุราช คือความตายนี้ ได้เกิดมีมาพร้อมกับการเกิดอัตภาพของสัตว์บุคคล ค่อยแปรเปลี่ยนเป็นชรา ชำรุดทรุดโทรม มีการเจ็บไข้ได้ป่วยเบียดเบียนในระหว่าง ที่สุดก็ถึงความตายเป็นที่สุด แม้จะมีอายุยืนยาวตั้ง 100 ปี ก็หาพ้นอำนาจมัจจุราชได้ไม่ เท่ากับเกิดมาดำเนินชีวิตไปสู่ความตายเหมือนกันหมด ดังคำบาลีว่า **อนิจจา วต สงฺขารา** เป็นต้น ๆ ความว่า สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงแท้ มีความเกิดขึ้นและความเสื่อมสิ้นเป็นธรรมดา ไม่เลือกว่าเป็นสังขารชนิดไร ประณีตก็ตามทรามก็ตาม เกิดขึ้นแล้วย่อมดับเหมือนกันหมดทุกสังขาร นี้เป็นลักษณะความจริงที่มีประจำอยู่กับบุคคลทั่วไปเหมือนกัน ต่างแต่เวลา ช้าเร็วกว่ากันเท่านั้น ๆ

พระพุทธศาสนามุ่งสอนให้พุทธบริษัทพิจารณาหาความจริงในชีวิตร่างกายของตนเองเป็นสำคัญโดยสอนให้ทราบความจริงเท่าที่เป็นจริง และเมื่อทราบแล้ว ก็ให้รู้เท่าทันตามเป็นจริง ดำเนินชีวิตไปตามลักษณะความจริง มิให้ฝ่าฝืนหรือคิดต่อต้านความจริง เพราะเมื่อดำเนินชีวิตไปตามลักษณะความจริง ย่อมเบาใจคลายความเดือดร้อน

เพราะไม่ยึดถือจริงจัง หายความเศร้าโศกอาลัยในเมื่อของรักเป็นไปตามสภาพความจริง เช่น ดอกไม้สวยสดปักอยู่ในแจกัน เมื่อต่างทราบความจริงว่า ไม่ช้านานก็จะเหี่ยวแห้งครั้นดอกไม้นั้นเหี่ยวแห้งสมความตั้งใจ ก็ไม่เกิดความเสียดายอาลัยอย่างไรนัก เพราะทราบลักษณะอยู่แล้วย่อมเก็บทิ้งได้อย่างสบายใจ แต่ถ้าเกิดความคิดใหม่อยากจะให้ดอกไม้สดชื่นอยู่นานไม่รู้จักเหี่ยวแห้ง ต่างแสวงหาเครื่องช่วยบังคับเพื่อให้สดชื่นอยู่ตลอดไป มักจะไม่สมประสงค์ อย่างดีก็เพียงยืดเวลาเหี่ยวให้นานวันเวลาออกไปอีกเล็กน้อยเท่านั้น พอไม่สมหวังก็เกิดหงุดหงิดกระวนกระวายใจต่าง ๆ อุปมาเรื่องดอกไม้นี้ฉันใด อุปมัยชีวิตของบุคคล ก็ฉันนั้น เพื่อให้ทราบหลักความจริงของชีวิตจนประจักษ์ชัดแก่ใจ จะได้ไม่เบียดทุกข์ใจให้ระทมตรมตรอม พระพุทธองค์ได้ตรัสเทศนาไว้เป็นหลายนัย โดยนัยหนึ่ง ทรงสอนให้คฤหัสถ์ บรรพชิต บุรุษสตรี พิจารณาประจำใจว่า

เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้
เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้
เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้
เราจักต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น
เรามีกรรมเป็นของตัว เราทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว ดังนี้

เมื่อเกิดความรู้ชัดถนัดใจจนหมดเคลือบแคลงสงสัยแล้ว ถึงคราวตนเองหรือพวกพ้อง มิตรญาติ แก่ เจ็บ ตาย หรือพลัดพรากจากคนรักของรัก หรือประสพทุกข์ภัยเสื่อมลาภ อัปยศ ก็จะได้สติตามหลักพระพุทธศาสนา ไม่เศร้าโศกอาลัยหรือซัดโทษเทพาอารักษ์จนเสียภูมิของพุทธสาวก หรือพิจารณาตามนัยโลกธรรมทั้งส่วนน่าปรารถนา คือมีลาภ มียศ สรรเสริญ สุข และไม่น่าปรารถนา คือเสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ ก็ทรงสั่งสอนเพื่อไม่ให้ยึดมั่นจริงจังจนเกินควร เพราะลักษณะของโลกธรรมย่อมหมุนเวียนเปลี่ยนแปรอยู่เสมอ ไม่อยู่ในอำนาจปรารถนาของใคร ถ้าปล่อยให้โลกธรรมครอบงำ ก็เท่ากับยินดีรับความเดือดร้อนตนเอง มิหนำศัตรูยังได้ช่องทับถมยิ่งขึ้น เมื่อคุมสติปัญญารู้เท่าทันไม่หวั่นไหวดิ้นรน สงบอยู่ด้วยคุณธรรม ถึงศัตรูจะมุ่งร้ายปานใด ก็หมดโอกาสไปเองฯ

อนึ่ง วิธีการแนะนำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทรงมุ่งให้ผู้ฟังสามารถพิจารณาเทียบเคียงด้วยลำพังสติปัญญาได้เอง มิใช่ทรงสอนอย่างไม่มีเหตุผล โดยมีตัวอย่างความว่า ราชรถอันงดงามยังคร่ำคร่าแม้สรีระ ย่อมถึงความคร่ำคร่าเหมือนกัน ดังนี้

เพื่อให้ผู้สดับเทียบเคียงชีวิตร่างกายของตนกับพัสดุภายนอกว่า ย่อมมีลักษณะอย่างเดียวกัน จะได้หายน้อยเนื้อต่ำใจ เมื่อถึงคราวคร่ำครวญเพราะชราป่วยเจ็บ และตาย เพราะบุคคลท่านจัดว่าเป็นสังขารที่มีใจครอง รถ เรือน ภูเขา ต้นไม้ ฯ ท่านจัดว่าเป็นสังขารที่ไม่มีใจครอง แต่สังขารทั้ง 2 แบบนี้ ก็มีลักษณะเหมือนกันที่ต้องชำรุดทรุดโทรม แตกดับ ผุพังไม่แตกต่างกันเลย ฉะนั้น การที่ใช้สติปัญญาเพ่งคอยจับผิดหรือคอยยกโทษคนอื่น โดยไม่ย้อนดูผิดของตนเองบ้าง ท่านจึงตำหนิติเตียน เพราะเป็นการเลวทราม แต่ส่วนการใช้สติปัญญาพิจารณาสภาพความจริงจากวัตถุภายนอกหรือจากบุคคลอื่น เพื่อนำมาเทียบเคียงปรับปรุงตนเองให้เกิดความรู้ความฉลาด ท่านกลับยกย่องสรรเสริญ เพราะความผิดชอบชั่วดี ย่อมเกิดขึ้นที่ตนเอง จะได้แก้ผิดแก้ชั่วได้ถูกต้อง ผู้ที่มุ่งคอยเพ่งโทษผู้อื่น เลยลืมดูโทษของตน จึงเห็นโทษตนได้ยาก หรือเห็น ก็มักถูกความลำเอียงชักนำให้เขวอย่างโทษผู้อื่นเพียงเมล็ดงา ยังเห็นง่าย โทษตนเท่าภูผา กลับเห็นยาก ฉะนั้น

ความเปลี่ยนแปรมีอยู่ทั่วไปทั้งบุคคลและพัสดุสิ่งของ เพื่อจะได้ทราบลักษณะความจริงในฝ่ายแปรเปลี่ยนไม่มีความคงที่แท้เที่ยง พระพุทธองค์ได้ตรัสลักษณะที่ตรงกันข้าม จึงตรัสสภาพคงที่ไม่มีการคร่ำคร่าเปลี่ยนแปร ซึ่งเป็นลักษณะความจริง ความว่า ส่วนธรรมของสัตบุรุษทั้งหลายย่อมไม่ถึงความคร่ำคร่าเลย ฉะนี้

สัตบุรุษ ได้แก่ท่านผู้มีน้ำใจสงบระงับจากบาปกรรมทั้งหลาย มีหลักธรรมประจำใจอยู่ทุกเมื่อแสดงโดยประสงค์ได้แก่ เป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเวลา รู้จักประชุมชน และรู้จักเลือกคบบุคคล คุณสมบัติทั้ง 7 ประการนี้ จัดเป็นธรรมของสัตบุรุษ คือ สัตบุรุษย่อมดำเนินกิจการทั้งหลายด้วยคุณธรรมเหล่านี้ เป็นประจำอัธยาศัย ที่ว่าย่อมไม่ถึงความคร่ำคร่านั้น คือคุณธรรมเหล่านี้ย่อมเป็นคุณประโยชน์เหมาะสมอยู่ได้ทุกกาลสมัย แม้เวลาล่วงมาถึง 25 ศตวรรษเศษแล้วคุณธรรมนี้ยังไม่หมดความสำคัญ คงเป็นคุณธรรมที่ต้องการปรารถนาอยู่ทุกสมัย ทุกสังคม ผิดกับลัทธิประเพณีหรือพัสดุอื่น ๆ ซึ่งมักนิยมเพียงชั่วคราวสมัย เหมาะสมอยู่เพียงสมัยหนึ่ง ผ่านสมัยไปแล้วก็หมดความนิยม เหตุนี้ ท่านจึงว่าธรรมของสัตบุรุษย่อมไม่ถึงความคร่ำคร่า และสัตบุรุษย่อมรู้กันอย่างนี้ ได้แก่รู้ว่า ราชรถอันงดงาม ยังคร่ำคร่า แม้สรีระ ย่อมถึงความคร่ำคร่า เช่นกัน ส่วนธรรมของสัตบุรุษทั้งหลาย ย่อมไม่ถึงความคร่ำคร่าเลย.

มืด สว่าง

พระนิพนธ์

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถระ)

สมเด็จพระสังฆราชวัดราชบพิธ

สมัยเมื่อสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับสำราญพระอภิยาบถอยู่ ณ พระเชตวัน อนาถบิณฑิการาม เมืองสาวัตถี พระเจ้าปัสเสนทิโกศลบรมกษัตริย์ เสด็จไปเฝ้าสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ถวายอภิวาทประทับ ณ ที่ควรส่วนหนึ่งแล้วสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระธรรมเทศนาแก่พระเจ้าปัสเสนทิโกศลบรมกษัตริย์ ว่า :–

จตฺตาโร เม มหาราช ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ

ความว่า ดูกร บรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า บุคคลมีปรากฏในโลกนี้ 4 จำพวก บุคคล 4 จำพวกนี้ เป็นไฉน ?

ตโม ตมปรายโน บุคคลเป็นผู้มืด มีความมืดเป็นที่ไปในเบื้องหน้า
(คือมืดมาแล้ว กลับมืดไปอีก) พวก 1

ตโม โชติปรายโน บุคคลเป็นผู้มืด มีความสว่างเป็นที่ไปในเบื้องหน้า
(คือมืดมาแล้ว กลับสว่างไป) พวก 1

โชติ ตมปรายโน บุคคลเป็นผู้สว่าง มีความมืดเป็นที่ไปในเบื้องหน้า
(คือสว่างมาแล้วกลับมืดไป) พวก 1

โชติ โชติปรายโน บุคคลเป็นผู้สว่าง มีความสว่างเป็นที่ไปในเบื้องหน้า
(คือบุคคลสว่างมาแล้วสว่างไป) พวก 1

เมื่อแสดงบุคคล 4 จำพวก โดยอุเทศวารนี้แล้ว จึงทรงจำแนกบุคคล 4 จำพวกนั้น โดยนิเทศวารต่อไปว่า :–

กถญฺจ มหาราช ปุคฺคโล ตโม ตมปรายโน โหติ บุคคลเป็นผู้มืดมาแล้วกลับมืดไปอีกเป็นไฉน ? ได้แก่บุคคลชนิดไร ? คือบุคคลบางจำพวกในโลกนี้ เป็นผู้เกิดในตระกูล-

ต่ำมีตระกูลจัณฑาล ตะกูลช่างสาน ตระกูลพราน เป็นต้น ฯ อันมีโภชนาหารและนุ่งห่มเป็นต้น ฯ หาได้ยากและเป็นผู้มีผิวพรรณไม่งาม ไม่น่าดู มีโรคาพาธมาก เป็นผู้พิกลพิการต่าง ๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง บุคคลนั้นกลับประพฤติทุจริตด้วยกาย วาจา และด้วยใจ ครั้นบุคคลผู้นั้นประพฤติทุจริตด้วยกาย วาจา และด้วยใจฉะนั้นแล้ว สิ้นชีพทำลายขันธ์ก็ไปเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เปรียบเสมือนบุคคลออกจากที่มืดไปสู่ที่มืดฉะนั้นอีก บุคคลชื่อว่า **ตโม ตมปรายโน** เป็นผู้มืดมาแล้วกลับมืดฉะนี้

กถญฺจ มหาราช ปุคฺคโล ตโม โชติปรายโน โหติ บุคคลเป็นผู้มืดมาแล้วสว่างรุ่งเรืองไปได้แก่บุคคลชนิดไร ? คือบุคคลบางจำพวกในโลกนี้ เกิดในตระกูลต่ำ มีตระกูลจัณฑาลเป็นต้น ฯ เป็นผู้มีผิวพรรณไม่น่าดู มีโรคมาก มีกายพิการต่าง ๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง บุคคลนั้นประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา และด้วยใจ ครั้นบุคคลนั้นประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา และด้วยใจฉะนั้นแล้ว ทำกาลกิริยาตายลงก็ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เปรียบเหมือนบุคคลขึ้นมาจากแผ่นดินสู่บัลลังก์ หรือขึ้นมาจากบัลลังก์สู่หลังม้า ขึ้นมาจากม้าสู่คอช้าง ขึ้นมาจากคอช้างสู่ประสาทฉะนั้น บุคคลชื่อว่า **ตโม โชติปรายโน** เป็นผู้มืดมาแล้วสว่างไป อย่างนี้

กถญฺจ มหาราช ปุคฺคโล โชติ ตมปรายโน โหติ บุคคลเป็นผู้สว่างรุ่งเรืองมากลับมืดไปเป็นไฉน? ได้แก่บุคคลอย่างไร? คือบุคคลบางจำพวกบางในโลกนี้ เกิดในตระกูลสูงเช่นขัตยะมหาสาร พราหมณ์มหาสาร คฤหบดีมหาสาร เป็นตระกูลมั่งคั่งมีทรัพย์มาก บริบูรณ์ด้วยเงินทองเครื่องอุปกรณ์ธัญญาหาร บุคคลนั้น เป็นผู้มีรูปร่างงามน่าดูชม บุคคลนั้นกลับประพฤติทุจริตด้วย กาย วาจา และด้วยใจ ครั้นบุคคลนั้นสิ้นชีพทำลายขันธ์ ก็ไปเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เปรียบเหมือนบุคคลลงมาจากปราสาทสู่คอช้าง จากคอช้างสู่หลังม้า หรือจากหลังม้าสู่บัลลังก์ หรือจากบัลลังก์สู่แผ่นดินฉะนั้น บุคคลชื่อว่า **โชติ ตมปรายโน** สว่างมาแล้วกลับมืดไปอย่างนี้

กถญฺจ มหาราช ปุคฺคโล โชติ โชติปรายโน โหติ บุคคลเป็นผู้สว่างมาแล้วสว่างไป ได้แก่บุคคลอย่างไร ? คือบุคคลบางจำพวกในโลกนี้ เกิดในตระกูลขัตยมหาสาร พราหมณ์มหาสาร คฤหบดีมหาสาร เป็นตระกูลมั่งคั่งมีสมบัติเครื่องอุปกรณ์ธัญญาหารมาก และบุคคลนั้นเป็นผู้มีรูปร่างงดงามน่าชม บุคคลนั้นประพฤติสุจริตด้วย กาย วาจา และ ด้วยใจ

ครั้นบุคคลนั้นประพฤติสุจริตด้วยไตรทวารฉะนั้น ทำกาลกิริยาลง ก็ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เปรียบเหมือนบุคคลไปจากบัลลังก์ สู่บัลลังก์ไปจากหลังม้าสู่หลังม้า ไปจากคอช้างสู่คอช้าง ไปจากประสาทสู่ปราสาทฉะนั้น บุคคลชื่อว่า **โชติโชติปรายโน** สว่างรุ่งเรืองมาแล้วสว่างรุ่งเรืองไปอย่างนี้ ดูกรมหาบพิตรพระราชสมภารเจ้า บุคคลมีปรากฏในโลก 4 จำพวกเหล่านี้ ฯ

ตามเนื้อความแห่งพระสูตรนี้ เป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงตนอยู่เสมอ มิให้ประมาทคือ พิจารณาตรวจตราดูการกระทำของตนตลอดทางกาย วาจาและใจ ว่ากำลังตกอยู่ในลักษณะมืดหรือในลักษณะดำเนินไปสู่ความมืด ก็อย่าได้ซัดทอดถึงผู้อื่นสิ่งอื่น เพราะความจริงกรรมทั้งหลายเหล่านี้ เกิดจากตนของตนเอง ลักษณะมืด ไม่มีผู้ใดปรารถนาลักษณะสว่าง มีผู้ปรารถนามาก แต่การกระทำมันไม่ตรงกับความปรารถนา เช่นไม่ปรารถนาให้ตนเป็นผู้มืด แต่ก็ยังบำเพ็ญตนเกลือกกลั้วอยู่กับบาปอกุศลทุจริตต่าง ๆ ซึ่งจะนำพาตนให้เป็นผู้มืดต่อไป ก็จะประสพแต่ลักษณะมืดอยู่นั่นเองไม่ได้พบกับความสว่างกับเขาเลย ลักษณะของความสว่างจะเกิดมีขึ้นได้ เพราะบำเพ็ญบุญกุศล สุจริตลักษณะของความมืด เกิดขึ้นได้เพราะบาป อกุศล ทุจริต จะสับเปลี่ยนกลับกันไม่ได้ และมิใช่ว่าผลเหล่านี้จะแสดงในระยะกาลของชีวิต คือชาตินี้ตกอยู่ในลักษณะมืดแล้ว ชาติหน้าจะกลับแก้ตัวใหม่ได้เช่นนั้น ความจริงในลักษณะบุคคลที่พระพุทธเจ้าทรงเทียบกับความมืดและความสว่างนี้ บัณฑิตควรพิจารณาเห็นแต่ในระยะปัจจุบันนี้เป็นต้นไป ฯ นับแต่หายใจเข้า หายใจออก ชั่วโมงนี้ วันนี้ เดือนนี้เป็นลำดับไป เมื่อตรวจตราความมืดหรือความสว่าง ของอาการกาย วาจา ใจ ทราบชัดแน่นอนแล้ว จะได้กลับร้ายให้เป็นดี อบรมดีให้เจริญขึ้นถ้าจะถือระยะของชาตินี้ชาติหน้า เป็นเวลาเปลี่ยนภาวะกันครั้งหนึ่งแล้ว ผู้อยู่ในลักษณะสว่างแล้ว แต่จะกลับมืดไปคงต้องการให้อายุยืนอยู่ในโลกนี้ จะได้ถ่วงให้ถึงลักษณะมืดช้าลงได้ แต่ความจริงบัณฑิตทั้งหลายผู้มีกัมมัสสกตาญาณ ทราบว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งพาอาศัย ย่อมเล็งเห็นโดยประจักษ์ชัดในใจว่า เมื่อตนทำกรรมดีเป็นบุญกุศลตลอดทั้งกาย วาจา และใจอยู่ในทุกอิริยาบถแล้ว ถึงจะตกอยู่ในลักษณะ **ตโม** มืดมาแล้วเพียงไรก็ตาม ก็หาวิตกเดือดร้อนไม่เพราะในปัจจุบันอบรมแต่ในทางบุญกุศลซึ่งเป็นลักษณะ **โชติ** สว่างทุกลมหายใจเข้าออกอยู่แล้วผลจะกลับกลายเป็น **ตโมปรายโน** มืดกลับไปอีกย่อมไม่ได้อย่างเด็ดขาด

หรืออีกนัยหนึ่งผู้ดำรงตนอยู่ในลักษะ โชติ ปรายโน จะสว่างกลับไปเช่นนี้ โดยต้นเค้า ก็คือผู้ดำรงตนอยู่ในธรรมปฏิบัติจนมีไตรทวารเป็นธรรมมะ มีธรรมอยู่กับตนเสมอไปนั่นเอง ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺจารี ธรรมแลย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม ฯ น ทุคฺตึ คจฺฉติ ธมฺมจารี ฯ ผู้ประพฤติธรรมย่อมไม่ไปสู่ทุคติ ธมฺโม สจิณฺโณ สุขมาวหาติ ฯ ธรรมที่บุคคลประพฤติดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้ ฯ

ธรรมจารีบุคคลเช่นนี้จึงได้ชื่อว่า เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้โดยแท้จริงสาวกเห็นปานนี้ย่อมรุ่งเรืองด้วยปรีชา รักษาตนให้ดำรงอยู่แต่ในทางวัฒนะเสมอไป มิเลือกว่าจะอยู่ในถิ่นสถานใด **เหมือนดอกประทุมชาติ ถึงจะเกิดในกองอยากเยื่อ ก็ต้องมีกลิ่นหอมน่าชื่นใจเสมอไม่เปลี่ยนแปลง** ฉะนั้น

เหตุนี้ผู้มีปรีชา รักษาตน สงวนตน ถึงความสวัสดีตลอดไป จึงควรพิจารณาดูตนเองว่า กำลังอยู่ในลักษะของบุคคลอย่างไร ถ้าตกอยู่ในลักษณะ **ตโม มืด** หรือ **โชติ สว่าง** แต่กำลังมีช่องทางจะดำเนินไปสู่ลักษณะ **ตมปรายโน มีมืดเป็นเบื้องหน้า** ก็ควรพยายามงดเว้นเพิกถอนกลับตนเสียใหม่ให้กลับกลายเป็น **โชติปรายโน สว่างเป็นเบื้องหน้า** จึงจะได้ชื่อว่า สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่างแท้จริง

ความซื่อสัตย์

พระนิพนธ์

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถระ)

สมเด็จพระสังฆราชวัดราชบพิธ

อันบุคคลผู้ประกอบกิจการงานทั้งส่วนตนและส่วนรวม ถ้าเป็นผู้ขยันหมั่นเพียรในธุระหน้าที่การงาน ซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานและบุคคลตามลำดับชั้น ยังกิจการงานให้ดำเนินสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ย่อมชื่อว่าผู้สามารถ นับเป็นคุณธรรมประจำตนอันน่าสรรเสริญประการหนึ่ง และยังเป็นที่ไว้วางใจของผู้มีอำนาจเหนือตนที่บำเพ็ญตนให้สมกับตำแหน่งหน้าที่ ที่ผู้ใหญ่ไว้วางใจมอบหมายให้อีกประการหนึ่งด้วย บุคคลเช่นนี้ จึงนับว่า เป็นผู้มีคุณธรรมอันดีประจำตน สามารถตั้งตนให้สูงเกียรติคุณ เป็นผู้ได้รับความไว้วางใจเมตตาอารีจากผู้ใหญ่ ทำความเบาใจ ไม่ต้องให้จ้ำจี้จ้ำไชกันร่ำไป และย่อมปกครองผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้สามารถดำเนินงานไปด้วยความเรียบร้อยราบรื่น ก้าวขึ้นสู่ความเจริญเป็นลำดับ ทั้งยังเป็นที่เคารพยำเกรงของผู้น้อยด้วยความสนิทใจ จึงเป็นผู้ที่ใคร ๆ พึงปรารถนาเข้าร่วมการงานและพึ่งพาอาศัยตลอดไป นับว่าเป็นผู้มีมงคลคุ้มครองตนอันนำให้ถึง อิฏฐผลสิ่งที่น่าปรารถนาตลอดกาล ฯ

ผู้มีคุณธรรม คือความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ สุจริต เช่นนี้ จึงเป็นที่น่าปรารถนาคบหาสมาคม ทั้งของผู้บังคับบัญชา ทั้งของผู้น้อย เพราะเป็นผู้เหมือนสระน้ำใสสะอาด ย่อมเป็นที่แวะเวียนเข้าหาของผู้กระหายน้ำ เพราะเหตุนี้ ความซื่อสัตย์สุจริต จึงนับว่าเป็นคุณสมบัติอันสำคัญที่บุคคลทั่วไปปรารถนายิ่งในบุคคล ยิ่งจำเป็นปรารถนายิ่งขึ้นเพราะเมื่อจำเป็นต้องอยู่ใกล้ชิดร่วมกิจการงานกัน ในฐานะครอบครัวก็ดี ในฐานะการงานก็ดีการไว้วางใจได้สนิท เชื่อใจได้แน่นอนว่า จะไม่มีการคดโกง บิดพริ้ว ฉ้อลัก สับปรับได้แล้ว ความสงบสุขก็จะเกิดเจริญในครอบครัว ในวงการนั้น ๆ ทั้งต่อหน้าและลับหลังนำให้กิจการทั้งหลายวิวัฒนาการยิ่งขึ้นไปโดยลำดับ แต่ถ้าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริตต่อ

กันไม่ได้เสียอย่างเดียว มีแต่ระวังระแวง จับไหว จับพริบ คอยตั้งแง่หาผิด "ที่เขา ที่เรา" มีลับลมคมในกันอยู่แล้ว จะหมดความสุขใจด้วยประการทั้งปวง เหมือนอยู่ในท่ามกลางศัตรู ท่านจึงกล่าวว่า สมาคมกับคนพาล เหมือนอยู่ในระหว่างคนไม่เป็นมิตร เพราะจะต้องคอยระวังตัวอยู่รอบด้าน ไม่ทราบว่าอันตรายจะเกิดขึ้นเมื่อใด ฯ

อันศัตรูภายนอก ยังพอคาดคะเนจับไหวพริบ เล่ห์เหลี่ยม กลอุบาย ให้ได้คอยตระเตรียมตัวระวังป้องกันไม่สู้ยาก ส่วนศัตรูภายใน ยากอย่างยิ่งที่จะทราบว่าใครบ้างเป็นศัตรู ยิ่งชนิดเข้าตำราว่า "หน้าเนื้อ ใจเสือ หรือ ปากปราศรัย น้ำใจเชือดคอ" ด้วยแล้วเท่ากับเป็นคนอมโรคร้าย ซึ่งแพทย์ตรวจยังไม่พบสมุฏฐานทำการรักษาได้ตรงโรค เข้าทำนอง ไส้เป็นหนอน จึงหมิ่นเหม่ต่ออันตรายมิใช่น้อย ทำให้นอนตาไม่หลับสนิทได้เลย กิจการพอที่เจริญก้าวหน้า ก็พลันชงักอยู่กับที่ เพราะมัวแต่คอยคิดป้องกันผู้ขาดความซื่อสัตย์ที่ก่อความกาหลอลหม่านอยู่เท่านั้นเอง เสียเวลาโดยไร้ประโยชน์ ฯ

ตามที่บรรยายมานี้ เพื่อให้เห็นผลของความซื่อสัตย์ สุจริต ที่มีสมบูรณ์อยู่ในอัธยาศัยของบุคคลใด บุคคลนั้น ย่อมสุขกายสบายใจตนเอง ด้วยไม่มีเวรภัยแก่ใคร ๆ ตั้งหน้าแต่ดำเนินกิจการในหน้าที่ของตนให้เจริญไปจนถึงผลที่ปรารถนา และแผ่ความสุขกายสบายใจแก่ผู้ใกล้ชิดสมาคมคบหาอีกด้วย ไม่จำต้องกล่าวถึงซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน หรือมีปรีชาสามารถรู้เท่าทันสภาพความจริงของชีวิตและพัสดุทั้งหลาย เพียงถ้อยคำจริง พูดตามที่รู้ที่เห็นเท่าความจริง พูดความผิดว่าเป็นผิด ความถูกว่าเป็นถูก หรือพูดแต่เรื่องจริงที่เป็นคุณประโยชน์ ไม่เหลาะแหละหยาบคาย ส่อเสียด ยุยง เพ้อเจ้อ ท่านก็สรรเสริญว่าเป็นคุณงามความดีอย่างสูง ฯ

มีคำแปลภาษิต ของท่าน วังคีสเถระว่า

คำสัจแล เป็นคำไม่ตาย นั่นเป็นธรรมเก่า
สัตบุรุษทั้งหลาย เป็นผู้ตั้งมั่นในคำสัจ
ที่เป็นอรรถและเป็นธรรม

เถระภาษิตนี้มีมาตั้ง 2500 ปีเศษแล้ว คำสัจก็ยังเป็นที่นิยมยกย่องสรรเสริญอยู่ทั่วไป ทุกบุคคล กิจการ หน้าที่ และถึงก่อน 2500 ปีขึ้นไปอีกเท่าไรก็ตาม คำสัจคงมีผู้

นิยมยกย่องไม่เสื่อมคลายเหมือนว่า ยังมีบุคคลอยู่ที่ไหน ตราบใด คำสัจก็ยังมีผู้ปรารถนา ยกย่องสรรเสริญตราบนั้น เพราะเหตุนี้ท่านจึงกล่าวว่า **คำสัจเป็นวาจาไม่ตาย คำสัจเป็นธรรมเก่า** ยิ่งบุคคลไม่พึงปรารถนาการโป้ปดมดเท็จ การสับปรับ การหน้าไหว้ หลังหลอก หรือทำนองต่อหน้าว่ามะพลับ ลับหลังว่าตะโก มากขึ้นเพียงไร ก็เท่ากับเป็นการยกย่อง สรรเสริญคำสัจให้มีค่าสูงตามมากเพียงนั้น ตามกาลสมัย คำสัจท่านจึงกล่าวว่า "เป็นอมตะ ไม่รู้จักตาย" เป็นธรรมเก่าแก่ที่สมกาลสมัยทุกเมื่อ ๆ

พระวังคีสเถระ ท่านจึงกล่าวขมวดเนื้อความในตอนท้ายภาษิตว่า "สัตบุรุษทั้งหลาย เป็นผู้ตั้งมั่นในคำสัจ ที่เป็นอรรถและเป็นธรรม" ไว้อีกเพื่อย้ำความว่า "สัตบุรุษ คือคนดี คนรักสงบโดยธรรม หรือคนประพฤติธรรมอยู่เป็นปกติ" เช่น ฝ่ายธรรมว่า กรรมกิเลส เครื่องเศร้าหมอง 4 อย่าง คือทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วง ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วย อาการขโมย ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ หรืออบายมุข เหตุนำไปสู่ความเสื่อม มีดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านทำการงาน เหล่านี้ ควรละเว้น สัตบุรุษ ก็ละเว้น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทั้งวันธรรมดา และวันพระ ทั้งนอกพรรษาและในพรรษา ๆ

ส่วนธรรมควรประพฤติตาม เช่น เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ความสุข, กรุณา ความสงสาร คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์, มุทิตา ความพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดี อุเบกขา ความวางเฉย ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ, เป็นฆราวาสอยู่ครองเรือน ต้องมีน้ำใจซื่อสัตย์แก่กัน รู้จักข่มจิตของตน อดทน สละให้ปันสิ่งของ ๆ ตนแก่คนที่ควรให้ปัน เหล่านี้ สัตบุรุษก็พยายามอบรมฝึกหัดประพฤติตนตามด้วยความตั้งใจจริง ทุกอิริยาบถ ตลอดกาลเช่นเดียวกัน เป็นการถ่ายถอนละความชั่วช้าเลวทรามที่มีอยู่แล้วให้หมดไป ไม่กอบก่อความชั่วใหม่ให้เกิดขึ้นอีก ในระยะเดียวกัน ก็อบรมบ่มนิสัยแต่ส่วนคุณธรรมความดี ให้มีความเจริญติดอัธยาประจำตัว แทนบาปความชั่วที่ละได้แล้ว แทนบาปความชั่วที่ละได้แล้ว ส่วนคุณธรรมความดีที่อบรมได้ ก็พยายามอบรมให้ทวีแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นจนเต็มปรารถนา ๆ

ผู้ที่คอยละชั่วประพฤติชอบ เรียกร่วมว่า "สัตบุรุษ" หมายถึงบุรุษทั้งสตรี เด็ก ผู้ใหญ่ ชาย หญิง ล้วนแต่นิยมสรรเสริญคำสัจ คำจริง ทั่วกัน คำสัจ ที่จริงพร้อมทั้ง ไตรทวาร เราต้องการจากคนอื่น ฉันใด ส่วนเราก็ต้องประพฤติตนให้มีคำสัจ แก่คนอื่น ฉันนั้นเหมือนกัน มิใช่แต่ให้ผู้อื่นมอบคำสัจจริงแก่ตนฝ่ายเดียว ส่วนตนไม่มีสัจจริงตอบแทน ดังนี้ ท่านไม่เรียกว่า สัตบุรุษ จะเรียกได้แต่เพียงคำเดียวว่า "พาลชน" เท่านั้น จะอยู่ในฐานะเกียรติภูมิชั้นไหน ก็ต้องมีคำว่าพาลพ่วงท้ายอยู่ด้วยจนตลอดชีวิต ฯ

คำสัจ คำจริง นั้นเล่า ต้องเป็นอรรถธรรมะ คือทั้งเป็นคุณทั้งเป็นประโยชน์ ควบคู่กันด้วยมิใช่ได้อย่างเดียว เสียอย่าง เช่น เสนอข้อราชการตามความคิดเห็นของตน โดยสัจจริง ซึ่งเป็นทางเจริญแก่ราชการนั้น ๆ นี้เรียกว่า เป็นอรรถเป็นธรรม มิใช่เสนอหาความดีใส่ตัว ป้ดความชั่วให้คนอื่น หรือเพื่อเพียงให้เจ้านายรักใคร่ตนเป็นที่ตั้ง แต่จะขาดตกบกพร่องส่วนทางราชการอย่างไร ก็ไม่คำนึงถึง อย่างนี้ เรียกว่า เป็นคุณแก่ตน แต่ไม่เป็นธรรม วิสัยสัตบุรุษแล้ว ถึงเป็นคุณแก่ตน แต่เสียประโยชน์ราชการ ท่านจะไม่ปฏิบัติเป็นอันขาด ยอมเสียชีวิตดีกว่าเสียธรรม.

คติพจน์

ของ

พระพุทธพจนวราภรณ์ (ทองเจือ)

วัดราชบพิตร

(คน 7 จำพวก ฝ่ายดี 7 ฝ่ายชั่ว 7)

1. ศีล 5 เป็นมนุสสธรรม ธรรมที่ทำให้คนเป็นคน คนใดมีศีล 5 คนนั้นเป็นคน, คนไร้ศีล 5 เป็นสัตว์
2. อาภรณ์อะไร จะงามเท่าศีล ไม่มี คนใดมีศีล คนนั้นเป็นคนสวย, คนไร้ศีลทรลักษณ์
3. อายคนอื่นรู้ หรือจะสู้อายบาป คนใดอายบาป คนนั้นเป็นเทวดา, คนไม่อายบาปเป็นยักษ์
4. ความสะอาดอะไรก็ไม่เท่าใจสะอาด คนใดใจสะอาดคนนั้นเป็นอารยะ, คนใจสกปรก เป็นอนารยะ
5. ชนะอะไรจะยากเท่าชนะตนไม่มี คนใดชนะตนได้ คนนั้นเป็นนายตน, คนแพ้เป็นบ่าว
6. ชนะตนก็คือชนะกิเลส คนใดชนะกิเลสได้ คนนั้นเป็นไท, คนแพ้เป็นทาษ
7. กิเลสอะไรจะร้ายเท่า โลภะ โทสะ โมหะ ไม่มี คนใดชนะโลภะ โทสะ โมหะ ได้คนนั้นเป็นพระ, คนแพ้เป็นมาร
8. คนเป็นคน คนเป็นสัตว์ คนเป็นคนสวย คนเป็นคนทรลักษณ์ คนเป็นเทวดา คนเป็นยักษ์ คนเป็นอนารยะ คนเป็นนาย คนเป็นบ่าว คนเป็นไท คนเป็นทาษ คนเป็นพระ คนเป็นมาร ทั้งหมดนี้ ก็เป็นคนเหมือนกัน แตกต่างกันด้วยความประพฤติ
9. บัดนี้ เราจงสำรวจพิจารณาดูตัวของเราว่า "ขณะนี้เป็นคนชนิดไหน"

"โลกคติ"

1. ให้โอกาสคนอื่นพูดมาก ดีกว่าตนพูดมาก
2. ฟังเขาพูด ดีกว่าพูดให้เขาฟัง
3. โต้เถียงกันเอง ดีกว่าโต้เถียงคนอื่น
4. ติเตียนตนเอง ดีกว่าติเตียนคน สอนตนเอง ดีกว่าสอนคนอื่น
5. ด่าตนเอะ ดีกว่าด่าคนอื่น ทำตนให้เป็นมิตร ดีกว่าทำตนให้เป็นศัตรู
6. เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดีกว่าเห็นแก่ตัว
7. สุภาพอ่อนโยน ดีกว่าแข็งกระด้าง ถ่มตนไว้ก่อน ดีกว่าโอ้อวด
8. ว่านอนสอนง่าย ดีกว่าดื้อด้าน สุขุมดีกว่าผลุนผลัน
9. โกรธยาก ดีกว่าโกรธง่าย ให้เขาเลี้ยงง่าย ดีกว่าให้เขาเลี้ยงยาก
10. เลี้ยงผู้อื่น ดีกว่าให้ผู้อื่นเลี้ยง ยิ้มแย้ม ดีกว่าบึ้งตึง
11. เห็นผู้อื่นดีกว่า ดีกว่าเห็นตนดีกว่าผู้อื่น
12. กล้าหาญ ดีกว่าขลาด อดทน ดีกว่าอ่อนแอ
13. ทำตนให้เขารัก ดีกว่าทำตนให้เขาชัง
14. รีบสารภาพผิด ดีกว่าแก้ตัว
15. อภัยให้ ดีกว่าผูกโกรธไว้
16. ชนะตนเอง ดีกว่าชนะคนอื่น ชนะกิเลสได้ ดีกว่าชนะอะไรหมด
17. ให้ความไม่มีภัยไม่มีเวร ดีกว่าให้อะไรทั้งหมด

"คติธรรม"

(ควรเจริญเสมอทุกวันและเวลา)

1. เราต้องไม่เมาในวัยว่า ยังหนุ่มยังสาว ยังไม่แก่ไม่เฒ่า เพราะความจริงเราแก่อยู่เสมอทุกลมหายใจเข้าและออก
2. เราต้องไม่เมาในความไม่มีโรค เพราะความเราเป็นโรค คือเจ็บไข้อยู่เสมอไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้
3. เราต้องไม่เมาในชีวิตว่า ยังไม่ตายหรือจะตาย ก็ยังอีกนาน เพราะจริงความตายไม่มีนิมิตรเครื่องหมาย รู้ไม่ได้ว่าเราจะตายกันเมื่อไร ตายที่ไหน ตายด้วยโรคอะไร ดังนี้เป็นต้น

4. เราต้องไม่เมาในปิยวัตถุ คือของรักต่าง ๆ เพราะวันหนึ่งเราจะต้องพลัดพราก จากมันไป หรือมันจะต้องพลัดพรากจากเราไปเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นไปได้
5. เรามีกรรม คือบุญและบาป ดีและชั่ว กุศลและอกุศล เป็นของเฉพาะตน เราทำดีก็ได้ดี เราทำชั่วก็ได้ชั่ว ใคร ๆ จะทำให้เราดีหรือชั่วไม่ได้ เพราะฉะนั้น เราต้องละชั่ว ทำแต่ดีเท่านั้น ทั้งในที่ลับทั้งในที่แจ้ง และไม่ต้องรอกาลเวลาว่าเมื่อนั้นเมื่อนี่ จึงค่อยละชั่วประพฤติดี จึงทำทันที

(ควรเจริญเวลามีทุกข์)

1. ทุกข์นี้อยู่ที่ไหน ? ทุกข์ทั้งหมดก็รวมอยู่ที่กายและใจของเรานี้ เพราะฉะนั้น กายและใจนี่แหละเป็นทุกข์
2. ผู้ใดยึดถือกายและใจนี้ว่าเป็นเขา เป็นของเรา เป็นตัวเรา ผู้นั้นชื่อว่ายึดถือทุกข์
3. ผู้ใดยึดถือทุกข์ ผู้นั้นไม่พ้นจากทุกข์, การปล่อยวาง การไม่ยึดถือ เป็นความสุข
4. ทุกข์เกิดขึ้นแล้ว ย่อมตั้งอยู่และดับไปเป็นธรรมดา จะมีผู้ยึดถือหรือไม่มีผู้ยึดถือ ก็ย่อมเกิดขึ้นตั้งอยู่ ดับไป

(ควรเจริญเวลาใกล้ตาย)

1. ชีวิตที่เป็นอยู่นี้ เพราะความพร้อมมูลของกายใจหรือนามรูป
2. บัดนี้ รูปมันจะแตก นามมันจะดับ เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา ช่างมันเถิด ช่างมันเถิด ช่างมันเถิด
3. เปล่า ไม่มีใครแก่ ไม่มีใครเจ็บ, ไม่มีใครตาย, รูปมันจะแตก นามมันจะดับ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา เป็นธรรมชาติ ธรรมดา ธรรมฐิติ ธรรมนิยาม เป็นสภาวธรรมอันหนึ่ง ๆ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเป็นสภาพธรรม

(สุภาษิตกตัญญูกตเวที บางประการ)

– บุตรคนใด เมื่อยังสามารถอยู่ แต่ไม่เลี้ยงดูมารดาหรือบิดา ซึ่งล่วงกาลผ่านวัยหนุ่มสาวไปแล้วแก่ชราลง พึงทราบบุตรคนนั้นเถิดว่า เป็นคนเลวทราม

วสลสูตร

– บุคคลใดฆ่า หรือใช้วาจาด่าว่ามารดาบิดา ก็ดี พี่ชายพี่สาว ก็ดี แม่ยาย หรือแม่ผัว ก็ดี พึงทราบคนนั้นเถิดว่า เป็นคนเลวทราม

วสลสูตร.

– มารดาเลว บุตรย่อมจะเป็นคนพูดหยาบคาย หากบิดาเลว บุตรก็มีกริยาหยาบคาย ถ้ามารดาบิดาเลวทั้ง 2 คน บุตรจะพูดหยาบและมีกิริยาหยาบด้วย

ธรรมนิติ.

– มารดาดี บุตรย่อมพูดดี บิดาดี บุตรก็มีกิริยาดี ถ้ามารดาบิดาดีทั้ง 2 คน บุตรย่อมมีวาจาสุภาพกิริยาเรียบร้อย

ธรรมนิติ.

– มารดาได้ชื่อว่าศัตรู บิดาได้ชื่อว่าไพรี เพราะไม่ให้บุตรศึกษาเล่าเรียนแต่เล็กกลายเป็นคนโง่ ไม่มีสง่าในท่ามกลางประชุมเลย ไม่แปลกอะไรกับกาในหมู่หงษ์

ธรรมนิติ.

– น่าติเตียนผู้ที่ไม่รู้คุณท่านที่ทำแล้ว ไม่ทำคุณแก่ใคร ไม่ตอบแทนบุญคุณท่าน ความกตัญญูไม่มีในผู้ใด การคบคนนั้น ก็ไร้ประโยชน์

จตุกกนิบาตชาดก.

– คนที่ประคองอัญชลีแห้ง (ทำเป็นแสร้งไหว้) เคลือบคำพูด เป็นมนุษย์กะพี้ ไม่มีกตัญญู ไม่ควรเข้าไปใกล้

ทสกนิบาตชาดก.

– คนใดอยู่ในเรือนของท่านผู้ใด แม้ราตรีเดียว หรือได้ข้าวน้ำในเรือนของท่านผู้ใด ไม่ควรคิดร้ายแก่ท่านผู้นั้นแม้ด้วยใจ.

มโหสธชาดก.

– คนดี ถ้ามีใครเขาช่วยสักเท่าเส้นหญ้า ก็รู้สึกบุญคุณอย่างล้นเหลือ (ดังได้ทองคำ) ส่วนคนไม่ดีมีคนช่วยธุระ ถึงสละชีวิต ก็ยังคิดเป็นไพรี.

โภชนีติสตกรรม.

– อันคนอกตัญญูไม่รู้คุณ
ถึงการุณเช้าค่ำพร่ำว่าขาน
แม้เอาทรัพย์นับให้ทั้งจักรวาฬ
ไม่เนิ่นนานหน่ายจิตต์กลับคิดร้าย
สุนทรภู่ ในสุภาษิตสอนเด็ก.

– หมั่นเรียนมากรู้ หมั่นสัจจกตัญญู แม่นสู่ทางเจริญ

–พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าปรีดา
ในวชิราญาณสุภาษิต.

– เรายังไม่ตาย หนี้ก็ยังไม่หมด.

สุภาษิตจีน โค้วกิมซกคื้อ.

– คุณของพ่อคือการเลี้ยงดู คุณของแม่คือการอบรมสั่งสอน เราเป็นบุตรต้องยอมตายด้วยความกตัญญู คนที่ไม่รู้จักบรรพบุรุษของตนอย่างไรก็ต้องยากจน.

สุภาษิตจีน โค้วกิมซกคื้อ,

– การรู้จักชอบใจ เป็นทรัพย์ของคนจน.

–อังกฤษ–

– การรับรู้อุปการะที่ได้รับ ก็มีค่าอันใหญ่หลวงเท่ากับการทำบุญคุณเหมือนกัน.

–อังกฤษ–

– ผู้ที่ไม่ช่วยพ่อแม่ของตัว หรือจะรู้จักช่วยใคร.

–ฮินดู–

– อุปการะคุณ ซึ่งกระทำแก่บุคคลที่สมควรนั้น ดังรอยจารึกในศิลา, แต่ที่กระทำแก่คนเนรคุณ เหมือนรอยขีดในน้ำ,

–ทมิฬ–

– ไม่ต้องจดจำบุญคุณที่ทำไปแล้ว แต่ไม่บังควรหลงลืมบุญคุณที่เขาทำแก่ตน.

–อังกฤษ–

– สำหรับบุคคลผู้กตัญญูควรให้ (ความช่วยเหลือ) ให้มากกว่าที่เขาขอร้อง.

–ปอร์ตุเกส–

– ดวงใจที่รู้จักกตัญญู ใช่จะเป็นเพียงคุณธรรมอันใหญ่หลวงอย่างเดียวเท่านั้นก็หาไม่ ยังเป็นมารดาบิดาของคุณธรรมอื่น ๆ ทั่วไปด้วย.

ปรัชญา เมธี ซีเซโร.–

รายนามเจ้าภาพรับถวายพระสวดพระอภิธรรม และ ทำสัตตมวาร

รายการบำเพ็ญกุศลอุทิศ ถวาย แด่ท่านพระคุณพระเทพสังวรวิมล

ภายในกำหนดการ 100 วัน ปี พ.ศ. 2514

วันที่ 30 มีนาคม 2514	ส่วนกลางจัดถวายพระสวดพระอภิธรรม ฯ		
31 ,, ,,	คณะข้าราชการ อำเภอบางคนที ร่วมกับ- คุณนายกองแก้ว จำนงค์ภูมิเวช	เป็นเจ้าภาพ	1,650 บาบ
วันที่ 1 เมษายน ,,	นายเจริญ นางสุภาพ สายะสิทธิ์	,,	400 บาท
2 ,, ,,	น.ส. สำรวย เทศถมทรัพย์	,,	200 บาท
3 ,, ,,	"สัตตมวาร ที่ 1." เจ้าภาพส่วนกลางจัด ฯ	,,	–
4 ,, ,,	พระครูวิชัยศีลคุณ วัดหลักหกรัตนาราม		200 บาท
5 ,, ,,	น.ส. พิสมัย กฤษณเศรณี	,,	400 บาท
6 ,, ,,	คณะครู ร.ร. วัดเจริญสุขารามวรวิหาร	,,	560 บาท
7 ,, ,,	คณะข้าราชการ อ. ดำเนินสะดวก ราชบุรี		535 บาท
8 ,, ,,	คณะตลาดปากคลองบางนกแขวก	,,	410 บาท
9 ,, ,,	คณะตลาดวัดเจริญสุขารามวรวิหาร	,,	1,669 บาท
10 ,, ,,	นายพล บุญเกษม กับญาติ	,,	670 บาท
11 ,, ,,	แม่พวง คงทองเจริญ กับญาติ เจ้าภาพ "สัตตมวาร ที่ 2."	,,	4,000 บาท
,, ,, ,,	สวดอภิธรรมกลางคืน นางเง็กเชย ราชบุรี		400 บาท
12 ,, ,,	คณะแพทย์และพยาบาล สถานีอนามัย ชั้น 1. ต. บางนกแขวก อ. บางคนที จ. สมุทรสงคราม		505 บาท
	คณะสุขาภิบาล ต. บางนกแขวก ร่วมด้วย		270 บาท
13 ,, ,,	คณะศาสนิกชน หมู่ 5 ต. บางนกแขวก		1,155 บาท

14 เมษายน 2514	เถ้าแก่กึ๊ง แซ่ลิ้ม กับพวก	เป็นเจ้าภาพ	1,000 บาท
15 ,, ,,	เถ้าแก่ทงเอี๋ยว กับบุตรธิดา	,,	500 บาท
16 ,, ,,	เถ้าแก่วิเชียร นางกิมย้ง บุญมาศิริ	,,	840 บาท
16 ,, ,,	ร่วมด้วยคณะชาวบ้านสิงห์ โพธาราม	,,	325 บาท
17 ,, ,,	ในนาม "ราชสมุทรเมธีมูลนิธิ ฯ วัดเจริญ ฯ	,,	400 บาท
18 ,, ,,	คณะกรรมการ "ราชสมุทรเมธีมูลนิธิ" วัดเจริญ ฯ เจ้าภาพ "สัตตมวาร ที่ 3."	,,	4,000 บาท
19 ,, ,,	กลางคืน เถ้าแก่โอ๊ว แซ่ตั้ง และครอบครัว	,,	500 บาท
19 ,, ,,	พระครูสุนทรธรรมรัต วัดโชติทายการาม		540 บาท
20 ,, ,,	พระครูปัญญาธิการ วัดท่าราบ บางแพ ราชบุรี	,,	500 บาท
	ร่วมด้วยคณะเรือหางยาว ท่าหน้าวัดเจริญ ฯ	,,	825 บาท
21 ,, ,,	นายประจักร นางบุญช่วย จินตสมิทธิ์ เจ้าภาพ	,,	440 บาท
22 ,, ,,	นายซ้อน นางกิมเง็ก นายกิมเส็ง ทรงมณี	,,	400 บาท
23 ,, ,,	ร้านเสียงพาณิช บางนกแขวก	,,	530 บาท
24 ,, ,,	นายแพทย์พิศิษฐ์ นิ่มนคร	,,	405 บาท
	ร่วมด้วยคณะศิษย์ในคลองตาจ่า	,,	165 บาท
25 ,, ,,	เถ้าแก่เจี่ย แซ่เอี๊ยว ซอยสวนพลู กรุงเทพ ฯ เจ้าภาพ "สัตตมวาร ที่ 4"	,,	4,000 บาท
25 ,, ,,	ร้านอารีย์มิตร ตลาดวัดเจริญ ฯ (กลางคืน)		400 บาท
26 ,, ,,	ร้านสำเริงโอสถ ตลาดวัดเจริญ ฯ		400 บาท
27 ,, ,,	นายวิโรจน์ นางอุดม เทวาอารักษ์ บางคนที		500 บาท
28 ,, ,,	นายเฉลิม เพชร์รัตน์ โรงเลื่อยจักร บางพรม		500 บาท
28 ,, ,,	นายวิมาน ปิ่นสวาสดิ์ กับนายหลี และสหาย		1,425 บาท
30 ,, ,,	คณะครู ร.ร. เมธีชุณหะวันวิทยาลัย วัดเจริญ ฯ		470 บาท
วันที่ 1 พฤษภาคม 2514	คณะตลาดโรงหมู บางคนที	,,	500 บาท

2 พฤษภาคม 2514	นายปัญญา นางสะอาด จันทรวิรัช เป็นเจ้าภาพ			
	เจ้าภาพ "สัตตมวาร ที่ 5"	,,	4,165	บาท
2 ,, ,,	กลางคืน สมาคม ส.ฌ.ม. ดำเนินสะดวก	,,	540	บาท
3 ,, ,,	นายเฉลิม เพชร์รัตน์ บางพรม	,,	500	บาท
4 ,, ,,	พระครูวัตตโกศล เจ้าอาวาสวัดโพธิ์เงิน	,,	450	บาท
5 ,, ,,	นายประสิทธิ์ เทวาอารักษ์ ครู ร.ร. เมธี ฯ	,,	810	บาท
6 ,, ,,	คณะชลประทาน ประตูน้ำบางนกแขวก	,,	1,916	บาท
7 ,, ,,	นางเชื่อม นางสาวละเมียด ร.ต. เกียรติ			
	– น้อยปราณี บางนกแขวก	,,	550	บาท
8 ,, ,,	นายยิ้ม จูงใจ ดำเนินสะดวก	,,	730	บาท
9 ,, ,,	นายประชา สวัสดิมงคล และญาติ บ้านดอนไผ่			
	เจ้าภาพ "สัตตมวาร ที่ 6"	,,	4,260	บาท
	พล. โท กาจบัณฑิต ร่วมถวายกัณฑ์เทศน์	,,	100	บาท
9 ,, ,,	สวดอภิธรรมกลางคืน และนายเสริม ศรีรักษา	,,	660	บาท
10 ,, ,,	เถ้าแก่ฉุน โรงเลื่อยตั้งซุ่นหลี ดำเนินสะดวก	,,	810	บาท
11 ,, ,,	นางสำเภา ภักดี นายวิทยา วุฒิภักดี			
	นายเฉวียง พวงพัฒน์ นายเฉลิม อินขำ	,,	450	บาท
12 ,, ,,	เถ้าแก่เท่งฮวง อึ๊งพลาชัย บางยี่รงค์	,,	1,060	บาท
13 ,, ,,	นายประเสริฐ สิงห์เจริญ ดำเนินสะดวก	,,	500	บาท
14 ,, ,,	นายจรูญ ผาสุกวนิช กรุงเทพมหานคร	,,	750	บาท
15 ,, ,,	นายหลุย สุวรรณเวช กรุงเทพมหานคร			
	เจ้าภาพทำบุญครบ 50 วัน "สัตตมวาร ที่ 7		1,2599	บาท
	ช่วยค่าอาหารพิเศษอีก	,,	1,000	บาท
15 ,, ,,	สวดอภิธรรมกลางคืน นายสุรศักดิ์ กิตติโก			
	กับ คณะ ส. การช่างก่อสร้าง	,,	2,719	บาท

16 พฤษภาคม 2514	พระครูวินัยธรอาคม วัดโชติทายาการาม เป็นเจ้าภาพ		400 บาท
17 ,, ,,	นายหัน นางปีน ปานณรงค์ บ้านบางเลน	,,	1,020 บาท
18 ,, ,,	นายเฉลิม เพชร์รัตน์ บางพรม	,,	500 บาท
19 ,, ,,	เถ้าแก่ลีมฮวดเส็ง ประยูรศิริศักดิ์ บางนกแขวก		730 บาท
20 ,, ,,	นายไพบูลย์ นางทองดี วาทีนุเคราะห์	,,	400 บาท
21 ,, ,,	อดีต คณะครู อาจารย์ ร.ร. ฝึกหัดครู จ.สมุทรสงคราม		430 บาท
22 ,, ,,	นายปัญญา นางสะอาด จันทรวิรัช	,,	860 บาท
23 ,, ,,	พระครูสุนทรธรรมรัต วัดโชติ ฯ	,,	1,000 บาท
	นายแสวง เฮงฮะสุน		1,000 บาท
	นายปรีชา วิชัยโชติ	,,	1,000 บาท
	นายประยงค์ พู่พวง เจ้าภาพ "สัตตมวารที่ 8.		1,000 บาท
23 ,, ,,	สวดอภิธรรมกลางคืน นายสมัคร จันดาแสง		645 บาท
24 ,, ,,	คณะเรือโยง จอดท่าหน้าวัดเจริญ ฯ	,,	1,065 บาท
25 ,, ,,	คณะบ่อกมะพร้าว กับเรือขายกาแฟ บ.น.ช.		900 บาท
26 ,, ,,	คณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม (ทำพิธีกลางวัน)"		1,745 บาท
26 ,, ,,	กลางคืน ตระกูล "สัมนานนท์" บางยี่รงค์		885 บาท
27 ,, ,,	เถ้าแก่มั้ว แซ่ตั้น และครอบครัว	,,	720 บาท
28 ,, ,,	นายไมตรี นางรำจวน ดำเนินสวัสดิ์	,,	400 บาท
29 ,, ,,	คณะศิษย์ตลาดบางนกแขวก	,,	615 บงท
30 ,, ,,	นายทนง นางพูน ไวยานิกรณ์	,,	2,000 บาท
	ร่วมกับคณะศิษย์ ตลาดบางนกแขวก	,,	2,000 บาท
	(เจ้าภาพ สัตตมวาร ที่ 9.)		—
30 ,, ,,	สวดอภิธรรมกลางคืน นางตั้วไจ้ ระงับพิศม์		400 บาท
,, ,,	นายหลุย สุวรรณเวช กรุงเทพมหานคร		400 บาท
31 ,, ,,	นายสุรใจ เร่งรัด บางน้อย		400 บาท

วันที่ 1 มิถุนายน 2514	คณะเรือหางยาว มิตรร่วมใจ ดำเนินสะดวก เป็นเจ้าภาพ	500 บาท
2 ,, ,,	นายกิมล้ง นายเฮียบซ้ง แซ่ลี้	
	นายวิรัช อิงคามะระทร ตลาดโรงหมูบางคนที ,,	600 บาท
3 ,, ,,	นายทองใบ จูงใจ และญาติ ,,	510 บาท
4 ,, ,,	นายพยอม นางเสงี่ยม ญาณประทีป ,,	610 บาท
5 ,, ,,	ร.ต. สุรชัย ขนานันธ์ จ่าจังหวัดสมุทรสาคร ,,	565 บาท
6 ,, ,,	คณะข้าราชการ จังหวัดสมุทรสงคราม-	
	เจ้าภาพ "สัตตมวาร ที่ 10" ,,	4,500 บาท
6 ,, ,,	กลางคืน นายเทียน หอประสาทสุข กรุงเทพ ฯ ,,	800 บาท
6 ,, ,,	นายจำนงค์ กับ นายชุบ เทศเจริญ บางยี่รงค์ ,,	1,965 บาท
7 ,, ,,	นางลุ้ย แซ่บู๊ – น.ส. อิม แซ่ลิ้ม ร่วมกับ	
	นางสมศรี คมนาการ และนางล้วน แซ่ตั้น ,,	512 บาท
8 ,, ,,	นางเล้ง แซ่ตั้ง และบุตรธิดา ,,	520 บาท
9 ,, ,,	นายกวย งามเนตร – นายสำราญ เจริญทรัพย์	
	นายพูน ภู่ระมาตย์ – นายเซ้ง นางปง ,,	540 บาท
10 ,, ,,	เถ้าแก่เซี้ยง แซ่ลี้ และครอบครัว ,,	454 บาท
11 ,, ,,	นางนิ่ม ศรีนาค และบุตร ,,	1,030 บาท
12 ,, ,,	ร.ต.ท. บัณฑิต แสงวณิช บางนกแขวก ,,	1,300 บาท
13 ,, ,,	พระครูภาวนาวกิจ (เล็ก เปมสีโล)	
	วัดสันคีรีศรีบรมธาตุ อ. ท่าม่วง จ. กาญจนบุรี	
	เจ้าภาพ "สัตตวาร ที่ 11" ,,	4,077 บาท
13 ,, ,,	สวดอภิธรรมกลางคืน เถ้าแก่จุน แซ่อื๊อ กับคณะ ,,	850 บาท
14 ,, ,,	นายกวย นางเล็ก เมฆเจริญ มหาชัย สมุทรสาคร ,,	665 บาท
15 ,, ,,	คณะอุบาสิกา วัดเจริญสุขารามวรวิหาร ,,	820 บาท
16 ,, ,,	ร.ต.ต. ประโยชน์ สุนทโรวิทย์ กรุงเทพมหานคร	535 บาท

16 มิถุนายน 2514	นายไพฑูร กับ นายวิทย์ ปลื้มรุ่งเรือง หาดใหญ่	,,	400 บาท
17 ,, ,,	พระอธิการกมล วัดทรีจินดาวัฒนาราม	,,	631 บาท
18 ,, ,,	พระครูไพบูลย์สมุทรสาร วัดสินวิเศษศรัทธาราม		400 บาท
19 ,, ,,	นางปรุงสุคนธ์ จิตต์จำนง กับบุตรธิดา	,,	465 บาท
20 ,, ,,	พระครูพิศาลสมุทรกิจ วัดบางคณฑีใน	,,	2,000 บาท
	พระมหาอำนาจ วัดมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร		
	เจ้าภาพสัตตมวาร ที่ 12	,,	2,000 บาท
20 ,, ,,	สวดอภิธรรมกลางคืน นางกวน แสสลับ ร่วมกับ		
	นางส้มลิ้ม พาชี	,,	560 บาท
วันที่ 21 มิถุนายน 2514	เถ้าแก่เอี๊ยงทง แซ่ลี้ นายสุเมธ อุทัยพัฒนศักดิ์	,,	610 บาท
22 ,, ,,	นางป๋อเง็ก แซ่จิว กับบุตรธิดา บางนกแขวก	,,	465 บาท
23 ,, ,,	คณะครูอาจารย์ – กรรมการและนักเรียน–		
	พุทธศาสนา วันอาทิตย์ วัดเจริญสุขารามวรวิหาร		1,481 บาท
24 ,, ,,	พระครูบวรธรรมสมาจาร วัดมหาธาตุ ราชบุรี		
	ร่วมกับ คณะตลาดบางนกแขวก	,,	930 บาท
25 ,, ,,	ท่านเจ้าคุณสุธีสมุทรสาร วัดเกตการาม	,,	1,361 บาท
26 ,, ,,	คณะนักมวยค่าย บางนกแขวก	,,	1,555 บาท
27 ,, ,,	นายกิ๊ด เอี้ยวสุวรรณ – นายเจริญ สายะสิทธิ์		
	นายชาญ ทองเจริญศิริกุล – นายห้างเสรีพานิช		
	ร่วมกันเป็นเจ้าภาพ "สัตตมวาร ที่ 13"	,,	4,000 บาท
27 ,, ,,	สวดอภิธรรมกลางคืน นายไป๋ ตนานุประวัติ		
	บ้านบางจะเกร็ง สมุทรสงคราม	,,	440 บาท
28 ,, ,,	นายสนั่น นางโสพิน กระจ่างแสง	,,	440 บาท
29 ,, ,,	คณะครอบครัว "จันทร์ศักดิ์ศรี" บางยี่รงค์	,,	600 บาท
30 ,, ,,	เถ้าแก่ฮงเฮง แซ่เฮง และครอบครัว บางนกแขวก		840 บาท
30 ,, ,,	ร่วมด้วยเถ้าแก่งี่เหมึง แซ่ตั้ง บ้านคอนไผ่	,,	440 บาท

วันที่ 1 กรกฎาคม 2514	นางเซี่ยมหงษ์ แซ่โง้ว เรือบรรทุกทราย เป็นเจ้าภาพ	400 บาท
	นางเนย เกิดบุญมี ร่วมด้วย	,, 40 บาท
2 ,, ,,	นายวิมล บุญเกษม บางคนที	,, 1,160 บาท
3 ,, ,,	นายรังสรรค์ นางทองใบ ตันประเสริฐ	500 บาท
วันที่ 4 ,, ,,	รายการบำเพ็ญกุศล ครบ 100 วัน ส่วนรวม-ร่วมกันเป็นเจ้าภาพ จัดถวาย	
4 ,, ,,	พลโท กาจบัณฑิต ร่วมด้วย	,, 300 บาท
4 ,, ,,	จากเงินช่วยค่าข้าวต้มอีก	,, 181 บาท
	จาก/เงินช่วย ประเภททั่วไปตั้งแต่ต้นจนถึงวันสุดท้าย	,, 45,083 บาท
	จาก/เงินยืมเถ้าแก่วิเชียร บุญมาศิริ ทดลองจ่ายเมื่อวันมรณภาพ	10,000 บาท
	จาก/เงินยืมวัดเจริญฯ จ่ายค่าพระที่ท่านเจ้าคุณสั่งทำไว้ให้นายอารีย์	6,300 บาท
4	จาก/เงินช่วยค่าหาพิณพาทย์นางหงส์ 3 คืน 3 วันแรก	,, 3,940 บาท
	จาก/เจ้าภาพรับท่าทำพัด–อาสนะนั่ง–หมอนพิง 10 ชุด	,, 6,000 บาท
	จาก/เจ้าภาพสร้างโต๊ะหมู่บูชา (หมู่ 7) 1 หมู่	,, 1,700 บาท
	จาก/ยอดรายรับทั้งสิ้น – รวม –	204,233 บาท
	โดย/ยอดรายจ่ายทั้งสิ้น – รวม –	167,393.25 บาท
	หักจ่ายแล้ว เงินคงเหลือ –	36,839,75 บาท

รายนามผู้รับถวายพระพิธีบำเพ็ญกุศล พระราชทานดินบรรจุศพ
ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล
ในวันที่ 6–7–8–9 มีนาคม 2519

การพิธีทำกงเต็ก 8 มีนาคม 2519 เวลา 18.00 น.

นายจั๊วฮวด หทัยทัด หลักห้า–บ้านแพ้ว สมุทรสาคร – 10,000 บาท

ถวายพระแสดงธรรม 3 กัณฑ์

8 มีค. 19	1. นายบัญญา นางสะอาด จันทร์วิรัช	ต. สี่หมื่น	–	5,000 บาท
7 มีค. 19	2. นายแสวง เฮงฮะสุน	ต. ตาหลวง	–	1,000 บาท
6 มีค. 19	3. นายสมศักดิ์ ดำรงศักดิ์	ต. ดำเนินสะดวก	–	1,000 บาท

รายการถวายพระสวดพระพุทธมนต์ 10 รูป ๆ ละ 500 บาท

วันที่ 6 มีนาคม 2519 เวลา 13.00 น.

1.	พระอธิการกมล วัดศรีจินดาวัฒนาราม	500 บาท
2.	นางบุญนาค วงษ์เกษม บางนกแขวก	500 บาท
3.	นางทิพพา เหลืองโชคชัย ท่าฉลอม สมุทรสาคร	500 บาท
4.	นางสมจิตร วงษ์เกษม บางนกแขวก	500 บาท
5.	นางกิมเหรียญ เล็กนิมิตร บางนกแขวก	500 บาท
6.	นายเฉวียง พวงพัฒน์ บางยี่รงค์	500 บาท
7.	น.ส. เล็ก คณาวงษ์ บางยี่รงค์	500 บาท
8.	นายประทิน ปิ่นสวาสดิ์ บางนกแขวก	500 บาท
9.	นายอารีย์ นางผึ้ง พรหมประสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร	1500 บาท
10.	นายประยูร พรหมพิมล กรุงเทพมหานคร	500 บาท

วันที่ 7 มีนาคม 2519 เวลา 14.00 น.

1.	นางสำเภา ภักดี บางคนที	500 บาท

2. นางสงวนวงษ์ บุญประสพ บางนกแขวก 500 บาท

3. นายวิทยา วุฒิภักดี บางคนที 500 บาท

4. นายพยอม นางเสงี่ยม ญาณประทีป, บางนกแขวก 500 บาท

5. นางสมศรี คมนาการ หลัก 7 ดำเนินสะดวก 500 บาท

6. นายเนตร สุขปาน บางคนที 500 บาท

7. นางชด สุขวิรัช บางคนที 500 บาท

8. นางกิมเหรียญ ธีระพิบูลย์ บางคนที 500 บาท

9. นางระยับ ธีระพิบูลย์ บางคนที 500 บาท

10. นายเฉลิม อินขำ บางคนที 500 บาท

วันที่ 8 มีนาคม 2515 เวลา 13.00 น.

1. พระครูนิเทศสมุทรคุณ วัดเจริญสุขารามวรวิหาร 500 บาท

2. พระครูสมุทรบรรณวัฒน์ ,, 500 บาท

3 พระสมุทรวิบูลวัฒน์ ,, 500 บาท

4. พระมหาอำนาจ วัดมหาธาตุ ฯ กรุงเทพมหานคร 500 บาท

5. นางกิมเฮียง นางกิมเง็ก ลิ้มศิริ กรุงเทพมหานคร 500 บาท

6. 1007 ร้านธนลักษณ์ พระโขนง กรุงเทพมหานคร 500 บาท

7. นางจู น.ส. บังอร นายประสาท ตันติยกุล 500 บาท

8. นายประสาน นางวิไล ดอกจันทร์ กรุงเทพมหานคร 500 บาท

9. จ.ส.ต. ทวี โสตะวงศ์ กรุงเทพมหานคร 500 บาท

10. นายหวล นางเกียว ศีลศิริ 500 บาท

รายนามผู้รับถวายพระพิธีธรรม 4 รูป

คืนวันที่ 6 มีนาคม 2519 เวลา 22.05 น.

1. นายวินิจ เล็กนิมิตร กรุงเทพมหานคร 400 บาท

2. นายสุนทร บัญชาวิมลเชฏฐ ,, 405 บาท

3. นายปัญญา (ใช้) เติมพิทยาเวช ,, 400 บาท

4. นายขันดี มีวรรณะ ,, 400 บาท

รายนามผู้รับถวายพระสวดพระอภิธรรมมัตถสังคหะ 4 รูป

คืนวันที่ 7 มีนาคม 2519 เวลา 22.00 น.

1. นางลำพอง คงทองเจริญ พร้อมด้วย–
ญาติของท่านเจ้าคุณเทพสังวรวิมล 1,200 บาท

รายนามผู้รับถวายพระสวดมาติกาบังสุกุล 88 รูป

วันที่ 8 มีนาคม 2519 เวลา 15.00 น.

1.	พระครูสุนทรธรรมรัต วัดโชติทายการาม		2,000 บาท
2.	พระครูวัตตโกศล วัดโพธิ์งาม		2,000 บาท
3.	พระครูพิศาลสมุทรกิจ วัดบางคนทีใน		2,000 บาท
4.	นายสุรศักดิ์ ส. กิตติโก ดำเนินสะดวก		4,000 บาท
5.	นางนิ่ม นายจำนงค์ ศรีนาค บางคนที		1,000 บาท
6.	นายสงวน ไวยานิกรณ์		1,000 บาท
7.	นางกิมเช็ง แซ่ลี้ บางนกแขวก		1,000 บาท
8.	นายประสิทธิ์ เทวาอารักษ์ ครู ร.ร. เมธีฯ		1,000 บาท
9.	นายบุญนะ นางแพรวพรรณ อุณหะ	บางนกแขวก	1,000 บาท
10.	นางเน้ย สำเริง	บางนกแขวก	1,000 บาท
11.	นายสุรัตน์ นางโสภา กาญจนวงศ์	,,	1,000 บาท
12.	นายฮัย แซ่กอ	,,	1,000 บาท
13.	นายธนู นางสุดใจ ภพพินิจ	,,	1,000 บาท
14.	นายเกษม ปิ่นสวาสดิ์ ครู ร.ร. วัดเจริญสุขารามฯ		1,000 บาท
15.	ประครูปลัดแฉล้ม พักดิษฐ์กุล ป. วัดเจริญสุขารามฯ		400 บาท
16.	นายประยูร นางบุญมาก มึ่งโมฬี	บางนกแขวก	400 บาท
17.	นายทวี นางกิมลุ้ม มึ่งโมฬี	,,	200 บาท
18.	เถ้าแก่วิเชียร นางประยงค์ บุญมาศิริ	,,	200 บาท
19.	ร้านเสียงพานิช	,,	200 บาท
20,	นางตั้วไจ๊ ระงับพิศม์	,,	200 บาท

21.	ร.ต. อิทธิพล จันทรกูล	,,	200 บาท
22.	นายวันชัย เมฆใจดี	,,	200 บาท
23.	นางปรุงสุคนธ์ จิตต์จำนงค์	,,	200 บาท
24.	นางศิริ เรืองประเสริฐ	,,	200 บาท
25.	จ.ส.อ. เชี่ยว แสสลับ	,,	200 บาท
26.	นางเง็ก แซ่อึ๊ง	บางนกแขวก	200 บาท
27.	นายไพศาล จิรบวร	บางคนที	200 บาท
28.	นายจอ ประชาญสิทธิ์	,,	200 บาท
29.	นายนิรันตร์ เลิศบรรลือชัย	,,	200 บาท
30.	นายวิง สัมนานนท์	บางยี่รงค์	200 บาท
31.	นายเฉลียว ยินดีฉัตร	,,	200 บาท
32.	นายพยงค์ จันทร์ศักดิ์ศรี	,,	200 บาท
33.	นายประโยชน์ เติมพิทยาเวช	กรุงเทพมหานคร	200 บาท
34.	นายไช่เลี้ยง ประชุมพงษ์ นายสุดใจ หนูสุขถาวร	สี่หมื่น	200 บาท
35.	นางส้มลิ้ม พาชี	บางนกแขวก	200 บาท
86.	นายหลุย สุวรรณเวช 43 ซอยเจริญเมือง เอกมัย	พระโขนง	2,450 บาท
87.	นายเฉลี่ยว พวงพัฒน์		200 บาท

นามผู้ถวายไทยธรรม กระเป๋า แด่ พระเทศน์และกับพระสวดพระพุทธมนต์ 35 ใบ (ทั้ง 3 วัน)

ฯพณฯ ทวิช กลิ่นประทุม รองนายกรัฐมนตรี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	5,000 บาท
ราชสมุทรเมธีมุลนิธิวัดเจริญสุขารามวรวิหาร	5,000 บาท
ท่านเจ้าคุณราชภัทรจารย์ วัดราชบพิธ	1,000 บาท
นายเทียน หอประสาทสุข ถนนบั้น, สีลม บางรัก กรุงเทพมหานคร ช่วยค่าพิมพ์ก๊าร์ดเชิญ	2,000 บาท

รายนามผู้อุปถัมภ์ช่วยค่าพิมพ์หนังสือ "คุณานุสรณ์"

1.	จาก/ราชสมุทรเมธีมูลนิธิ" วัดเจริญสุขาราม ฯ	5,000 บาท
2.	พระครูภาวนาวรกิจ วัดสันติคีรีศรีบรมธาตุ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี	2,000 บาท

3. นายจรูญ ผาสุกวนิช กรุงเทพมหานคร 1,000 บาท
4. นายประชา สวัสดิมงคล ปลัดจังหวัดสมุทรสงคราม 1,000 บาท
5. นายสุทิน โชติจุฬางกูร (เซี๊ยะฮี) ห้างเสรีอาภรณ์
82/40 ซอยบุญมี ท่าเกษตร บางแค 1,000 บาท
6. จาก/ธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขา อ. ดำเนินสะดวก 500 บาท
7. นายวิทยา นางระเบียบ วุฒิภักดี บางคนที 1,000 บาท
8. นายหลุย สุวรรณเวช 44 ซอยเจริญมิตร ถ. เอกมัย
พระโขนง กรุงเทพ ฯ 1,000 บาท
9. นายณรงค์ นายเฉลียว ฤกษ์รัตน์ กรุงเทพ ฯ 1,000 บาท
10. พระครูนิเทศสมุทรคุณ วัดเจริญสุขารามวรวิหาร 3,000 บาท
11. นายประจวบ ทองอุไร 29 ซอยสายเบ็นสุข
สุทธสารวินิจฉัย กรุงเทพ ฯ 1,000 นาท
12. ผู้ใหญ่ศิริ นางละออ รัตนากร 500 บาท
ต. คุ้งกะถิน
13. ห้างไทยทวีค้าผ้า สำเพ็ง กรุงเทพ ฯ 1,000 บาท

หมายเหตุ *รายการทั้งหมดนี้ รวบรวมมาตีพิมพ์ ณ วันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2519 เพื่อให้หนังสือออกได้ทันกำหนดงาน ดังนั้น เจ้าภาพที่มีเพิ่มเติมภายหลัง จึงไม่สามารถนำมาตีพิมพ์ได้ทั้งหมด หรือรายชื่อท่านผู้ใดที่พิมพ์ตกไป ก็ต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย.*

พระครูปลัดแฉล้ม พักดิษฐ์กุล. ป.

พระนามองค์อุปถัมภ์ และนามประธานกับรองประธาน

งานพิธีบำเพ็ญกุศล พระราชทานดินบรรจุศพ ท่านเจ้าคุณพระเทพสังวรวิมล
(เจียง วณฺณสรมหาเถระ) อดีตเจ้าอาวาสวัดเจริญสุขารามวรวิหาร เจ้าคณะบางคนที
และรองเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม

ในวันที่ 6–7–8–9 มีนาคม พ.ศ. 2519

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช วัดราชบพิธ	*เป็นองค์อุปถัมภ์*
ท่านเจ้าคุณพระธรรมวโรดม วัดประทุมคงคา	*เป็นประธานฝ่ายสงฆ์*
ท่านพระครูประจิตสุตญาณ เจ้าอาวาสวัดเจริญสุขาราม ฯ	*เป็นรองประธาน*
ฯพณฯ พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ	*เป็นประธานฝ่ายฆราวาส*
นายชาญ กาญจนาคพันธ์ ผวก. สมุทรสงคราม	*เป็นรองประธาน*

1. คณะกรรมการดำเนินงานกองอำนวยการกลาง

ฝ่ายสงฆ์

1.	พระครูประจิตสุตญาณ	เจ้าอาวาสวัดเจริญ ฯ	เป็นประธานคณะกรรมการ
2.	พระครูนิเทศสมุทรคุณ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเจริญ ฯ	เป็นรองประธาน
3.	พระครูสมุทรบรรณวัฒน์	,, ,,	กรรมการ
4.	พระครูสุนทรธรรมรัต	วัดโชติทายการาม	,,
5.	พระครูวัตตโกศล	วัดโพธิ์งาม	,,
6.	พระครูสมุทรวิบูลวัฒน์	เจริญสุขารามวรวิหาร	,,
7.	พระครูพิศาลสมุทรกิจ	วัดบางคณฑีใน	,,
3.	พระครูไพบูลย์สมุทรสาร	วัดสินวิเศษศรัทธาราม	,,
9.	พระครูปัญญาธิการ	วัดท่าราบ	,,
10.	พระครูภาวนาวกิจ	วัดสันติคีรีศรีบรมธาตุ	,,
11.	พระครูปลัดแฉล้ม พักดิษฐ์กุล	วัดเจริญสุขาราม ฯ	กรรมการและเลขานุการ
12.	พระครูวินัยธรพงษ์ศักดิ์ ปานณรงค์	,,	เลขานุการผู้ช่วย

ฝ่ายฆราวาส

1.	นายจรูญ ผาสุกวนิช	กรุงเทพมหานคร	เป็นประธานคณะกรรมการ
2.	นายประชา สวัสดิมงคล	ปลัดจังหวัดสมุทรสงคราม	เป็นรองประธาน
3.	นายวิเชียร อุปลีรัตน์	นายอำเภอบางคนที	กรรมการ
4.	นายวิทยา วุฒิภักดี	ไวยาวัจจกรวัดเจริญ ฯ	,,
5.	นายวิเชียร บุญมาศิริ	กรรมการวัดเจริญ ฯ	,,
6.	นายศิริ รัตนากร	,,	,,
7.	นายประยูร มิ่งโมฬี	,,	,,
8.	นายวิบูลย์ วงษ์เกษม	,,	,,
9.	นายประชิน พริ้มพราย	,,	,,
10.	พันตรีโกวิท จิตต์จำนงค์	,,	,,
11.	นายประทิน ปิ่นสวาสดิ์	,,	,,
12,	ร.อ. เจือ วังแก้ว	,,	,,
13.	ร.ต. อิทธิพล จันทรกูล	,,	,,
14.	นายไพศาล จิรบวร	,,	,,
15.	นายชัยรัตน์ อิ่มสุทธิ์	,,	,,
16.	นายอำนวย คณาวงษ์	,,	,,
17.	นายสนั่น กระจ่างแสง	,,	,,
18.	นายทวี มิ่งโมฬี	,,	,,
19.	นายจำนง ศรีนาค	,,	,,
20.	นายจำนง เกียรติมงคล	,,	,,
21.	นายคำนวน บุญเพชรแก้ว	,,	,,
22.	นายปรีชาญ บุญครอง	,,	,,
23.	นายแสวง เฮงฮะสุน	,,	,,
24.	นายเกษม ปิ่นสวาสดิ์	,,	,,

25.	นายเฉวียง พวงพัฒน์	กรรมการวัดเจริญ	กรรมการ
26.	นายสำรวย หีบทอง	,,	,,
27.	นายประดิษฐ์ ธนานันท์	,,	,,
28.	นายสำเนียง ประยูรหงษ์	,,	,,
29.	นายจำนง เทศเจริญ	,,	,,
30.	นายสุรัตน์ กาญจนวงศ์	,,	,,
31.	นายพยงค์ จันทร์ศักดิ์ศรี	,,	,,
32.	นายอุทัย เล็กนิมิตร	,,	,,
33.	นายสมบุญ แซ่อึ้ง	,,	,,
34.	นายเพียว ลิ้มเลิศฤทธิ์เจริญ	,,	,,
35.	จ.ส.อ. เชี่ยว แสสลับ	,,	กรรมการและเลขานุการ
36.	นายบุญนะ อุณหะ	,,	กรรมการและเลขาฯ ผู้ช่วย
37.	นายศิริ เล็กสกุล	,,	กรรมการ

2. กรรมการแผนกควบคุมการรับ–จ่ายเงิน

1.	นายวิบูลย์ วงษ์เกษม		หัวหน้าฝ่าย
2.	นายวิทยา วุฒิภักดี		รองหัวหน้า
3.	นายวิเชียร บุญมาศิริ		กรรมการ
4.	นายประชิน พริ้มพราย	,,	,,
5.	นายประเสริฐ แสงวณิช	,,	,,
6.	นายชัยรัตน์ อึ่มสุทธิ์	,,	,,
7.	นายสนั่น กระจ่างแสง	,,	,,
8.	นายจำนง เทศเจริญ	,,	,,
9.	นายสุเทพ อุนเจริญ	,,	,,
10.	นายอุทัย เล็กนิมิตร	,,	,,
11.	นายวินิจ เล็กนิมิตร	,,	,,

12.	นายปัญญา เติมทิพยาเวช	กรรมการวัดเจริญ	กรรมการ
13.	นายสำรวย หีบทอง	,,	,,
14.	นายสุนทร บัญชาวิมลเชฏฐ	,,	,,
15.	นายคำนวน บุญเพชรแก้ว	,,	กรรมการหัวหน้าฝ่ายเขียนบัญชีรับเงินช่วย
16.	นายปรีชาญ บุญครอง	,,	หัวหน้าฝ่าย
17.	นายชุบ เย็นภู่ทอง	,,	เจ้าหน้าที่เขียนบัญชี
18.	นายประกิต ปิ่นสวาสดิ์	,,	,,
19.	จ.ส.อ. จรัญ สัจจสัมมากุล	,,	,,
20.	นายนิคม มิ่งโมฬี	,,	,,
21.	น.ส. นิดา ระงับพิศม์	,,	,,
22.	น.ส. กลอยใจ จิตต์จำนงค์	,,	,,
23.	น.ส. ธนา นิลเมือง	,,	,,
24.	น.ส. พยุง แสงสลับ	,,	,,
25.	น.ส. นันทา จิตต์จำนงค์	,,	,,
26.	นางปราณี ตู้จินดา	,,	,,

3. กรรมการแผนกจัดพิมพ์ ส่งก๊าร์ดเชิญและถวายฎีกานิมนต์พระพิธี

1.	พระครูปลัดแฉล้ม พักดิษฐ์กุล	เป็นประธาน
2.	พระครูวินัยธรพงษ์ศักดิ์ ปานณรงค์	กรรมการผู้ช่วย
3.	พันตรี โกวิท จิตต์จำนงค์	,,
4.	นายบุญนะ อุณหะ	,,
5.	นายปรีชาญ บุญครอง	,,

4. กรรมการแผนกโฆษณา–ประชาสัมพันธ์ ก่อนและในวันงาน

1.	นายจำนง เกียรติมงคล	หัวหน้าฝ่ายโฆษณา
2.	นายสำรวย หีบทอง	ผู้ช่วย
3.	นายประโยชน์ เติมพิทยาเวช	,,

4. นายนิรันดร์ เลิศบรรลือชัย		ผู้ช่วย
5. นายอาคาม จันทรกูล		,,
6. นายผดุง สูงสถิตตานนท์		,,

5. กรรมการเจ้าหน้าที่แผนกปฏิคมวันงาน

ฝ่ายสงฆ์

1. พระครูนิเทศสมุทรคุณ	วัดเจริญสุขาราม ฯ	ประธานกรรมการ
2. พระครูสุนทรธรรมรัต	วัดโชติทายการาม	รองประธาน
3. พระครูสมุทรบรรณวัฒน์	วัดเจริญสุขาราม ฯ	กรรมการผู้ช่วย
4. พระครูวัตตโกศล	วัดโพธิ์งาม	,,
5. พระครูปลัดแฉล้ม พักดิษฐ์กุล	วัดเจริญ ฯ	,,
6. พระครูวินัยธรพงษ์ศักดิ์ ปานณรงค์	,,	,,

ฝ่ายฆราวาส

1. พันตรีโกวิท จิตต์จำนงค์	หัวหน้าฝ่าย
2. นายจำนง เกียรติมงคล	กรรมการผู้ช่วย
3. นายวิทยา วุฒิภักดี	,,
4. นายสุรัตน์ กาญจนวงศ์	,,
5: ร.อ. เจือ วังแก้ว	,,
6. ร.ต. อิทธิพล จันทรกูล	,,
7. นายประชิน พริ้มพราย	,,
8. นายวิบูลย์ วงษ์เกษม	,,
9. นายประทิน ปิ่นสวาสดิ์	,,
10. นายสนั่น กระจ่างแสง	,,
11. นายปรีชาญ บุญครอง	,,
12. นายเกษม ปิ่นสวาสดิ์	,,
13. นายสำรวย หีบทอง	,,

14. นายบุญนะ อุณหะ กรรมการผู้ช่วย
15. จ.ส.อ. พัน ประไพทรัพย์ ,,
16. นายวันชัย เมฆใจดี ,,
17. นายประชิต เล็กนิมิตร ,,

6. กรรมการแผนกจัดสถานที่และศาสนพิธี

ฝ่ายสงฆ์

1. พระครูสมุทรวิบูลวัฒน์ วัดเจริญสุขารามวรวิหาร หัวหน้าฝ่าย
2. พระครูวินัยธรพงษ์ศักดิ์ ,, ผู้ช่วย

ฝ่ายฆราวาส

1. นายวิทยา วุฒิภักดี หัวหน้าฝ่าย
2. นายโอภาส หรือโอภาส กรรมการผู้ช่วย
3. นายไพศาล จิรบวร กรรรมการ
4. นายเกษม ปีนสวาสดิ์ ,,
5. นายประสิทธิ์ เทวาอารักษ์ ,,
6. นายชัยรัตน์ อิ่มสุทธิ์ ,,
7. นายเฉวียง พวงพัฒน์ ,,
8. นายสุรัตน์ กาญจนวงศ์ ,,
9. นายกล้า ศรีมณีกาญจน์ ,,
10. นายเฉลิม อินขำ ,,
11. จ.ส.อ. พัน ประไพทรัพย์ ,,
12. นายนิรันดร์ เลิศบรรลือชัย ,,

7. กรรมการแผนกบูชาเหรียญที่ระลึก

1. นายศิริ รัตนากร หัวหน้าฝ่าย
2. นายประยูร มึงโมพี กรรมการผู้ช่วย
3. นายโชติ คณาวงษ์ ,,
4. นายอำนวย คณาวงษ์ ,,

8. กรรมการแผนกจัดเลี้ยงเครื่องดื่ม

1.	พระครูวัตตโกศล	วัดโพธิ์งาม	เป็นประธาน
2.	นายประชิน พริ้มพราย		หัวหน้าฝ่าย
3.	คณะครูและนักเรียน ร.ร. เมธีชุณหะวันวิทยาลัย		กรรมการผู้ช่วย
4.	คณะครูและนักเรียน ร.ร. วัดเจริญสุขารามวรวิหาร		,,
5.	คณะครูและนักเรียน ร.ร. วัดโพธิ์งาม		,,

9. กรรมการจัดหาตั้งประรำพิธีและจัดสถานที่

1.	พระครูนิเทศสมุทรคุณ	เป็นประธาน
2.	พระครูสมุทรบรรณวัฒน์	เป็นรองประธาน
3.	นายสำรวย หีบทอง	หัวหน้าฝ่าย
4.	นายวัน เมฆใจดี	กรรมการผู้ช่วย
5.	จ.ส.อ. จรัญ สัจจสัมมากุล	,,
6.	นายนิรันดร์ เลิศบรรลือชัย	,,
7.	จ.ส.อ. พัน ประไพทรัพย์	,,
8.	นายเสริม จูงใจ	,,

10. กรรมการแผนกจัดหามหรสพและติดตั้งแสง–เสียงใช้ในงาน

1.	นายสมบุญ แซ่อึ๊ง	หัวหน้าฝ่าย
2.	จ.ส.อ. เชี่ยว แสสลับ	รองหัวหน้าฝ่าย
3.	นายอุทัย เล็กนิมิตร	กรรมการ
4.	จ,ส.อ. พัน ประไพทรัพย์	,,
5.	นายเฉลิม อินขำ	,,
6.	นายกิมไซ ธนานันท์	,,

11. กรรมการแผนกโรงครัวประกอบอาหารเลี้ยง

1.	นายประดิษฐ์ ธนานันท์	หัวหน้าฝ่าย
2.	นายบวร สัมนานนท์	รองหัวหน้าฝ่าย

3.	นายดวง หงษ์สุวรรณ	กรรมการผู้ช่วย
4.	นายพล บุญเกษม	,,
5.	นายกล้า ศรีมณีกาญจน์	,,
6.	นายแสวง เฮงฮะสุน	,,
7.	นายล่อม หนูฉายา	,,
8.	นายเส็ง เล่าบั๋ง	,,
9.	นายจรูญ คณาวงษ์	,,
10.	นายประธาน พาชี	,,
11.	นายเส็ง แซ่อื้อ	,,
12.	จ.ส.ต. เปรม ผ่องพุทธ	,,
13.	นายเฉลียว เทศถมทรัพย์	,,
14.	นายสุพจน์ พันธุ์พฤกษ์	,,
15.	นายเฉลิม อินขำ	,,
16.	นายนิพนธ์ ถิรบวรสกุล	,,
17.	นายกิมเลี้ยน ประชาญสิทธิ์	,,
18.	นายอาวุธ แฮ้พฤกษ์	,,
19.	นายประยงค์ พู่พวง	,,
20.	นายมงคล จูงใจ	,,
21.	นายสำอางค์ กลิ่นพิกุล	,,
22.	นายไพเราะ พันธุ์พานิช	,,

– พร้อมด้วยกรรมการพัฒนาวัดเจริญ ฯ ทุกคน –

12. กรรมการแผนกรักษาความสงบในงาน

1. นายประชิน พริ้มพราย กำนันตำบลบางนกแขวก เป็นหัวหน้าฝ่าย
2. นายมานะ เสมาชัย กำนันตำบลบางคนที เป็นรองหัวหน้า

ขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส.ภ. อ. บางคนที

ขอกำลังสารวัตรทหารร่วมด้วยคืนละ 3 คน

ขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วย, สารวัตรกำนัน ในตำบลบางนกแขวกทุกคน.

13. เจ้าหน้าที่แผนกปฐมพยาบาล

1. นายแพทย์ไพศาล คุรุเสถียร สถานีอนามัยชั้น 1 ต. บางนกแขวก เป็นหัวหน้า
2. นายวีระ เสือเนียม ผู้ช่วย ฯ
3. นางนภาพร ฉายขจร ,,
4. นางสาวประกอบ กลัดประสิทธิ์ ,,

14. กรรมการแผนกจัดหาเมรุและไฟฟ้าประดับ

1. พระครูสมุทรบรรณวัฒน์ วัดเจริญสุขาราม ฯ
2. นายสุรศักดิ์ ส. กิตติโก ดำเนินสะดวก

15. กรรมการจัดพิมพ์หนังสือ "คุณานุสรณ์"

1. พระครูปลัดแฉล้ม พักติษฐ์กุล. ป. เป็นประธาน ฯ
2. นายคำนวน บุญเพชรแก้ว กรรมการ
3. นายสุรัตน์ กาญจนวงศ์ ,,
4. นายสำรวย หีบทอง ,,
5. นายประจวบ ทองอุไร ,,

" แก้คำผิด "

หน้าหนังสือ	บรรทัด	คำว่า (ผิด)	แก้เป็น (ถูก)
10	17	สุคอเตกิจฉาชวย -	สุคอเตกิจฉาชวยได้
10	20	เจนจุ๊บ	เจนจบ
10	23	คำเชา	เพริศแพร้ว
13	12	นางกลิบ	นางกลีบ
27	13	มงคลนา	มงคลนาม
27	14	พรงเทพสังวรฯ	พระเทพสังวรวิมล
27	15	ชุณหวัญ	ชุณหะวัณ
29	17	ฐานกวาง 10-10	10 × 10
42	12	เวลา 07,00 น.	08.00 น.
43	5	ภูเขาหินแทนทึ้ย	แทงทึบ
47	6	กลับมืด -ฉะนี้	กลับมืดไป ฉะนี้
54	3	(ทองเจือ)	(ทองเจือ)
55	3	โตเถียง กันเอง	ตนเอง
56	16	เนลา	เวลา
57	22	มโหสูธชาดก	มโหสถชาดก
58	13	การรูจักชอบใจ	ชอบใจ
61	5	วัดโพธิ์เงิน	โพธิ์งาม
30 พ.ค.14	-	นางพูน ไวยานิกรณ์	นางพูม
13 มิ.ย.14	-	พระครูภาวนากิจ	ภาวนาวรกิจ
65	13	หาทำพัด	หาทำพัด
68	7	สุนทรฐรรมรุ้ต	สุนทรธรรมรัต
68	18	นายฮับ แซกอ	นายฮับ แซกอ
69	17	นายเฉลียว พวงพัฒน์	น.ส.พิมพรบรรเลงจิตร
70	9	นายเฉลียว	นางเฉลียว
75	2	นายอาคาม	นายอาคม

แฉล้ม/